11 OCAK 1980 CUMA 750 KURUŞ

Halkın Gazetesi
Demokrat

Ermeni gailesi

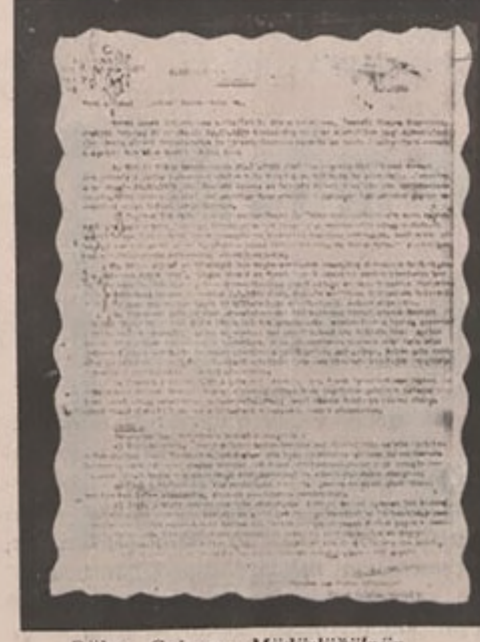
CAN YÜCEL'İN YAZISI 2. SAYFADA

Otuz günlük cenin

TURHAN TEMUÇİN'İN YAZISI 4. SAYFADA

Çalışma Bakanlığı Müsteşar ve Teftiş Kurulu Başkanının İstanbul'da yaptığı toplantıda direnişi kırma yöntemlerini saptadıkları öne sürülüyor

Çalışma Müdürlüğü TEKEL işçilerini sıkıyönetime şikâyet etti

Bölge Çalışma Müdürlüğü'nün Cumhuriyet Savcılığı'na yaptığı başvurunun fotokopisi.

- İstanbul Bölge Çalışma Müdürlüğü ayrıca CHP'li 3 parlamenteri de Sıkıyönetim'e şikâyet etti
- Müdürlük Sıkıyönetim'e gönderdiği raporda 10.000 Tekel işçisinin direnişini yasa dışı ilân etti

HABER MERKEZİ

Çalışma Bakanlığı İstanbul Bölge Çalışma Müdürlüğü, Cumhuriyet Savcılığı'na gönderdiği yazıda Tekel işyerlerinde direnişte bulunan 10 bin dolayında işçinin iş akitlerinin ihbarsız ve tazminatsız olarak iptal edilmesi gerektiğini belirtti. Bölge Çalışma Müdürlüğü ayrıca işçileri İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'na da ihbar etti.

Çalışma Bakanlığı Müsteşar ile Teftiş Kurulu Başkanı'nın Tekel işçilerinin direnişinin kırılması için görevlendirdiği öğrenildi. İstanbul'a gelen Müsteşar ile Teftiş Kurulu Başkanı, Maltepe Sigara Fabrikası Müdürü Nizamettin Gülle Ambalaj Fabrikası Müdürü Rıdvan Metal'in de katılmasıyla gizli bir toplantı yaptılar. Toplantıda Tekel işçilerinin sürdürdüğü direnişin kırılması için her türlü girişimin yapılması kararlaştırıldı. 2 MC döneminde de aynı görevlerde bulunan Nizamettin Gülle ile Rıdvan Metal, İstanbul Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne başvurararak, direnişin kırılması için gerekli işlemlerin yapılmasını istediler. Bunun üzerine Bölge Çalışma Müdürü Ahmet Karahasan, Cumhuriyet Savcılığı'na bir yazı göndererek, direnişte bulunan 10 bin Tekel işçisinin iş akitlerinin ihbarsız ve tazminatsız olarak iptal edilmesini istedi. Savcılığa yazılan yazıda ayrıca CHP'

(Devamı 5. Sayfada)

MADEN-İŞ MESS görüşmesi uyuşmazlıkla sonuçlandı

- TOPLU SÖZLEŞME GÖRÜŞMELERİ 35 BİN İŞÇİYİ KAPSIYOR

BURSA (THA)

Madeni Eşya Sanayi İşverenleri Sendikası (MESS) ile Türkiye Maden-İş Sendikası arasında yapılan 108 fabrikada çalışan 35 bin işçiyi kapsayan toplu sözleşme görüşmeleri, 2.nci oturumunda "uyuşmazlıkla" sonuçlandı ve taraflar uyuşmazlık tutanağını imzaladılar.

50 bin öğretmenin kararnamesi "Pul yok" diye bekletiliyor

ANKARA (DEMOKRAT)

Çeşitli Eğitim Enstitülerinden mezun olan 50 bin ilk ve ortaokul öğretmeninin kararnameleri "posta pulu yok" gerekçesiyle 35 gündür Milli Eğitim Bakanlığında bekletiliyor.

Alınan bilgiye göre 50 bin öğretmenin kadrosu 35 gün önce sayıştayca onaylanarak kabul edildi. Ancak bakanlığa giden karar öğretmenlere o günden bu yana bildirilemedi. Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileri posta pulu olmadığı için kararnameleri sahiplerine postalamadıklarını söylediler.

Sözkonusu öğretmenler bugüne dek herhangi bir ücret alamadılar Mart ayına kadar kararnameleri gelmediği takdirde bir yıllık ücretlerini tamamen kaybedecekler.

Carrington Demirel ile görüştü

ANKARA (DEMOKRAT)

Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen'in resmi çağrılısı olarak ülkemizde bulunan İngiltere Dışişleri Bakanı Lord Carrington Başbakan Süleyman Demirel ile 45 dakika süren bir görüşme yaptı. Carrington daha sonra Hayrettin Erkmen ile ikili görüşmelerini sürdürdü

Demirel Carrington görüşmesinde İngiltere'nin Ankara Büyükelçisi Sir Derek Dodson'da hazır bulundu. Görüşmede Ortadoğu'daki son gelişmelerin değerlendirildiği

(Devamı 7. Sayfada)

VELİLER ÖĞRETMENLERİN İADESİNİ İSTEDİ

Bakırköy'deki Zuhal İlkokulu'nda açığa alınan öğretmenlerin geri verilmesini isteyen veliler çocukları ile birlikte okula geliyorlar.

Müfettişleri okula sokmayan velilerden 100'ü gözaltında

HABER MERKEZİ

Kahramanmaraş faşist katliamını protesto eylemlerine katıldıkları gerekçesiyle görevlerinden alınan öğretmenlerin görevlerine iadesi için öğrenciler, veliler protestolarını sürdürüyorlar. Alibeyköy Lisesi ücretli öğretmenleri topluca istifa ederken Bakırköy'de birçok ilkokulda veliler kapıları tutarak müfettişleri okula sokmadılar. Bu arada velilerin protestoları sırasında 15 öğretmen ile çevre halkından 100 kişi gözaltına alındı.

Bakırköy Bağcılar Dr. Lütfi ve Fevziye Özkaya İlkokulundan 15 öğretmenin açığa alınmasını tebliğ için müfettişlerin gelmesi üzerine olaylar çıktı. Öğretmenlerin açığa alındığı haberi üzerine okula gelen çevre halkı okul kapılarını tutarak, "Biz öğretmenlerimizi vermeyiz" dediler. Daha sonra okula gelen polis ve jandarma 15 öğretmeni ve çevre halkından 100 kişiyi gözaltına aldı.

Zuhal İlkokulu öğrenci ve velileri valiliğe ve

(Devamı 7. Sayfada)

Alibeyköy Lisesi'ndeki ücretli öğretmenler istifa dilekçelerini okul müdürüne verirlerken.

Türk-Amerikan Savunma İşbirliği anlaşması parafe edildi

ANKARA (DEMOKRAT)

Türk-Amerikan Savunma İşbirliği Anlaşması dün saat 11.30'da Dışişleri Bakanlığı'nda parafe edildi. Anlaşmaların önümüzdeki 45 gün içinde uygulama anlaşmaları ve protokollerin tamamlanmasından sonra iki hükümet tarafından imzalanmasının beklendiği bildirildi.

Dışişleri Bakanlığınca konuya ilişkin yapılan açıklamada şöyle denildi.

"Türkiye Cumhuriyeti ve ABD Hükümetleri Savunma ve Ekonomik İşbirliği konusunda bir anlaşmayla savunma desteği, savunma sanayii ve tesisler alanlarında işbirliğini düzenleyen üç tamamlayıcı anlaşma üzerindeki görüşmelerin başarıyla sonuçlandırıldığını açıklamışlardır.

Dört anlaşma metni 10 Ocak günü saat 11.30'da Ankara'da iki tarafın heyet başkanları ABD'nin Türkiye Büyükelçisi Ronald Spiers ve Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri Müşterek Güvenlik İşleri Yardımcısı Büyük-

(Devamı 7. Sayfada)

HABERİN İÇİNDEN

Anlaşma açıklanmalı

Afganistan olaylarının tozu dumana kattığı, buna Ankara'da verilen yeni bir muhtıranın eklendiği ortam içinde, SİA (Türk-Amerikan Savunma ve İşbirliği Anlaşması) beklendiği üzere birkaç günlük görüşmelerden sonra sonuca bağlandı.

Bu anlaşmalar konusunda basına sızdırılan tek şey, Türkiye tarafının Amerikan baskısına karşı inatla direndiğiydi. Ama Demirel hükümetinin ABD karşısında neleri kabul et-

(Devamı 7. Sayfada)

TEKEL İŞYERLERİNDE NELER OLUYOR?

Tekel işyerlerinde, Türk-İş'e bağlı Tek Gıda—İş Sendikası, 29.5.1978 tarihinde aldığı işkolu yetkisiyle 1.3.1978 tarihinde toplu iş sözleşmesi imzaladı. Böylece Tuncay Mataracı döneminde herhalde Türkiye sendikacılık tarihinde, önce sözleşme imzalayıp sonra yetki almak gibi bir olaya ilk kez rastlanmış oldu. Tek Gıda-İş Sendikası aynı zamanda, bundan 22 ay kadar önce aldığı işyeri yetkisine sahip. Ancak, yirmi iki aydır bu yetkisini kullanmıyor. Hatta tabandan baskılar gelmese, daha da kullanmamaya niyetli. Çünkü Tek Gıda-İş Sendikası, toplu iş sözleşmesi imzalaması halinde, mart

(Devamı 7. Sayfada)

AP-CHP KOALİSYONU TARTIŞMASI

CHP'li Tüzün: Koalisyon olasılığı görmüyorum

ANKARA (THA)

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in Cumhurbaşkanı Korutürk ile yaptığı görüşmeden çıkarken AP tarafından gelebilecek işbirliği bir koalisyonu gerektirirse bunu destekleyerek yetkili kurullarına götüreceğim" şeklindeki açıklaması bir CHP—AP koalisyonu gündeme getirdi.

CHP Millet Meclisi Grup Başkanvekili Metin Tüzün konu ile ilgili olarak THA muhabirinin sorusunu yanıtlarken, bugünkü aşamada böyle bir koalisyon olasılığını görmediğini, ancak iki partinin görüş birliğine vararak saptanacak konularda geniş çapta bir işbirliğine gidebileceğini söyledi. Tüzün şöyle konuştu:

"Dünya ve Türkiye

(Devamı 7. Sayfada)

MSP eğilimli kişilerin kaldığı yurtta yapılan aramada ele geçirilenler.

AKINCILARIN YURDUNDA TABANCA BULUNDU

Akıncıların kaldığı Fatih Yüksek Tahsil Talebe Yurdu'nda yapılan aramada, 2 tabanca, 25'lik 14 kutu mermi, 8 adet dinamit lokumu, 10 metre saniyeli fitil, bir kutu MKE fünye, makbuzlar, 12 adet boru çubuk ele

(Devamı 7. Sayfada)

ODTÜ-ÖTK Seçim sonuçları açıklandı

ANKARA (DEMOKRAT)

ODTÜ—ÖTK seçim sonuçları açıklandı. Seçim sonunda temsilciliklerin büyük çoğunluğunu DEV—GENÇ adayları kazandı.

OTK adına yapılan açıklamada, seçimleri engellemek için kentle olan

(Devamı 7. Sayfada)

Tunceli'de boykot yapan öğrenciler bomba ile dağıtıldı

TUNCELİ (DEMOKRAT)

Tunceli Yatılı Öğretmen Okulu'nun Jandarma Genel Komutanlığı'na devredilmesini protesto için boykota başlayan Tunceli Ortaokulu'na güvenlik kuvvetlerinin baskın yapması üzerine öğrencilerle güvenlik kuvvetleri arasında çatışma çıktığı öğrenildi

Güvenlik kuvvetlerinin göz yaşartıcı bomba kullandığı çatışmadan sonra okul boşaltıldı ve 100'e yakın ortaokul öğrencisi gözaltına alındı.

Bu arada Tunceli Lisesi Müdürü ve 7 yardımcısı da valiliğin 8.1.1980 ve 6/27 sayılı yazısı ile görevlerinden alındılar. Tunceli Valisi Ümmet Önalan'ın imzasını taşıyan görevden alınma yazısında söz konusu öğretmenlerin "salı günü boykot yapmak suretiyle derslere girmeyen öğrencilerle ilgili bir önlem alınmadığı ve idari makamları olaydan haberdar etmedikleri için görevden alındıkları belirtiliyor.

(Devamı 7. Sayfada)

Gıda-İş Cibali Şubesi'nin aranması sırasında içerde bulunan eşyalar yerlere atıldı. (FOTOĞRAF: ZÜLFİKAR GÜÇLÜ)

DİSK'e bağlı GIDA-İŞ Cibali şubesi polisçe arandı

DİSK'e bağlı Gıda-İş Sendikası Cibali Şubesi polis tarafından arandı, Şube Başkanı Hasan Tevfik Çebi gözaltına alındı.

Sendika üyesi işçilerin bildirdiğine göre önceki gün saat 7.00 sularında 1. Şube ekipleri sendikanın önüne gelerek kapısını zorladılar. Bu arada işine gitmekte olan Şube Başkanı Hasan Tevfik Çebi'nin duruma müdahale ederek Neden kapıyı kırıyorsunuz ben bu şubenin yetkilisiyim. Arama izniniz var mı? demesi üzerine, arabada bulunan ve ekip şeflerinden olduğu sanılan bir polisin aşağıya inerek, Tevfik Çebi'ye ağır hakarette bulunduğu ve sert bir cisimle suratına vurarak çenesini patlattığı bildirildi.

Bina kapısını balyoz benzeri bir cisimle kırıp içeri giren polisler tüm oda ve açık bulunan dolap kapılarını kırıp tüm eşyaları ortaya döktüler. İçeride suç unsuru bulunmamasına karşın arama izni talep ettiği için Hasan Tevfik Çebi'nin kardeşiyle birlikte gözaltına alındığı ancak kardeşinin daha sonra serbest bırakıldığı bildirildi.

Danıştay kararına karşın TSE Genel Kurulu yapıldı

ANKARA (DEMOKRAT)

Danıştay'ın yürütmeyi durdurma kararına rağmen Türk Standartlar Enstitüsü Genel Kurulu dün Odalar Birliği Salonunda yapıldı

Türk Standartlar Enstitüsü Genel Kurulunu bir konuşmayla Devlet Bakanı Ekrem Ceyhun açtı. TSE'deki gelişmelere ilişkin hiç bir görüş belirtmeyen Ceyhun, "TSE'yi milli birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi amaç bilen Türk milliyetçiliğinden hız ve ilham alacağız" dedi

Üyelerin a-b-c ve d gruplarına ayrıldığı genel kurulda, ticaret odalarına ve bakanlıklara bağlı üyelerin hazır bulundukları görülürken a grubunda üniversite temsilcileri ve d grubunda toplanan tabii temsilcilerin az bir kısmının bulunduğu gözlendi.

OLAYLAR GÜNLÜĞÜ

9 OCAK 1980 Saat: 12 — 10 OCAK 1980 Saat: 12

4 ÖLÜ, 17 YARALI, 7 PATLAMA

HABERİ 7. SAYFADA

AKLA KARA

EMİL GALİP SANDALCI

CHP TBMM ortak grubunun Pazartesi günkü, "Uyarı Mektubu"na ilişkin parti görüşünün belirlenmesiyle ilgili, toplantısında CHP Genel Başkanı Ecevit "... Türkiye'de vatandaşlarımızın çoğunluğu bugün düşmekte olduğumuz uçurumda, süngüye tutunmak istemez. Üzerine kayaları dökecek, eğreti çalıya, çırpıya da tutunmak istemez. Tutulacak sağlam bir dal arıyor, başta silahlı kuvvetlerin kendisi olmak üzere, bütün toplum tutunacak sağlam bir dal arıyor. Biz, o sağlam dalları oluşturacak çözümleri bir buçuk iki ay içinde bütün ayrıntılarıyla toplumun önüne koymak zorundayız..." demiş.

CHP Genel Başkanı'nın çok iyi bildiği İngilizce'de "Akşam yemeğinden sonra günaydın" yollu bir deyim vardır. Yukardaki sözler bize böylesine gecikmiş bir "sabah şerifler hayırlı olsun"u anımsattı.

Ne diyelim? Gene de başarı dileyelim. Tanrı -CHP'yi iki ay içinde "tutunabilecek sağlam bir dal" haline getirecek ve ülke sorunlarının çözümlerini ayrıntılarıyla kamuoyu önüne koyabilecek çalışmalarında-yardımcıları olsun.

Umarız;Ecevit'in en geç iki ay içinde kamuoyuna sunmayı umduğu "tutunabilecek sağlam dal"ı, eski Tarzan filmlerinde Tarzan'ın, yanında maymun Çita'sı, ağzında ünlü "Aaaaaaa!" narası, başı belâya girmiş sevgilisi Ceyn'in yardımına koşmak için birinden ötekine atladığı sarmaşık dallarına benzemez.

Daldan dala... Tarzan

Ama korkarız, benzeyecek.

CHP, yaklaşık iki yıl süren son iktidar döneminde-hangi elverişsiz koşullar altında iktidar sorumluluğunu yüklenmiş ve nasıl olumsuz, kısır bir ortamda bu sorumluluğu yürütmüş olursa olsun-hazırlıksızlığın, beceriksizliğin, kadrolaşamamanın, adam seçememenin, halkla diyalog kuramamanın, iktidarını yan desteklerden soyutlamanın, toplumun çeşitli kesimlerindeki sıkıntı ve acılar karşısında buz gibi soğuk ve duyarsız kalmanın, varsayımlardan yola çıkmanın ve yanılmanın, tuttuğunu koparamamanın, bocalamanın, eşgüdümsüzlüğün, düşle gerçeği ayıramamanın, kararlı olamamanın, karşılaşılan güçlükleri kamuoyuyla paylaşamamanın, vb. en kötü örneklerini sergilemiştir.

Gerçi, AP ve MC iktidarları bu konularda ve öteki konularda defalarca çok daha kötü örnekler ortaya koymuşlardır. Ancak, kötünün iyisi olmak "Kurtarıcı dal" olmaya yeterli değildir.

"İki ay içinde sorunların çözümlerini ayrıntılarıyla toplumun önüne koyabilmek düşü" gerçekleşse bile.

CHP, önüne gelene mavi boncuk dağıta dağıta ve kimlere dağıttığını unuta unuta -iktidardaki başarısızlıkları ile inandırıcılığını kaybettiği kadar-güvenilirliğini de büyük çapta yitirmiştir.

Bugüne dek kamuoyu önüne ne niyete yenirse o tadı verebilecek muz görüntüsünde çıkan CHP-NATO'sundan, IMF'sinden, Ortak Pazar'ından, yabancı üs ve tesislerinden Savunma İşbirliği Anlaşması'na, Ortadoğu, İran ve Afganistan'ına, Atom santrallarine, sermaye-emek kavgasına, Kıbrıs'a vb. kadar-çeşitli iç ve dış konu ve sorunlarda daha açık, kesin ve inandırıcı bir tutumu benimsemek zorundadır.

Sözün kısası; CHP, önce-bu arada içindeki çekişmeleri de sağlıklı bir düzene sokarak-kendisine tutunabileceği sağlam bir dal bulmalıdır ki... başkaları onu tutunabilecek bula.

MÜCADELE GÜNLÜĞÜ

11 OCAK

1965 - TEKNİKER OKULU ÖĞRENCİLERİNİN BOYKOTU

26 İlde kendilerine yedek subaylık hakkının tanınmaması sebebiyle Tekniker okulları öğrencileri dersleri boykot ettiler. Sakarya, Diyarbakır, Konya ve Adana'da öğrenciler yürüyüş düzenlediler.

1971 - "FAŞİZME HAYIR" KAMPANYASI

Türkiye İşçi Partisi, tüm parti örgütlerinin "Faşizme Hayır" kampanyasına başladıklarını bildirdi.

1977 - İKİ GENÇ HASTANEDE KURŞUNLANDI

Erzurum'da faşistler, arkadaşlarını ziyarete gelen Ahmet Söken ile Celal Biliciyi hastanede kurşunladılar. Ahmet Söken öldü, Celal Bilici ağır yaralandı.

1978 - DEVRİMCİ BİR ÖĞRETMEN ÖLDÜRÜLDÜ

Rize de TÖB-DER üyesi ilköğretim müfettişi Bilgin Girgin, kaldığı otelde başından tabancayla vurulmuş olarak bulundu.

1978 - CHP'Lİ MUHTAR ÖLDÜRÜLDÜ

Tunceli'nin Mazgirt ilçesine bağlı Akpınar bucağının CHP'li muhtarı Fikri Üstündağ evinde ölü olarak bulundu.

YARADANA SIĞINIP

Ermeni gailesi

Can YÜCEL

Ermeni komitalarınca öldürüldüğü söylenen Paris Büyük Elçiliğimiz Turizm Danışmanı Yılmaz Çolpan'ı 1950 sularında tanıdıydım. Bir parti işine karıştı o zaman ve o bâdireden epiy hâtalanarak sıyrıldı. Sonraları kendisini şöylesine gördüğüm oldu ama selamlaşacak kadar yakına düşmedik. Lâkin, o ilk göz göze gelişimizdeki umutlar açan yüzünü, yemyeşil gözlerini hiç unutmadım. Ölüm de çoğu zaman olanı değil, olabilecekleri öldürdüğüiçin öldürücüdür ya zaten...

Çok Ermeni tanıdım ömrümde, bir haylisini de sevdim. Çocukluğumda Ermeni bir araba tamircisinin evinde oturmuştuk Şişli'de. Çok anaç kadındı karısı, ne güzel tatlılar yapardı. Benim akranım Vahe ile Varujan diye iki oğulları vardı, akşam karanlıklarına kadar tozların içinde yuvarlanır dururduk. Londra'da da, Paris'de de bisürü Ermeni çıktı karşıma, kahvelerine gittim, rakılarını içtim, tavla oynadım onlarla. Türkiye özlemini içinden söküp atamamış olan canlı, sevimli, seveçen insanlardı. Sonraları, Kınalı'da şairleriyle, aydınlarıyla ahbaplık kurdum. Geçende ölen büyük dil bilgini Agop Dilaçar'ı DTC Fakültesi'nden bilirdim. Büyük bestekârlarını, icracılarını dinledim. Ve Anadolu'da Ermenilerle yüzyıllar süren ortaklaşa yaşamımızda, onlardan kimbilir kaç bin üstün zekalı çocuk Türk ocaklarına devşirilerek, ülkemizin yaşamına, kültürüne, sanatına ne büyük hizmetler etmişlerdir diye düşünmüşümdür hep. Orta Anadolu'nun şimdi yaban otlarına gitmiş şaraplık bağları Ermenilerin el emeği, göz nuru değil miydi mesela?...

Tarihsel olarak Ermeni Gailesinin patlak vermesi ise Büyük Batı devletlerinin Osmanlı İmparatorluğunu aralarında paylaşmaya karar verdikleri son dönemlere, 1900 başlarına rastlar. Ermeni patırtılarını kışkırtan Taşnak komitacılarını kışkırtanlar, başta Amerikalılar olmak üzre, emperyalist acanlardır. Birinci Dünya ve Kurtuluş Harpleri süresince bu yürekler paralayıcı olgunun üstüne ağır ağır inen kanlı perde ne Ermeni şayağından, ne Türk kadifesindendir. Amerikan bezindendir. Şu son üç-dört yıl içinde diplomatlarımızla temsilciliklerimize yöneltilen saldırı furyasını aynı tarihsel perspektiften değerlendirmekte yarar vardır. Başı kıçı belli olmayan, nerden batıp nerden çıkacağı kestirilemeyen ve şimdiye dek haklarında tek bir sağlam ipucu ele geçirilmemiş olan bitakım Ermeni yeraltı kuruluşları adına yapılan açıklamalarla eylem üstlenmelerinin sıhhat ölçüsünü ince eleyip sık dokumamız en azından akıl sağlığımız bakımından gerekli. Sözgelimi, Yeşilköy'de geçen hafta yer alan iki bombalama olayını üslenen "Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Gizli Ermeni Ordusu" adına AFP'nin Beyrut bürosuna telefon eden bir şahıs, Amerikan Haberalma Servisleri'nin örgüt elemanlarını ortadan kaldırmaya çalıştığı konusunda bilgi aldıklarını öne sürmüştür. Derken Denktaş Bey çıktı ortaya Kipriyanu'nun Ermeni komitacılarına silah ve para yardımında bulunduğunu ortaya atıverdi. Çık şimdi işin içinden! Sorarım size Ecevit'in Amerika'da bir Alâattin lâmbasının içinden fırlayan zenci polis sâyesinde canını kurtardığı suikastın ayrıntıları halâ anlaşılabildi mi?...

Onun için gazetelerimiz Ermeni asıllı şarkıcı Aznavour'un "Mama" adlı şarkısıyla Türkleri soykırımcı diye vurabalıya getirdiği haberini abarta abarta verirken nefsâniyetine cüş demeli; Sayın Demirel Yılmaz Çolpan'ın acılı eşiyle televizyonda görünürken bir "intikam meleği" görünümüne bürünmekten kaçınmalı; hülâsa, milletçe bu olaylar karşısındaki tepkilerimizi işlerin inhasını, minhasını ayarlayarak dile getirmeyi bilmeliyiz! Türkiye Ermenileri Patriği başkanlığında toplanan Cemaat Temsilcileri de bazı iletişim organlarında olaylardan tüm Ermenilerin sorumlu tutulmasından yakındıktan ve Ermeni cemaatinin Türk toplumunun bir parçası olduğu görüşünü vurguladıktan sonra: "Gelecekte bu cinayetlerin Ermeni teröristler tarafından işlenmiş olduğu kanıtlansa bile, gene de bütün bir cemaati kitle halinde cinayet ve insafsızlıkla suçlamak doğru olmaz kanısındayız" demişler.

Unutmayalım ki, çok ufak çapta bile olsa yeni bir 6-7 Eylül Olayı bugünkü dış ve iç koşullar altında Türkiye'yi düşmanlarımızın takkelerini göğe fırlattıracak bir yalnızlık kuyusunun dibine itecektir.

FORUM

Doçent Doktor Aydın TÖZEREN
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi.

Çağdaş üniversite anlayışında önemli bir adım:ODTÜ-ÖTK

Öğrenci Temsilcileri Konseyi(ÖTK), Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin çağdaş ve demokratik üniversite anlayışı içinde atmış olduğu önemli bir adımdır. 9 Ocak. 1980 günü üniversitemizde 5.kez yapılması gereken temsilcilik seçimleri ertelenmiştir. Yüksek öğrenim kurumlarında, öğrenci-üniversite yönetimi ilişkisi gibi güncel bir konuya ışık tutacağı için ODTÜ-ÖTK'nın yapısı ve işleyişini incelemek yararlı olacaktır.

Ülkemizin dört bir yanından üniversitemize gelmiş olan ODTÜ öğrencileri, fikir özgürlüğüne ve toplumsal dayanışmaya örnek düzeyde genç bir toplum kesimini oluşturmaktadır. Öğrenciler, her akademik yılda aralarından seçtikleri temsilcilerden oluşan ÖTK etrafında güçlü bir demokratik birlik oluşturmuşlardır. Öğrenciler yönetimin çeşitli kademelerinde temsil edilerek deneyim kazanırlarken, yapıcı önerileri ile dinamik üniversite yaşamına etkin bir şekilde katılmaktadırlar.

Son iki yıl içinde. ODTÜ yönetiminin, öğrenciler ve ÖTK'ya ilişkin temel görüşleri buna benzer cümlelerle özetlenebilir.

ODTÜ-ÖTK'nın kuruluşu öğrencilerle diyalog kurma gereğinin açıkça ortaya çıktığı 1975 sonbaharına rastlar. İki yıl sonra ise, edinilen deneyimlerin ve görev yapan temsilcilerin önerileri gözönüne alınarak yeni bir ÖTK Yönetmeliği hazırlandı. ODTÜ Mütevelli Hey'etinin 24. Haziran. 1978 tarihinde almış olduğu bir kararla bu yönetmelik taslağı, bir rektörlük yönergesi olarak yürürlüğe konmuştur.

Yönergenin giriş bölümünde, Öğrenci Temsilciları Konseyi(ODTÜ-ÖTK). ODTÜ öğrencilerini temsil eden en yetkili kuruluştur denilmekte ve ÖTK'nın ODTÜ öğrencilerinin akademik, ekonomik, toplumsal, kültürel sorunlarıyla ilgileneceği belirtilmektedir. ÖTK'nın temelini doğrudan doğruya bütün üniversite öğrencileri tarafından seçilen ve 9 öğrenciden oluşan bir Yürütme Kurulu teşkil eder. Yürütme Kurulu ODTÜ-ÖTK'nın en yetkili karar alma ve yürütme organıdır. Üniversite yönetimiile ilişkileri, ODTÜ-ÖTK adına Yürütme Kurulu sağlar.

ODTÜ'nün temel akademik birimleri olan bölümler düzeyinde ilişkileri sağlamak üzere birer bölüm temsilcisi, doğrudan doğruya ilgili bölümün öğrencileri tarafından seçilmektedir. Öğrenci yurtlarının üniversite yaşamında çok önemli bir yeri olduğu gözönüne alınarak, her yurt için bir yurt temsilcisi ve tüm ODTÜ yurtlarını temsilen bir yurtlar temsilcisi seçilmektedir. Yurtlar temsilcisi, yurt temsilcilerinin yaptıkları toplantılara başkanlık etmekte ve Yürütme Kurulu ile eşgüdüm içinde çalışmayı sağlamaktadır.

ODTÜ-ÖTK'nın en geniş danışma organı olan Temsilciler Meclisi, doğrudan doğruya öğrencilerin seçtikleri sınıf temsilcileri ile yukarda değindiğimiz bölüm ve yurt temsilcilerinden oluşmaktadır. Ayrıca Yürütme Kurulu üyeleri de Temsilciler Meclisi'ne üye durumundadırlar.

Öğrenci Temsilciler Konseyi seçimleri, ülkemizdeki genel seçim yöntemine uygun olarak yapılmakta, öğretim üyeleri ve öğrenciler tarafından denetlenmektedir. ODTÜ'ye kayıtlı tüm öğrenciler seçmen ve aday olabilmektedir.

ÖTK yönergesi gereğince, iki Yürütme Kurulu üyesi üniversitenin en üst düzeyde akademik organı olan Üniversite Konseyi'ne, bölüm temsilcileri ise ilgili bölüm ve fakülte kurullarına öğrencileri temsilen katılmaktadırlar. Öğrenciler ayrıca, Disiplin Kurulu, Burs ve Yardım Komitesi, Yurtlar Yönetim Kurulu, ODTÜ Spor Klübü gibi öğrencilerle ilgili tüm komite ve komisyonlarda, Temsilciler Meclisi'nin kendi içinden seçtiği üyelerle temsil edilmektedirler.

Yukarda yapısını kısaca özetlemeye çalıştığımız ÖTK, öğrencilerin demokratik bir birlik oluşturmasını, üniversitenin çeşitli yönetim kademelerine öğrenci görüşlerinin iletilmesini ve karşılıklı etkilenmeyi sağlamaktadır. Bilindiği gibi özellikle son yıllarda pek çok ülkede, öğrenciler üniversite yönetimine önemli ölçülerde katılmaktadırlar. Yurt dışındaki uygulamalara bir örnek olarak Columbia Üniversitesi'ndeki durumu kısaca özetleyeceğiz. Bu üniversitenin yerleşkesi New York kentinde olup, eski ve geleneksel bir yapıya haizdir. Öğrenciler bütün kent üniversitelerinde olduğu gibi yaşamlarını doğrudan ilgilendiren konularla olduğu kadar, toplumsal sorunlarla da yakından ilgilidirler. Örneğin, 3 Ekim 1978 tarihli öğrenci gazetesi, üniversitenin ırkçı Güney Afrika şirketlerine ait hisse senetlerini elden çıkarması için yapılan öğrenci gösterilerini başhaber olarak vermektedir. Bunun yanısıra yurtlardaki yaşam düzeyinin daha iyi bir hale getirilmesi için, öğrenci temsilcilerinin rektörlüğe yapmış oldukları başvuru da geniş bir şekilde anlatılmaktadır.

Sözkonusu üniversitede en üst düzeydeki Üniversite Kurulu, 1969 yılından bu yana 102 üyeden oluşan Senato olarak belirlenmiştir. Senato üyelerinin kırk ikisini Profesör ve Doçentlerin kendi aralarından seçtikleri temsilciler, onbeşini ise yardımcı profesörler ve öğretim görevlilerinin seçtikleri temsilciler teşkil etmektedir. Üniversiteye bağlı enstitü ve yüksek okulları temsilen sekiz üye, idari personeli ve araştırmacıları temsilen üçer üye, rektörlük ve dekanlıkları temsilen dokuz üye de senatoya katılmaktadır. Senato'da bulunan öğrenci temsilcisi sayısı ise yirmi iki olarak saptanmıştır.

Üniversite Yönetim Kurulu ise, Rektör'ün başkanlığında bir rektör yardımcısı, altı profesör ve doçent temsilcisi, iki yardımcı profesör ve öğretim görevlisi temsilcisi ve üç öğrenci temsilcisi olmak üzere toplam on üçüyeden oluşmaktadır.

On yıldan fazla bir süredir uygulanan Üniversite Senato'su Yönetmeliğinde öğrencilerin yönetime katılmasının, öğrenimin çok önemli bir parçası olduğu vurgulanmakta ve üniversitenin işlerliğine dinamizm katacağı görüşüne yer verilmektedir.

Ülkemizde ise, ÖTK yönergesi, öğrencilerin yönetime katılması konusunda Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin yapmış olduğu ciddi çalışmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Bu yönergenin uygulamaya konulmasından bu yana pek çok önemli deneyimler elde edilmiş, yapılan yanlışlıklar eleştirilmiş, en önemlisi öğrenci ile üniversite yönetimi arasında bir köprü kurulabilmiştir.

Halen mevcut Üniversiteler Yasası, ders kitap ve teksirlerinin basılmasını, ucuz kafeterya ve yurt olanaklarının sağlanmasını üniversitelerin görevleri arasında sıralamıştır. ODTÜ'de bu ve buna benzer sosyal hizmet konularında üniversite yönetimi, ÖTK ile birlikte çalışarak sorunları çözme uğraşındadır.

Öğrencilerin sanat, kültür ve sosyal faaliyetleri, yüksek öğrenimin çok önemli bir unsurudur. Üniversitemizde Öğrenci Temsilciler Konseyi tarafından düzenlenen sanat ve kültür şenliklerine ülkemizin çeşitli üniversitelerinden gelen tiyatrolar ve amatör topluluklar katılmışlardır. Düzenlenen sosyal faaliyetler arasında tiyatro, sinema, folklor gösteriler, müzik konserleri, çeşitli panel ve açık oturumlar, sergiler ve spor karşılaşmaları yer almaktadır.

Üniversiteler, tam bir düşünce açıklama özgürlüğünün ve demokratik bir tartışma ortamının bulunması gereken kuruluşlardır. Üniversitenin bilim ve sanata katkıda bulunarak, halkımıza hizmet etmesi geniş ölçüde böyle bir ortamın yaratılabilmesine bağlıdır. Geçmişte kamu yönetiminin en üst kademelerinde görev yapmış bazı parlamenterlerin kaygı verici tartışma yöntemleri karşısında, öğrenciler arasında demokratik bir tartışma geleneğinin yaratılmış olmasının önemi bir kez daha açığa çıkmaktadır.

7 Kasım 1977 tarihinde yeniden eğitime başlayan üniversitemizde, öğrenciler sözü edilen demokratik tartışma ortamından sorumlu bir tutumla yararlanmışlardır. ODTÜ yerleşkesinde yapılara yazı ve sloganlar yazılmamış, ÖTK seçimleri dört kez hiç bir olaya neden olmadan yapılmıştır.

Bilindiği gibi üniversitemizde 1976-77 akademik yılı birinci sömestresi, o dönemki üniversite yönetiminin baskıcı uygulamaları nedeniyle yarıda kalmış ve üniversite 9 ay süreyle öğrencilere kapalı tutulmuştu. 7 Kasım. 1977'de yeniden sağlanan düzenli eğitim koşulları, tüm ODTÜ mensuplarının özveri ve gayretleriyle bugüne dek sürdürülmüştür. O bunalımlı dönemde, ölen ve yaralanan yurtsever öğrencilerimizin anısına dikilen "2 Aralık Anıtı", ODTÜ öğrencilerinin ve temsilcilerinin geçmişteki sorumlu ve özverili tutumlarını en güzel bir biçimde simgelemektedir.

Yukarda ODTÜ-ÖTK'nın işleyişini ve konu ile ilgili gözlemlerimizi kısaca özetledik. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin ileri ve çağdaş bir üniversite olması gerektiği, Öğrenci Temsilciler Konseyi(ÖTK)'nın bu üniversitenin vazgeçilmez bir unsuru olduğu noktasındaki inancımızı bir kez daha belirtiyoruz.

Demokrat OKURLARINDAN MEKTUPLAR

"Merhaba Demokrat"

Hoş geldin yanımıza. Hoş geldin. Gizli ve açık Sansürün bizi kör ettiği, ne olup bittiğini bilemediğimiz bir ortamda, sermayenin gazetelerine karşı hoş geldin. Bizler, demokrat-sol-toplumcu gençlik olarak, yeni yepyeni bir arayışın içinde iken hoş geldin, hoş geldin.

Biliyorsun Demokrat, biz demokrat—sol—toplumcu gençler, bu seçimlerde CHP'ye omuz verdik. Ama CHP, bize omuz verdimi? Ne gezer? Duvara afiş mi koş.. Miting mi yürü.. Dayak mı, ye.. Ama sonuç, işte ortada. CHP Gene iktidar olacak mı? Bilinmez. Ama bilinen var: Demirel bu şekilde çok gidemez. Kolunu kapmış kurt onun. Gidemez fazla. Sonra ne olur? Ona bakmak gerek.

Önce CHP'ye bakalım. CHP'de genel merkez yönetimi: Ölü. Partinin gazetesi bile yok. Ya parti içi muhalefet. Baykalı? Topuzu? Umut yok. Koskoca parti içi muhalefete ne çözüm gösteriyorlar? Hiç. Kayıkçı kavgası derler burda. Ha babam, de babam. Sonuç yok. Partide bir sol kanat var. O ise sosyalistim demekten korkar oldu. Ne yapacağız? Düşündük. Tartıştık. Ve karar verdik:

CHP'de tüm gruplar işlevini yitirdi. Söz tabanındır. Söz bizimdir.

CHP'de bugüne kadar, parti içi muhalefet diye, bizi kuyruğuna takıp, hiçbir şey yapmayan, CHP'yi halkın örgütlü gücü olmaktan alakoyanlara karşı, partiyi yerinde saydırıp, gerileten genel merkeze karşı, bizler, demokrat-sol toplumcu gençler. 1980'in ilk gününde, Antakya (Hatay)'dan sesleniyoruz: Yolumuz halkımızın örgütlenip, bağımsız Türkiye sosyalizmini kuracağı halk yoludur. Yerimiz demokratik sosyalizmin onurlu yeridir. Tüm CHP'li gençleri birliğe çağırıyoruz.

Antakya (HATAY) Demokrat - Sol—toplumcu gençleri adına
Mehmet Haydaroğlu, Ali Teke, Salih Merdol, Kadir Teke, Ali İzzet Günaydın, Kemal Taşdelen, Mehmet Taşdelen.

"Demokrat'a sahip çıkmak"

Emekçi kendi gazetesine sahip olduğu an kendi içindeki objektif değerlendirme ve demokratik mekanizma işlemeye başlar. İnsan soyu da zaten tek düze değildir, bu nedenle milyonlarca kişiyi barındıran toplumlarda tek bir düşünce ya da davranış kalıbına bağlı insan tipleri yaratmak sınıflı düzenlerde faşist bir yöntem altında bile pek olası olmasa gerek, zaten insanlar kendileri için sosyal bakımdan zorunlu olan dünya görüşlerini seçeceklerdir. Gerçekte insan sosyal ya da sınıfsal konumunun genellikle çok ötesinde aranmamalıdır. Çünkü kişiler siyasal inaçlarında dayandıkları sosyal kökenlerden fazla soyutlanamazlar. Bu tür bir soyutlamayı çeşitli sınıflardan kişiler bazen deneyebilirler kuşkusuz. Ancak sözkonusu işlemi başarabilmek ancak çok derin bir dönüşüm durumunda ve belli koşullar altında olasıdır. Buna karşılık geçmişin birikimi çoğu kişinin bilinç altında sarp bir kaya gibi duracaktır. Bu nedenle davranış ya da düşünce tarzlarında bu sosyal konuma bir ölçüde sarsılmış çevrelerin dile getirdikleri şeyler çok kez eskinin yenilenmiş izlenimi verilmeye çalışılan bir başka uzantısı olacaktır. Bu nedenle 1980'li yıllarda da Türkiye'nin sosyal-politik alanında işçi sınıfının partisi yakın geleceğin en çekişmeli sorununa dönüşmektedir. İşçi sınıfı bu amaçla Türkiye'de siyasal örgütlenişini cumhuriyetin erken dönemlerinde konulmuş olan yasaklamanın - artık kaldırılması talebindedir. Politika'da, toplumsal yaşam ya da sanat ve kültürde küçük burjuvazinin devletçi ideolojisiyle belli ölçülerde bütünlenmiş bir solculuğun tekeli artık kırılmalıdır. Ancak hiç bir sınıfın kişileri sonsuza kadar bulundukları yerde kalmaya mahkum da değildir. Ama sosyal yapısı ya da dünya görüşü değişimi ancak kendisine katılınmak istenen gücün gerçekten yanına gitmekle olur ve yine onun sosyal-politik örgütenişini sadece savunmakla veyahut da emekçi kesiminin sesiyim demekle değil ona katılmakladır. Yoksa kendisine solcu veya sosyalist ilan etmekle değil, bu nedenle sizin yapacağınız bu isteklerin sesi kulağı ve uygulayıcısı durumunda olmalısınız, bu yüzden emekçinin sesi olmasını dilediğimiz Demokrat'a sahip çıkıyoruz ve çıkacağız da.

Dostça Selamlar
Kadircan Danışkan
YSE-İŞ sendikası
M.Şube Y.K.Üyesi / Ankara

"Demokrat'a"

Ben Adana'da çalışarak öğrenimini sürdüren bir bayanım. Önce gazetenize başarılar dilemek isterim. Biz arkadaşlarla herşeyini çok beğendik. Ençok da, röportajları ve çocuk gazetesini. Örtülü MC'nin başa geçmesiyle okullarımıza, amacı okumak değil, devrimcileri okuldan atmak olan faşistler de gelmeye başladı.

Devrimci halk çocukları, polis ve askerin çeşitli faşizan baskılarıyla karşılaşıyoruz. Hergün arkadaşlarımız tutuklanıyor. Fakat demem o değil. Demem, Antakya'da tezgahlanmak istenen yeni bir katliam! Antakya'da emekçi halkın barındığı gecekondu mahallelerinde sabaha kadarsilahlar patlıyor, ölenlerin, yaralananların sayısı belli değil. Kentte herkes tedirgin. Alevi-sünni ayrılığı basamak yapılarak yükseltilmek istenen katliam hazırlıkları yüzünden, posta hizmetleri görülemiyor, esnaf dükkanını açmıyor, fırınlar çalışmıyor, ekmek yok! Sebze meyve ise hiç gelmiyor. Neden basın bunları yazmıyor? Bal gibi faşist katliam hazırlanıyor, yine binlerce kişi ölecek, katledilecek. Ve herkes seyirci kalıyor. Hiç değilse siz yazın gerçeği, tezgahlanmak istenen oyunu Ne bekleniyor, neden bekleniyor, niye bekliyorsunuz anlamıyorum.

G.Y.

"Yoklar ülkesinde yaşıyoruz"

Yeni yıla girdik soğuğun, açlığın, sefaletin içinde. Koskoca bir on yılı geride bırakarak ama açlık, yoksulluk, ölüm! Bunlarla birlikte girdik yeni yıla.

Isınmak için kömür yok, gaz yok. Çorbayla içini ısıtmak için tüp yok yağ yok. Yoklar ülkesinde yaşayan emekçi işçiler-memurlar ve geçimini çöp bidonlarından kağıt toplayarak sağlayan işsiz işçiler.

Ya ilaç bulamayan hastalarımız bizim, hastalarımız. Yaşamlarını hergün 2 mg. insulinle sağlayan şeker hastaları(NPH insulinum organon). Nefes almakta güçlük çeken astımlı hastalar ne yapıyor acaba? "Difilin" denilen fitil hastanın hayat kurtarıcısı. Difilin'in bileşimi şu sentetik maddelerden meydana geliyor.(Dihydroxy-propyl-theophylline) Belki daha bilmediğimiz insan yaşamında etkin, bulunmayan ilaçlar vardır. Bunlar benim bildiğim şeyler. Neden insanların gereksinmesi olan şeyleri yapmıyorlar da yok kolonyasıymış, parfümüymüş, dudak boyasıymış, renk renk desenli halılar. perdeler, bunlar mı yaşantımızı renklendiriyor. Ama sermaye sahiplerinin ceplerini şişiriyor. sömürülerini bir kat daha arttırıyorlar.

Bir emekçi memur olarak okuyucu köşenizden seslenmek istiyorum.

İstanbul'dan M.Ç.
Mecidiyeköy

EKONOMİ DÜNYASI

Fuel-oil darlığının yapay olduğu ileri sürüldü

ANKARA (ANKA)

Türkiye'de giderek yoğunlaşan fuel-oil sıkıntısının gerçekliği konusunda ciddi kuşkular olduğu bildiriliyor. Resmi ithalat ve üretim rakkamları, Türkiye'de en az geçen yılki düzeyde fuel-oil bulunduğunu ortaya koyarken, giderek yoğunlaşan sıkıntının "yapay"lığı konusundaki iddiaları güçlendiriyor.

Ticaret Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı yayınlarından derlenen bilgilere göre, 1979 yılında rafinerilerde üretilen fuel-oil tutarının, bir yıl öncesine göre yüzde 20 oranında azalmasına karşın", ithalatın 3.5 kat dolaylarında arttığı görülüyor.

DPT'nin hazırladığı Üretim Gerçekleşmeleri raporuna göre, Türkiye'deki rafinerilerde 1979 yılı Ocak-Ekim döneminde üretilen fuel-oil 3 milyon 395. 6 bin ton oldu. 1978 yılının Ocak-Ekim döneminde 4 milyon 148.6 bin ton olan fuel-oil üretimi, yılın bütününde ise 5 milyon 99.8 bin tona ulaşmıştı. 1979 yılı sonunda ise fuel-oil üretiminin 4.5 milyon tona yaklaştığı tahmin ediliyor.

Ticaret Bakanlığı'nın fiili ithalat istatistiklerine göre, 1979 yılının ilk onbir ayında 2 milyon 19.1 bin ton fuel-oil ithal edildi. 1978 yılının aynı döneminde ise 596.9 bin ton olan ithalat, yıl sonunda 696.9 bin tona çıkmıştı. 1979 yılı sonundaki ithalatın ise 2.5 milyon tona yaklaştığı ileri sürülüyor.

Mersin'de petrol bulunmazken SHELL İstanbula akaryakıt sevkediyor

MERSİN (ANKA)

Mersin'de akaryakıt sıkıntısı had safhada sürerken SHELL Şirketi'nin İstanbul'a deniz yolu ile akaryakıt sevkettiği bildirildi.

Edinilen bilgiye 2 Ocak'ta deniz yolu ile ATAŞ Rafinerisine Dörtyol'dan 16.500 ton yerli ham petrol getirdikten sonra, bu hattan çıkarak, İstanbul'a karışık akaryakıt götüren Mersin tankeri henüz geri dönmedi. İlgililer Mersin tankerinin 12 Ocak tarihine kadar dönmemesi durumunda ATAŞ'ta % 40'a kadar düşen üretimin duracağını belirttiler.

Bilindiği gibi ATAŞ rafinerisine yüzde 56 hisse ile MOBİL, yüzde 27 hisseyle SHELL yüzde 17 hisseyle BP ortaktır. Bu yabancı petrol şirketleri içinde SHELL yerli petrol üretiminde bulunurken, diğerleri yalnızca dağıtımıyla uğraşmaktadırlar.

İhracatın yüzde 32'si vergi iadesinden yararlanıyor

ANKARA (ANKA)

1979 yılında ihracatı özendirme ve yönlendirme önlemlerinin kullanım alanı önemli ölçüde genişletildi. Vergi iadesinden yararlanan ihracat tutarı toplam ihracatın yüzde 32'sine eşdeğerde bir düşüklüğe ulaştı.

1979 yılının ilk sekiz aylık dönemine ilişkin veriler, 1.49 milyar dolarlık (43.96 milyar liralık) ihracatın yüzde32.3'üne eşdeğerdeki 14.21 milyar liralık bölümü vergi iadesinden yararlandı. Yapılan vergi iadesi ise 2.15 milyar lirayı buldu.

1978 yılında ise 2.29 milyar dolarlık (55.36 milyar liralık) ihracatın yüzde 35'ine eşdeğerdeki 19.73 milyar liralık ihracat vergi iadesinden yararlanmış ve 2.94 milyar liralık vergi iadesi yapılmıştı. Böylece 1978 yılında yüzde 14 düzeyinde belirlenen iade oranı, 1979'un ilk sekiz ayı sonunda yüzde 15'e yükseldi.

DİSK ve demokratik kitle örgütleri İzmir'de toplandı

Işıklar: İşçiye yaşam hakkı tanınmazsa sermayenin kâr musluğunu keseriz

● "FAŞİZMİ, ÖNCELİKLE İŞYERLERİNE SOKMAMAK İÇİN ÇABA GÖSTERMELİYİZ"

Fehmi Işıklar

İZMİR (DEMOKRAT)

İzmir'de DİSK'e bağlı sendikalar ile demokratik kitle örgütlerinin temsilcilerinin yaptığı toplantıda, genel olarak anti-demokratik uygulamalar özel olarak da Tariş'deki işçi kıyımlarına karşı güç ve eylem birliği tartışıldı. DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar toplantıda yaptığı açış konuşmasında, "4 milyon işsizin bulunduğu ülkede, eğer çalışan işçilere yaşam hakkı tanınmazsa, bizde sermayenin döviz ve kâr musluklarını keseriz" dedi.

Fehmi Işıklar konuşmasında başta Tariş olmak üzere, tüm kooperatif birliklerine faşist militanların yerleştirilerek, siyasal iktidarın vurucu gücü olarak kullanılmasının planlandığını, bu nedenle Tariş'de gerekçe gösterilmeden toplu işçi çıkarımlarının başladığını söyledi.

Kıyım ve baskılara karşı tüm demokratik kitle örgütlerinin ortak tavır alacaklarını söyleyen Işıklar, işyerlerinin bugünkü aşamada birer kale gibi korunması gereğine işaret ederek, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Binadan düşecek tek bir tuğla hepimizin kaybı olacaktır. Faşizmi öncelikle işyerlerine sokmamak için çaba göstermeliyiz. Siyasal iktidar Ege bölgesini pilot bölge olarak seçmiştir. Bunun için Tariş'deki kıyımlara göz yummalıyız. En kısa zamanda ortak direnişi örgütlemeliyiz."

● TEKEL TARAFINDAN HAZIRLANAN RAPORDA, ULUSAL PAZARLARIMIZIN GELECEKTE YABANCI TÜTÜN TEKELLERİNE KAPTIRILMASINDAN KUŞKU DUYULDUĞU BELİRTİLDİ.

Özel sigara üretimine TEKEL de karşı çıkıyor

ANKARA (ANKA)

Demirel hükümetinin sigara üretimi konusunda Tekel'in yanısıra özel sektöre ve yabancı firmalara da olanak tanınacağına hükümet programında yer vermesine Tekel'in karşı çıktığı bildirildi.

Edinilen bilgilere göre, Tekel'ce hazırlanan bir raporda sigara üretiminde yabancı firmalara da olanak tanınmasının sigara üzerindeki devlet tekelini ortadan kaldırıcı bir yönde etki yapacağı ve bunun sonucunda devletin sigaradan alınan vergiden mahrum kalacağı vurgulandı. Bilindiği gibi, sigaradan alınan "istihsal vergisi" devlet gelirlerinin yüzde 6'sını oluşturmakta.

Raporda, Türkiye'nin ana ihraç ürünleri arasında ikinci sırayı alan tütünün ihraç edilmesinin güçleşeceği, bunun yanısıra, piyasanın yabancı firmalara açılmasının bir başka olumsuz etkisinin ise, sigara üretiminde bulunan 80 bin çalışanla tütün üreticisi 500 bin köylünün üzerinde görüleceği ifade ediliyor.

Tekel'in hazırladığı raporda ayrıca şu görüşlere yer verildi.

"Bilindiği gibi, dünya tütün piyasası çok büyük çıkarların çatışmasına sahne olagelmektedir. Bu konuda uluslararası pazar paylarımızın, Amerikan tütün tekelleri lehine kaydedilmesi olayı daima uyarıcı bir örnek olmalıdır. Sigara talebinin karşılanması için yabancı sigara ithali gibi bir yola başvurulduğu takdirde, bu kez ulusal pazarlarımızın yabancı tekellerin eline geçmesi tehlikesi ile karşı karşıya kalınacaktır. Böyle bir girişim, bütçe gelirlerinin yüzde 6'sını oluşturan istihsal vergisine, ülkemiz için ikinci önemli ihraç malına , 80 bin kişiye yaklaşan istihdam hacmine 500 bin tütün ekicisi aileye ve sonunda ulusal ekonomiye yönelik bir tehdit anlamındadır."

Özel sigara üretimi girişimleri 500 bin tütün üreticisini tehdit ediyor.

Kilimli Belediyesi işçileri çağdışı koşullarda çalışıyor

Kilimli ZONGULDAK (Fikri CİNOKUR)

Kilimli Belediyesi temizlik işçilerinin çağdışı koşullar altında çalıştırıldıkları, soğuk ve rutubetli damlarda tahta kerevetler üstünde yatıp kalktıkları bildirildi.

Kilimli Belediyesi temizlik işçileri kendileriyle görüşen Demokrat Muhabirine, hiç bir ekonomik hakka sahip olmadıklarını, mesai saatleri dışında başka işlerde de köle gibi çalıştırıldıklarını, kendilerinin memur statüsünde sayılarak sendikalaşmalarının sürekli engellendiğini, işçi statüsüne geçmek için başvuruda bulunan arkadaşlarının CHP'li Belediye Başkanı tarafından kıdem indirimiyle cezalandırıldığını, belirterek "memur kadrosunda olduğumuz halde bizlere mezar kazıcılığı ve mezbahanede kasaplık yaptırıyorlar, ilgililere sesleniyoruz, Belediye memurlarının görevi mezar kazıcılığı ya da kasaplık mıdır? Değilse neden işçi sayılmıyoruz'' dediler.

Aytekin Kotil ile söyleşi

● "BİZİM FİYAT ARTIŞLARINI ZABITA GÜCÜ İLE ÖNLEMEMİZ MÜMKÜN DEĞİLDİR"

● " KENTLEŞMENİN YARATTIGI DEGERLERİN NİMETİNİ BAŞKALARI ALIYOR, TÜCCARLAR ALIYOR... KÜLFETİNİ İSE BELEDİYE..."

"Üretim ve pazarlama ilişkileri değişmeden fiyatlardaki artış önlenemez..."

Gülnur ÖZUSLU

Sayın Kotil, halkın yaşamını en çok ilgilendiren ve az parayla çözümlenebilecek hizmetlere öncelik verdiğinizi belirterek; ulaşım, ulaşım araçlarının dengeli dağılımı, yol yapımı, mevcut yollardan en verimli biçimde yararlanma bunun için de park etme yasağının etkin bir biçimde uygulanması ve özel araçların şehir merkezine inmekten caydırıldığı kanalizasyon sorununa getirilecek çözümler üzerinde durdunuz. Bunların yanısıra, su sorunu, yeşillendirme çalışmaları ve de özellikle gecekondu sorunu üzerinde durduk.

Sancılı bir sorunu daha var İstanbul'un. Gecekondular. Yıllardır, giderek ağırlaşan bir sorun. Emekçiler açısından yaşamsal bir sorun. Nasıl çözüme bağlanabilir bu sorun?

Nüfus 3-4 yıl dondurulacak olsa hizmet götürebiliriz. İstanbul'a her yıl 200-250 bin nüfus katılıyor. Gecekondu yapımını önlemek mümkün değil. Türkiye'nin genel sorunlarından, sancılarından soyutlanamaz. Bu nüfus akımına donatımlı, alt yapılı bir alan veremiyoruz. Kentimiz tepeler üzerinde kurulmuş bir kent,doğal güzelliği var, ama, hizmet açısından çok zor bir çalışma yapılıyor. Adamlar sağlıksız bir gecekondulaşma içine girmişlerdir. Islah etmeye çalışıyoruz, ama yetişemiyoruz. 110 km. lik kanalizasyon çalışmasının 80 km. lik kısmını ,yani % 65-70'ini gecekondu bölgesinde yaptık.

İstanbul Belediyesi'nin olanakları ve bu gün içinde bulunduğu darboğazlara değinir misiniz?

İş gücümüz, makinalarımız ve fabrikalarımız var. Bunları çalıştırabilecek parayı bulabildiğimiz ölçüde olanaklarımız var demektir. Merkezi yönetimden maddi yardım alabildiğimiz ölçüde olanaklarımız var demektir. Maddi olanaklarımızın yaratılmasını istiyoruz, yalnızca işçi maaşlarının verilmesi aşamasında değil ama. Belediye Gelirleri Yasası'nın bir an önce çıkarılmasını istiyoruz. Bunu belediyeler istiyor, halk istiyor. Cumhurbaşkanı istiyor, milletvekilleri istiyor, herkes istiyor.. O halde bir an önce parlamentodan geçerek yasallaşmalı. Gerçi istediğimiz ölçüde bir yasa değil ama, çıksa idi 2.5 milyar lira gelir sağlayabilecektik. Şimdilik, kentleşmenin yarattığı değerlerin nimetini başkaları alıyor, tüccarlar alıyor. Külfetini ise belediye....

Sayın Kotil, merkezi yönetimle, hükümetle olan ilişkileriniz nasıl? Sanırım, ilişkileriniz ağırlıkla parasal noktada yoğunlaşmakta. Para alabiliyor musunuz? İşçiler paralarını düzenli bir biçimde alabilecekler mi?

Şu ana kadar ilişkilerimizde olumsuz bir tavırla karşılaşmadık. Belediye Gelirleri Yasası'nı çıkaracaklarını söylediler. 155 milyon liralık bir borcumuz vardı. Bunun 100 milyonluk bölümünü verdiler. Çalışanlarımıza olan 300-400 milyon liralık borcumuz geliyor. Mart ayında toplu sözleşmeden doğacak olan yeni borçlarımız üstüne eklenecek. Şimdilik günü birlik kaynaklarla işçilerimizin paralarını vermeye çalışıyoruz.Tabii bu çözüm değil. Bize ayrılan 15 milyarlık bütçeden elimize geçen miktar ortada. Bu sorunumuz süratle çözüm bekleyen bir sorun olarak gündemde bulunuyor.

Sayın Başkan. Belediyenin bir de fiyatları denetleme yetkileri var. Bu yetkiyi ne oranda kullanabiliyorsunuz, olanaklarınız nedir?

Bu konu, arz-talep sisteminin işleyişi içindedir, ondan soyutlanamaz. Ülkemizde üretim eksikliği var. Tüketim artıyor, ama üretim düşüyor. Akaryakıt darlığı fabrikalardaki üretimi % 50-60'a düşürmüştür. Fabrikatör aslında bundan bir zarar görmüyor. Yüksek fiyattan yararlanıyor. Bu durum, üretim ve pazarlama ilişkileri değiştirilmeden düzeltilemez. Bizim zabıta güçü ile önlememiz mümkün değildir.

Sizce belediye-halk ilişkisi nasıl ele alınmalıdır?

Belediyeleri diğer kurumlardan soyutlamak mümkün değildir. Vatandaşın şehircilik konusunda , şehir yaşantısı konusunda eğitilmesi gereklidir. Bunda da en büyük görev TRT'ye düşmektedir. Vatandaşın belediyeye, şehrine sahip çıkması gereklidir.

Romen tankerinin İstanbul Belediyesi'ne yarattığı sorunlar ne olmuştur? Tankerin enkazına el koyacağınız yolunda haberler çıktı,doğru mu?

Tanker yangınının neden olduğu çevre kirliliği ve yarattığı diğer sorunların incelenmesi için bir komisyon kurduk. Boğaziçi ve Teknik Üniversite profesörlerinden oluşan komisyon, konuyu hukuki ve teknik açıdan incelemektedir. Denizimizde, kıyılarımızda ve şehrimizin havasında neden olduğu kirlenmeler tesbit edilecek ve zarar ödettirilecektir. Enkaz konusuna gelince, tankerin 350 milyon lira tutarında değeri olduğu söyleniyor. Bu para belediyenin hakkıdır. Bu parayı hiç kimseye kaptırmayız.

Galata Köprüsü sürekli problem olarak İstanbul Belediyesi'ne maddi yükler çıkarmaktadır. Ne ki tarihi bir köprü olması önemli bir noktadır. Bu konuda bir çözüm düşünüyor musunuz?

Evet, köprü sürekli bakım ve onarım isteyen, büyük miktarlarda para yutan bir yük olmaya başladı belediyemize. Ben, yeni bir köprünün daha ekonomik olacağına inanıyorum. Ancak köprünün tarihi bir değeri vardır. Başka türlü kullanıma açılabilir. Örneğin yalnız yayaların kullanımına verilebilir.

Son günlerde elektrik kesintileri yine yoğunluk kazandı. Belediyenin bundan etkilenmesi hangi yönde olmaktadır?

Elektrik hizmetlerindeki rolümüz şebekelerin döşenmesinde olmaktadır. TEK'in ürettiği elektrik enerjisi ihtiyacı karşılamaktan uzaktır. Ülkemizdeki yakıt darlığı nedeniyle vatandaşların elektrikli ısıtıcılara yönelmesi, trafolarımızın ve döşediğimiz kabloların yanmasına neden oluyor. Bu nedenle büyük zarara uğruyoruz.

İstanbul'un meyve ve sebze hali büyük bir sorun olmaya devam ediyor? Gerek yeri, gerekse mevcut kapasitesi açısından... Belediye'nin bu konudaki çalışmaları ne durumdadır?

Mevcut hal, kentimiz için birçok bakımdan sorun yaratmaktadır. Kentin en önemli merkezinde trafiği olumsuz yönde etkilerken, mevcut koşulların yetersizliği, meyvve ve sebze fiyatlarında artışlara bile, neden olmaktadır. Bu haliyle gereksinime cevap vermekten uzaktır. Çözüm, hal'in sağlıklı bir yere, geniş olanaklara kavuşturularak taşınmasıdır. Bu amaçla yaptığımız çalışmalar sonuçlanmak üzeredir. Silahlı kuvvetlerimizin elindeki kamu arazisini bu amaçla kullanmayı planlıyoruz. Atış alanı civarında Matris'te bulunan bu alan, yeni yapılmakta olan Trakya Otoyolu'nun hemen üzerinde bulunduğundan, malın gelişi ve kente dağılımı bakımından çok büyük rahatlık sağlayacaktır. Proje 2 milyon metre karelik bir alanı kapsıyor. Yani şu andaki hal'in 60 katı... Büyük bir hal kompleksi oluşturacağız. Proje çalışmalarımız devam ediyor. 1980'in sonlarına doğru çalışmaların başlıyacağını tahmin ediyorum.

Sayın Kotil, izin verirseniz son bir sorum daha olacak. Çevre belediyelerle olan ilişkileriniz konusunda biraz bilgi verir misiniz?

Belediyeler Birliğini kurduk. Bu araçla çevre belediyelerin çeşitli sorunlarına çözüm getirmeye çalışıyoruz. Belediyeler Birliği aracılığıyla teknik,hukuki ve sosyal hizmetlerin, olanakların ortak kullanımı... kısaca, yardımlaşma sağlanmaya çalışılıyor. Makina araç, gereç tahsisi yoluyla çalışmalarına yardımcı olmaya çalışıyoruz. Yeni hükümet, belediyelerin elindeki makinaları aldı. Zaman zaman biz makinalarımızla takviye ediyoruz.

—SON—

GÖSTERGE

"Fiyatlar ve ücretler dondurulmalı" imiş

Arslan Başer KAFAOĞLU

Özel kesimin en büyük girişimcisi "Fiyat, ücret, kira, temettü, v.b." her türlü gelirin dondurulmasını buyurdular. Bu her zaman, sermaye çevrelerince ileri sürülen bir istemdir. İşin tuhafı, tıpkı böyle öneriler ilk bakışta haklı da görülür. Oysa, bunun haklı yönü olmayan bir öneri olduğunu anlamak için şöyle bir işi kurcalamak yeter.

Ücreti dondurmak oldukça kolaydır. O ay, devlet ya da özel kişi gelir, maaş ve ücretini belli bir yerden alır. Bunun artışını ya da eksilişini izlemek kolaydır. Ama, fiyatları nasıl durduracaksın? İşte bunu yapmak kolay değildir. Kolay olmadığını, şöyle bir çevresine bakan herkes hemen anlayabilir. Bugün, devletin fuel-oil satış fiyatı bellidir. Ama o fiyattan fuel-oil bulabilir misiniz? Margarin satış fiyatı bellidir. O fiyattan margarin bulabilir misiniz? Kâğıt fiyatı bellidir. Ama o fiyattan kâğıt bulma olanağı var mı? Fiyatları dondurma olanağının bulunmadığı bir ülkede "ücretleri ve fiyatları dondurmalı" önerisi sadece "ücretleri dondurmak" anlamını taşır.

Denebilir ki: Bugün Türkiye'de olanlar, olağan dışı bir sürenin olağan dışı sonuçlarıdır. Durumlar normalleştikçe kuşkusuz normal piyasa ekonomisi (Bunun ne menem birşey olduğu pek belli olmaz ama) işlemeye başladıkça bu anormallikler de giderilir. Oysa, bu yargı kendi özünde çelişkilidir. Normal piyasa ekonomisinin işlediği durumlarda zaten "ücret ve fiyatları donduralım" diye bir öneri olmaz. "Normal piyasa ekonomisi" denen şey, aslında Adam Smith'ten bu yana işlememiştir. Liberal ekonomi denen, aslında sömürüye dayanan ekonomi piyasasının "serbest" adı altında en güçlü devletler ve devlet içindeki çıkar grupları ve genel olarak uluslararası sermaye lehine düzenlenmesi anlamını taşır. Serbest piyasanın şampiyonu olanlar, kapitalistlerin ya da sermayeci ulusların çıkarları yararına bir serbest piyasa işleyişine karşı isyana kalkışırlar hemen. Örneğin, herkesin ulusal malını istediği fiyata istediğine satmasına kim ne diyebilir? Ama, OPEC (Petrol dış satımı yapan ülkeler) bu yolda bir karar aldılar mıydı, hemen sert protestolar, Basra Körfezine askeri çıkarma tehditleri gündeme girer.

Ücret ve fiyatların (her ikisinin birden) dondurulmasının olasılığı bulunmadığının en büyük iki kanıtını 2. Dünya Savaşında Türkiye ve Birleşik Amerika yaşamıştır. Birleşik Amerika'da olayların nasıl geliştiği , yarı resmi bir Amerikan kitabı, Amerika'nın eski Cumhurbaşkanlarından Roosvelt'in danışmanlarından birinin yazdığı kitapta anlatılmaktadır: Fiyatların ve maliyetlerin vergi yönetiminin sıkı kontrolleri ve anonim şirket yapıları dolayısıyle sıkı sıkıya kontrol edilebildiği, olağanüstü savaş ekonomisi uygulanan bu ülkede ücretlerin ve fiyatların kontrolu sadece ücretlerin kontrolu sonucunu vermiştir. Kapitalist işletmelerde "Kalite enflâsyonu" denen bir enflâsyon çeşidi ortaya çıkmıştır. Yani, fiyat arttıramayanlar mal kalitesini bozmuşlardır. Daha az ve daha kalitesiz malzeme kullanarak, ayakkabı, kumaş, makine v.b. yapmışlardır. Yine enflâsyonun (görünmeyen enflâsyonun) aşırı kârını toplamışlardır.

(Devamı 7. Sayfada)

GAZİ-DER: AYVAZ GÖKDEMİRLE BİRLİKTE KIYIM DÖNEMİ BAŞLADI

ANKARA (DEMOKRAT)

Gazi Eğitim Enstitüsü Öğrencileri Derneği GAZİ -DER adına yapılan açıklamada kıyımlar döneminin yeniden başladığı belirtilerek, "Bu gün yine okulun kapatılması için çeşitli oyunlar oynanmaktadır" denildi.

GAZİ -DER'in açıklamasında geçmiş dönemde öğrencilerin okula gelip gitmesini önleyen ve can güvenliğini ortadan kaldıranların faşistler olduğu da hatırlatılarak, "Geçmiş dönemde ceza alan ve belgelenen bir avuç faşiste tekrar öğrencilik hakkının tanındığı" belirtildi.

GAZİ -DER'in açıklaması özet olarak şöyle:

"1978-79, 1979-80 akademik dönem öğrencileri öğrenime devam etmesi gerekirken okulun nedensiz kapatılmasıyla öğrenim hakları gasp edilmiştir. Bugün de üçüncü sınıfların açılmamasıyle binlerce öğrencinin eğitim hakkının elinden alınmasının planları yapılmaktadır. Ancak tüm oyunlarını Gazi'nin yiğit anti-faşist kitlesini GAZİ -DER önderliğindeki mücadelesi boşa çıkaracaktır.

GÜNÜN GÖZLEMİ

Otuz günlük cenin

Turhan TEMUÇİN

Birinci MC'nin kuruluşunun onbeşinci gününde Demirel kendisine yöneltilen bir soru üzerine:

–Onbeş günlük iktidarız, 7.5 aylık Ecevit iktidarının çöküntülerini onbeş günde nasıl temizliyelim? diyordu.

Sonra bu tür konuşma bir alışkanlık oldu. Demirel ne zaman gazetecilerle karşılaşsa, ne zaman TV ekranlarına çıksa:

–Bir aylık iktidarız, bir ayda ne yapılabilir ki? Daha üç aydır görev yapıyoruz üç ayda ne yapılır ki? demeğe başladı.

Derken, Demirel'in o zamanki yaver-i has'ı İhsan Ataöv, 21 Mart 1976'da televizyon ekranlarında göründü ve:

–Herşey Ecevit döneminde bozuldu. Beceriksizlikler, yanlışlar yüzünden millet yokluğa mahkum oldu, kuyruklar aldı yürüdü. Mazeret icadetmeyen bir muhalefet istiyoruz, deyiverdi.

1. MC kurulalı bir yıl olmuştu ve onlar hâlâ kabahati Ecevit döneminde buluyorlardı ve ne anarşiyi durdurabilmişlerdi, ne pahalılığı ne yokluğu . Ve de özürleri hazırdı.

–Bir aylık iktidarız, üç aylık iktidarız, bir yıllık iktidarız!

Böyle diye diye Türkiye MC'ler yüzünden bir mezbahaneye döndü. Ülke 70 cente muhtaç bırakıldı.

Köşk kanalı ile aldığı iadeli taahhütlü mektuptan sonra Demirel gene gazetecilere çıkıştı:

–Otuz günlük iktidarız, ne yapabilirdik ki? Allah doğruların yardımcısıdır!

Allah gerçekten doğruların yardımcısıdır. Demirel de doğru söylüyor, otuz günlük iktidarda ne yapılabilir ki?

Hiç kuşku yok ki otuz günlük iktidarda, örneğin Türkiye'de petrol fışkırtan bir kuyu açılamazdı. Ama daha otuz gün dolmadan, üç-beş günlük iktidarken, elbette 67 ilin valisi değiştirilirdi. Değiştirildi de.

Otuz günde herhalde anarşinin kökü kazınamazdı. Ama otuz güne varmadan, Hacettepe Tıp Fakültesi'nden eylem yapıyor diye alınan Hüseyin Karakaş'ın cesedi getirilip morga, eski DEV–GENÇ Başkanı Bozkurt'un kurşunlanmış fidan gibi ölüsü de İskenderun Merkez Karakolu'nun önüne bırakılıverilirdi. Bırakıldı da.

Şu devrimci delikanlılar da bir hoş vallahi! Canları ölmek istedi mi, gidip gidip karakollarda ölüyorlar!

Otuz günde ne olurdu ki? Herhalde Kahramanmaraş soykırımının canileri ipe çekilmezdi. Ama bu soykırımı kınayan 13-15 yaşındaki çocuklar tutuklanır, onbin öğretmen açığa alınıverilirdi, değil mi ya?

Otuz günde herhalde IMF'den hayrına borç para alınamazdı ama bir ufak devalüasyon yapılır, yağa, çimentoya zam gelir, yakıtın sulusu, katısı ortadan kalkar, kış ortasında tüm halk zemheri buzağısı gibi ortalarda kalırdı.

Otuz günde herhalde hapishane kaçkını Yahya Demirel, Mıgırdıç Şelefyan'ın sinesinden koparılıp Türkiye'ye getirilemezdi. Ama otuz güne varmadan, daha şöyle iktidar koltuğuna oturur oturmaz Abdi İpekçi'nin katili hapishaneden kaçırılabilirdi. Mehter bandosu eşliğinde!

Otuz gün ne ki? İnsan şöyle yastıkta başını sağdan sola çevirse geçip gider. Herhalde otuz günde kalkıp da aya füze atacak değildik. Ama hiç değilse bakanlıklara ve onlara bağlı kuruluşlara bir bomba atar, bu bombanın itici gücü ile çoluk-çocuk, kadın-erkek ne kadar çalışan memur varsa her biri Türkiye'nin bir ucuna özellikle sağ terörün ağırlık koyduğu Yozgat'lara, Elazığlara, Tokat'lara, Kahramanmaraş'lara gönderilebilirdi?

Şu otuz günlük sürede herhalde Mark, Dolar, Sterlin basacak halimiz yoktu! Hem bunları yapmak suçtur da. Onun için oturup insan eli değmemiş gıcır gıcır binlik liralar basıp enflasyona güzel bir kırbaç atabilirdik.

Otuz gün bu, be kardeşim! Herhalde otuz tane mektup alamazdık. Olsa olsa "Hükümetle uzaktan yakından alakası olmayan" bir mektup alabilirdik. Şimdi sorun bu mektubun kime ait olduğunda. Pek doğaldır ki bu da otuz günlük bir sürede kolay kolay anlaşılıp, bulunamaz.

Otuz günlük cenin daha ana rahminde hareketlenmez bile. Otuz günlük iktidardan ne hareket beklenebilir ki? Hareketse, işte Milliyetçi Hareket! Tüm bakanlıklarda, tüm devlet kuruluşlarında müsteşarlık, genel müdürlük koltuklarında bağdaş kurmuş oturuyor.

Otuz günlük iktidarda olsa olsa Ferhat ile Şirin yasaklanır, Nâzım Hikmet takvimleri toplanır, sol sloganlar aklından geçirenler tutuklanırdı. Bir de kalkıp Ankara'nın Ahmetler Semtindeki Ü.G.D'li, MHP'li ve şablonla , tüm konutların duvarlarına yazılmış sloganlar da silinecek değildi ya? Öyle değil mi tarafsız ve son derece hızlı Ankara Emniyet Müdürü?

Ve hiç de yadsınacak işler değil bunlar. Otuz günde tüm Türkiye'yi, yakıtsız, ışıksız bırakmak, otuz gün içinde hamsinin bile kilosunu 80 liraya çıkartmak,televizyonu evvel Allah cinayet haberlerinden arındırmak, olağanüstü genel kurullar kurup Anadolu Ajansı'nı, İstatistik Enstitüsünü temizlemek ve sağ terörün her (türlü-çeşitlisine) selam durmak!

Otuz güne saygılarımı sunarım..

Gözaltına alınan 70 işçiden 50'si serbest bırakıldı

Alemdar Porselen'de direniş sürüyor

HABER MERKEZİ

İstanbul Alemdar Porselen Fabrikasında işveren bir süre önce "fuel oil yokluğu" gerekçesiyle 146 işçinin çalıştığı fabrikayı kapatmıştı. Fabrikanın 31 Aralık 1979 da kapatılmasından sonra işverenin haksız bir uygulama içinde olduğunu bildiren Alemdar Porselen İşçileri direnişe geçmişlerdi.

Yine bir süre önce fabrikanın önündeki çadırlarında direnişlerini sürdüren işçiler polisçe göz altına alınmışlardı.

Kendileriyle görüştüğümüz Alemdar Porselen Fabrikası işçileri 70 arkadaşlarının bir kaç gün önce göz altına alındıklarını, bunların içinde direnişi desteklemek amacıyla çadırlarını ziyarete gelen çeşitli başka sendika temsilcilerinin de bulunduğunu bildirdiler. İşçiler gözaltına alınan 70 işçiden 50'sinin serbest bırakıldığını açıkladılar.

Serbest bırakılan işçiler gazetemize yaptıkları açıklamada, direnişi kırmak için birtakım patron adamlarının kendilerine karşı komplolar düzenleyerek göz altına alınmalarına neden olduklarını kendilerinin yaptığı şeyin kanunsuz lokavta karşı direnmekten başka bir şey olmadığını açıkladılar.

Göz altına alındıktan sonra bırakılan işçiler kendilerine içerde çok kötü muamelede bulunulduğunu, dayak yediklerini, eziyet gördüklerini ifade ettiler. İşçilerden biri olayı şöyle anlattı.

"Bizi direnişimizden alarak İzmit Emniyet Amirliğine götürdüler. Çok ağır küfürlere maruz kaldık. Falakaya yatırdılar bizi. Hele göçmen arkadaşlara daha da fazla baskı yaptılar. Aramızda kadın arkadaşlar, hamile olanlar vardı. Onlara da çok eziyet ettiler. 3 arkadaşımız bu yüzden baygınlık geçirdi. Şimdi 20 arkadaşımız halen içerde bulunuyor. Onların durumlarından da endişe ediyoruz.

Ancak şunu da söyleyelim ki hiç bir baskı bizi haklı direnişimizden vaz geçiremeyecektir. Mücadelemize sonuna kadar devam edeceğiz."

İşçiler ayrıca bağlı bulundukları TÜRK–İŞ'e bağlı Çimse-İş sendikasının davalarına sahip çıkmadığını kendilerine destek olmadığını bildirdiler.

Alemdar Porselen Fabrikasında işçiler direnişlerini sürdürüyorlar...

Gazi Eğitim'in açılmaması öğrencilerin eğitimini aksatıyor

ANKARA (DEMOKRAT)

Gazi Eğitim Enstitüsünün açılmasının geciktirilmesiyle binlerce öğrencinin eğitiminin aksadığı belirtildi.

Gazi Eğitim Enstitüsü Öğrencileri Derneği (GAZİ DER) yetkilileri dün yaptıkları yazılı açıklamada eğitim aksaklığının ortadan kaldırılması için okullarının açılmasını istediler.

CHP ağırlıklı hükümet döneminde çeşitli suçlardan ceza alan ve okuldan belgelenen bir avuç faşistin tekrar öğrenci olarak okula alındıkları belirtilen açıklamada, 24 Aralık'ta yapılması gereken mektupla öğretim ve 3. sınıf öğrencilerinin sınavlarının gerekçesiz olarak yarıda kesildiği 1978-1979 ve 1979-80 akademik dönem öğrencilerinin öğrenime devam etmesi gerekirken okullarının gerekçesiz olarak kapatılması yüzünden öğrenim haklarının gasp edildiği bildirildi.

Komandolarla olan ilişkileri ile tanınan Ayvaz Gökdemir in tayin işleri komisyon başkanlığına getirilmesinden sonra öğretmenler üzerinde sürgün ve kıyım furyasının başlatılmak üzere hazırlıklar yapıldığı öne sürülen açıklamada "Ancak Gazi nin yiğit anti faşist kitlesi GAZİ–DER önderliğindeki mücadelesi ile tüm oyunları boşa çıkaracaktır' denildi.

İndira Gandi yeniden iktidarda

Hindistan seçimleri sonucu İndira Gandi'nin partisi İndira Kongre partisinin iktidara geleceği anlaşılmakta. Seçim sonuçlarının ilk verileri bunu gösteriyor.

1975-1977 arasında ülkesinde ilân ettiği sıkıyönetim ile büyük bir baskı ve yolsuzluk dönemi başlatan Gandi,kendisine karşı yükselen muhalefet sonucu iktidarı terketmek zorunda kalmıştı.

Kongre Partisi, Mahatma Gandi'nin İngiliz işgali sırasında kurduğu ve 1947'de ülke bağımsızlığa kavuştuktan sonra iktidara gelen Hindistan'ın en eski ve en çok prestiji olan partisiydi. Gandi'den sonra Nehru ve onun ölümünden sonra kızı İndira Gandi'nin lider olduğu bu parti 1977'ye kadar iktidarda kaldı.

Mahatma Gandi ve Nehru'nun başlattığı "Liberal Pasifizm" yani , silahsızlanma, demokrasi, bloksuzluk politikası Kongre Partisi'nin başlıca ideolojisi olmuştu. Ancak kendini Mahatma'nın ve Nehru'nun "tek mirasçısı" ilân eden İndira Gandi, iktidarda bulunduğu sürece Hindistan'ı büyük bir silahlanma,şovenizm ve saldırganlık politikası içine itti. Hindistan, ordusunu dünyanın en kalabalık ve en teçhizatlı silahlı kuvvetlerinden biri haline getirirken,komşu ülkeler üzerinde egemenlik iddialarında bulundu. Butan,Nepal ve Sıkkım gibi küçük ve yoksul ülkelerde tamamen Hindistan'a bağlı yönetimleri işbaşına getirdi. Hindistan,kuruluşundan bu yana komşularıyla dört kere savaşa girdi. İki kez Pakistan'la, bir kez Çin'le, bir kez de Portekiz'le. Bu savaşların çoğunda Hindistan,"haklı" bir konumda olmasına karşın, bunları kendi ülkesinde militarizmi güçlendirmek için kullandı.

İktidara geldiğinde kendisini, "sosyalist ve demokrasi koruyucusu" olarak tanıtan İndira Gandi, gittikçe artan şoven, militarist ve anti-demokratik bir politika benimsedi. Hindistan'da yaşayan çeşitli din, mezhep ve ulustan tabakaları ve kast sisteminin yarattığı sınıfsal çelişkileri bastırabilmek için, İndira Gandi, 1975'te sıkıyönetim ilân etti. Ülkede anayasal kuruluşları bile hiçe sayan,yalnızca politik değil, bireysel özgürlükleri de ortadan kaldıran bir yönetim kurdu.

Hükümetin düşmesinden sonra Jan Sangh adlı ve R.S.S. isimli faşist örgütün desteğindeki tutucu parti ve Lok Dal Partisi bir koalisyon kurdu. Ancak bu koalisyon da büyük başarısızlığa uğradı. Faşist Hindu güçlerle Müslümanların çatışmaları gittikçe arttı.

Bu şekilde 1980 seçimlerine gelindi. Tüm büyük partiler, İndira Kongre Partisi, ondan ayrılan Urs Kongre Partisi, Lok Dal,Jan Sangh ve Janata partileri iktidara gelmiş ve birbiri ardına yıpranmışlardı. Artık Hindistan seçmeni ne bu partilere, ne de parti yöneticilerine güvenmiyordu. Yine de son iki yıldır (1977 -1980) iktidara gelip de hiç bir sorunu çözümleyemeyen Janata, Jan Sangh ve Lok Dal partileri iyice gözden düşmüştü. Bu nedenle, Hindistan seçmenleri en çok İndira Kongre Partisine oy verdiler. Ancak, şunu belirtelim ki, bu İndira Gandi'nin bir zaferi olarak adlandırılamaz. Çünkü, İndira Kongre Partisi ile tüm öbür partilerin programları arasında bir fark yok. İki Komünist Parti dışında tüm partiler, kendilerini "sosyalist, özgürlükçü, barışçı" yani, kısacası Mahatma Gandi'nin ve Nehru'nun mirasçısı olarak ilân ediyorlar (Mahatma Gandi'nin bu "mirasçıları", bizdeki Atatürk "mirasçılarını" andırıyor.)

Ancak öte yandan, Mahatma'nın bu "barışçı" mirasçısı İndira Gandi, atom bombasının yapımını desteklediğini söyleyebiliyor!

Bu nedenlerle, son Hindistan seçimleri, çok sönük geçti. Halkın hiçbir ilgi göstermediği seçimlere katılma oranı %50 civarında.

İndira Gandi iktidara gelse bile, ülkenin büyük toplumsal ekonomik sorunlarını çözme konusunda, Hindistan seçmeninin büyük bir umut beslediği söylenemez.

Afganistan'daki çatışmaları batı basını çarpıtıyor

DIŞ HABERLER SERVİSİ

Batı basınında ve Türkiye'deki büyük basının sayfalarında Afganistan'daki çatışmalara ilişkin dehşetengiz haberler yeralmakla birlikte, bunlar aradan hayli zaman geçtiği halde doğrulanmamaktadır. Amerikan haber alma servislerinin yaptığı bir açıklamada ise, Afganistan ordusu birliklerinden isyancılara tek tük olaylar dışında katılmalar olmadığı, çatışmaların Sovyetlerle değil Afgan birlikleri ile isyancılar arasında geçtiği bildiriliyordu. İnanılır kaynaklardan alınan haberlere göre ise, ülkenin coğrafi ve iklim koşullarından dolayı, yoğun askeri çatışmaların olması mümkün değil. Büyük kentlerde Sovyet birliklerinin de desteğini alan Afgan ordusu denetimi sağlamış durumda.

Pathanlar, Hazarlar, Türkmenler, Tacikler vb. etnik kökenli aşiretler arasından çıkan muhalif güçler sınırlı çapta yürütülen vurkaç türü eylemlerini daha çok Pakistan sınırı yakınlarında gerçekleştiriyorlar. Pakistan ile Afganistan arasındaki sınırın belirsizliği bunların eylemlerini daha kolay yürütmelerini mümkün kılıyor. Afganistan'daki muhalefet hareketlerinin farklı ulusal kökenlere dayanması da eşgüdümlü ortak bir askeri harekât yürütmelerini güçleştiriyor. Bu durum ayrıca gerek yönetimin gerekse Sovyetler'in tek tek aşiretlerle uzlaşma sağlamasını mümkün kılabilecek. Birkaç gün önce Pakistan'ın Peşaver kentindeki Afgan Hizbi İslami hareketinin genel merkezinde düzenlenen toplantıya İslami Devrim Cephesi yöneticisi Geylani dışında bütün önemli muhalefet güçleri katıldılar. Bunlar arasında Prof. Burhaneddin Rabbani'nin Cemiyeti İslami'si, Payman adlı örgüt içinde toplanan üç ulusal hareket Sabatullah Mucahidi'nin Ulusal Kurtuluş Cephesi, Muhammed Nabi Muhammedi'nin İslami Devrim Hareketi katıldılar. Toplantıya katılmayan İslami Devrim Cephesi yöneticisi Amerikalıların adamı olarak niteleniyor ve Afganistan'da krallığa dönülmesini istiyor. Pakistan'daki mülteciler arasında da eski kral Zahir Şaha büyük sevgi besleniyor ve "Müslüman bir kral" isteniyor. Hizbi İslami ise krala kesinlikle karşı. Ortak davranma kararı alınmasına rağmen bu örgütlerin ortak bir eylemi sürdürmesi mümkün görülmüyor.

Türkiye'deki büyük basında Sovyetler'in Afganistan'a 100.000 asker indirdiği, bunun 200 bine çıktığı yolunda şişirme haberler yeralırken Kabil'den yazdığı iddia olunan muhabirler ajans ve batı basını haberleri dışında yeni pek bir şey söylemezken, batı basınında çıkan haberler hâlâ Pakistan'ın sınır kentlerinde, özellikle de Peşaver kentinde toplanan muhabirlerin yolladığı haberlerle sınırlı kalıyor.

Başkan Carter'in Sovyet birlikleri konusunda verdiği sayı ise 50.000 Bu rakamın da abartılmış bir sayı olacağı gözönüne alınırsa bu birliklerin sayısının 20-30.000 civarında olduğu yolundaki tahminlerin gerçeğe yakın olduğu söylenebilir. Afgan ordusunun mevcudunun ise 80.000 olduğu bildiriliyor.

Büyük basının yoğun çatışmaların olduğunu ileri sürdüğü bölgeler, eskiden beri aşiret savaşçılarının etkili olduğu yerler. Cemaati İslami Örgütü İran'ın Meşhet kentinde yaptığı açıklamada sınır yakınlarındaki Herat kenti çevresinde ve Herat - Kandahar yolu üzerinde ve Farah kenti çevresinde bazı çatışmalar olduğunu bildirdi. Sözcü Afgan ordusunun isyancıları İran sınırına doğru sürdüğünü açıkladı. Öte yandan Hizbi İslami Örgütü'nün yaptığı açıklamaya göre, ise Celalabad çevresinde aşiret savaşçıları büyük kayıplar verdiler, yine Pakistan sınırı yakınlarındaki Paktia ve Nuristan'da da çatışmalar olduğuna ilişkin haberler geldi. Güçlü bir direnişin olduğu ileri sürülen yerlerden biri de kuzey doğudaki Badaksan. Badaksan ve Çin sınırı arasındaki koridor bugün 5000 ile 7000 metre arasındaki yükseltilerden ve yoğun kar yağışından dolayı sakin bir görüntüde. Bu bölge Taciklerin elinde.

Verdiğimiz haritada, kırsal kesimde aşiret savaşçılarının etkili olduğu bölgeler işaretlenmiştir. Batılı ajansların yoğun çatışmalar olduğunu ileri sürdüğü bölgeler de buralarıdır.

Yukarıdaki haritada Afganistan'daki muhalefet aşiret savaşçılarının etkili olduğu ve çatışmaların meydana geldiği bölgeler gösterilmektedir. En yoğun çatışmalar Pakistan sınırı yakınlarında olmaktadır.

Zımbabve'de üslerine dönmeyen gerilllalar affedildi

SALİSBURY (AP)

Çok sayıda Yurtsever Cephe gerillasının kendilerine ayrılan ateşkes kamplarına yerleşmesinden sonra, İngiliz valisi Lord Soames hâlâ makiler arasında kalmakta olan gerillalar için af ilan etti. Gerillalara ayrılan kamplara 18 500 savaşçı geldiği halde, İngiliz yetkilileri ateşkesin geleceği üzerinde oldukça iyimser. Aftan yararlanmak isteyenlerin silahlarını teslim etmeleri isteniyor. Hükümet sözcüsü Fenn'in yaptığı açıklamaya göre kendilerine ayrılan kamplarda kalmayan gerillalara, yasalara ters davranmadıkları sürece dokunulmayacağını açıkladı. Öte yandan gerillalar ülkedeki Güney Afrika askerlerinin çekilmesini, yoksa ateşkesin hiçbir işe yaramayacağını belirttiler.

Salvador'da son olaylarda 4 kişi öldü, yeni bir hükümet kurulmaya çalışılıyor

DIŞ HABERLER SERVİSİ

Salvador'da 4 Ocak'ta meydana gelen olaylarda silahlı kuvvetlerin ateş açması sonucu 4 kişi öldü, çok sayıdı kişi de yaralandı. Başkentten birkaç kilometre uzaklıkta iki sivil muhafız öldürüldü. Eski tarım bakanının evi kurşunlandı. Bu eylemin nedeninin, tarım reformu yapılmaması olduğu açıklandı. Öte yandan istifa eden hükümetin yerine yeni bir kabine kurulabilmesi için çalışmalar sürdürülüyor.

Sol eğilimli partiler yeni bir hükümete katılmayacaklarını açıkladılar. Cuntadan son sivil üyenin de istifasından sonra, yeni bir hükümetin bir an önce kurulması gerektiğine inanan Ordu çevreleri hıristiyan demokrat partiye bu konuda çağrıda bulundular. Ordunun ileri elamanlarından biri olan Albay Majano, yeni hükümet kurulmasında iyimser olduğunu açıkladı. Hıristiyan Demokrat Parti bu çağrıya uyabileceğini açıkladı.

Ülkede gergin bir hava hüküm sürüyor. Tüm büyük kentler askerlerce adeta işgal altında bulundurulurken, cuma gününden beri, başkentin büyük kiliselerinden biri de mahalle halkı tarafından işgal altında.

DÜNYA'DAN KISA HABERLER

MEKSİKA–ABD arasındaki zaten kötü durumdaki ilişkiler, Washington'da bir yetkilinin, Meksika Hükümetinin petrol fiyatlarına %30 zam yapmasının "haksız" bir karar olduğunu ileri sürmesi nedeniyle daha da bozuldu. Meksika Hükümeti, bu artışı, dünya pazarındaki durumu gözönüne alarak yaptığını açıklamıştı.

Washington'un bu tepkisi, Meksika'da çok sert karşılandı. Başkan lopez Portillo bu konuda şöyle dedi.

"Ülkemizdeki petrol rezervleri, bağımsızlığımızla garanti altındadır. Hiçbir ülke petrolümüzü ne yapmamız gerektiği hakkında bize akıl öğretemez.

Meksika ile ABD ilişkilerinin kötüleşmesi bu ülkenin Şah'ı yeniden kabul etmemesi üzerine bozulmuştu.

Meksika hükümeti 1980 yılında petrol ve gazdan, geçen seneye oranla iki misli fazla olan 9 milyar dolar gelir elde etmeyi amaçlıyor.

TAYLAND. Kamboçyalı mültecilerin kaldığı bir kampta anti komünist Özgür Khmer gerillaları ile, Pol Pot yanlısı Kızıl Khmerler arasında çıkan bir çatışmada on kişi öldü, 80 kişi yaralandı. Çatışmanın meydana geldiği kamp Tayland'daki ikinci büyük kamp ve bu kampta 200 bin kişi kalıyor. Çatışma, Özgür Khmerlerin bu kampı boşaltarak, diğer büyük kampla birleştirmek istemeleri üzerine çıktı.

KUZEY İRLANDA — Küzey İrlanda'nın dört büyük partisi toplanarak, barış sağlamak üzere görüşmeler oturdu. Gözlemciler Katolik ve Protestan politikacıların anlaşmaları konusunda çok az umut beslendiğini belirttiler. Şimdiye dek meydana gelen çatışmalar sonucunda toplam olarak 2000 kişinin hayatını yitirdiği bildirildi.

LİBYA–Libya, Çin ile olan ekonomik ilişkilerini kesti. Libya bu kararı Çin'in Mısır'a silah satması üzerine aldı. Libya Çin'in bu davranışının dostça olmadığını ileri sürdü.

PAKİSTAN – Pakistan devlet başkanı Ziya Ül-Hak savunmasında iki büyük devlete belbağlamıyacağını açıkladı. Bizim savunmamızda kilit taşı Çin'dir diyen Ziya Ül Hak, 1966'dan buyana Çin'den 2 milyar dolar yardım aldıklarını söyledi.

Buğday üreticisi ülkeler bugün Sovyetlere karşı uygulanacak yaptırımları görüşecek

PARİS (THA)

Dünyanın belli başlı buğday üreticisi ülkeleri bugün ABD nin Başkenti Washington da toplanarak, Sovyetler Birliği ne karşı ne gibi yaptırımlar uygulanması gerektiğini görüşecekler.

Ancak, toplantıya katılacak Kanada, Avustralya, Arjantin ve Avrupa Ekonomik Topluluğü üyesi dokuz ülkenin ABD'nin Sovyetler'e uygulama kararı aldığı kısmi tahıl ambargosuna uymama eğiliminde oldukları bildirildi.

Bilindiği gibi, ABD, Sovyetler Birliği ne bu yıl 22 milyon ton yerine sadece sekiz milyon ton buğday satma kararı aldıktan sonra geri kalan 14 milyon tonun toplantıya katılacak ülkeler tarafından karşılanmasını engellemek amacıyla Washington'da böyle bir görüşmenin yapılmasını önermişti.

Verilen bilgilere göre, Sovyetler Birliği'ne bir milyon beşyüz bin ton buğday satmak için bağlantı yapan ve kısa zaman önce bunun bir milyonunu sevkeden Kanada Hükümeti, üreticinin bu tür bir tahıl ambargosu uygulamasına tepkisinden çekinmektedir. Kanada'nın aynı zamanda ABD'nin kısmi ambargosunun Chicago tahıl borsası üzerindeki etkisinden de kaygılandığı belirtildi. Tahıl borsası ABD yetkilileri tarafından 48 saat süreyle kapatıldıktan sonra dün açılmıştı.

Bu yıl Sovyetler'e 420 milyon dolarlık tahıl satmayı planlayan Avusturalya'nın da şimdilik tahıl ihracatıyla ilgili herhangi bir karar vermediği ancak, Sovyetler le tüm ilişkilerini yeniden gözden geçireceğini açıkladığı belirtiliyor. Avustralya hükümeti, bu arada Sovyet balıkçılarının Avustralya karasularında avlanmalarını yasaklamıştı. AET ülkeleri ise Sovyetler Birliği'ne pek az tahıl ihraç etmektedir. Fransa, Sovyetler Birliğine tahıl satışlarını durduracağını açıklarken, Batı Almanya, Sovyetler Birliği'nin batının çıkarlarını şimdilik zedelemediği için herhangi bir harekete geçmeyeceğini duyurdu.

Çalışma Müdürlüğü Tekel işçilerini sıkıyönetime şikayet etti

(Baştarafı 1 Sayfada) li parlamenterlerden Ayhan Altuğ, Yalçın Gürsel ile Aysel Baykal direnişe ideolojik amaç vermekle suçlandılar.

Sıkıyönetim Komutanlığı'na da gönderilen yazıda, direnişin yasadışı olduğu öne sürülerek iş yasasının 29'uncu maddesinin uygulanması istenmektedir.

275 sayılı İş Yasası'nın 29'uncu maddesi şöyledir:

"1 - Kanun dışı grev yapılması halinde, işveren, böyle bir grevin yapılması kararına katılan, böyle bir grevin yapılmasını teşvik eden, böyle bir greve katılan veyahut devam eden veya böyle bir greve katılmaya veyahut devama teşvik eden işçilerin hizmet akitlerini, feshin ihbarına lüzum olmaksızın ve herhangi bir tazminat ödemeye mecbur bulunmaksızın feshedilebilir.

Kanun dışı bir grev yapılması halinde, bu grev veya bu grevin yönetim yürütümü yüzünden işverenin uğradığı zararlar, greve karar veren işçi teşekkülü veya kanun dışı grev herhangi bir işçi teşekkülünce kararlaştırılmaksızın yapılmışsa, bu greve katılan işçiler tarafından karşılanır."

CUMHURİYET SAVCILIĞI'NA YAPILAN BAŞVURU

Bölge Çalışma Müdürü Ahmet Karahasan imzası ile Cumhuriyet Savcılığı'na yapılan başvuruda şöyle denildi:

"Tekel Genel Müdürlüğüne bağlı Cibali Tütün Fabrikası, Cevizli Sigara Fabrikası, Cevizli Ambalaj fabrikasında 24.12.1979 tarihinden bu yana sürdürülen işçi direnişleri ile ilgili olarak Bakanlığımız İş Müfettişlerinin sürekli ve toplu incelemeleri sonucu aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir:

1—Cibali Tütün Fabrikasında 21.12.1979 günü bir işçinin öldürülmesi sonucu can güvenliği yokluğu dermeyan edilerek başlatılan ve bilahare bu güne değin süregelen aynı amaçla 24.12.1979 günü Cevizli Sigara ve Ambalaj Fabrikaları ile yan ünitelerinde de yürütülen direnişin yönü gün geçtikçe "can güvenliği yokluğu" iddiasından çıkmış ve sendikal yarış haline getirilmiştir.

2 – İşçiler Tek Gıda İş Sendikasının Toplu İş Sözleşmesi yetkisi olmasına rağmen sözleşme yapmamasını direnişe bahane eden bir kısım işçi esasen akit olmayan Gıda-İş sendikasının tanınmasını temin amacıyla bu direnişin devamını istemekte, zorlamakta olup bu işçiler her ünite amiri tarafından ismen bilinmektedir. Bu durum Gıda-İş Sendikasının basın bültenlerinde mükerreren belirtilmektedir.

3—Olaya siyasi ve ideolojik bir veçhe verilmek amacıyla; direnişin başladığından itibaren Ayhan Altuğ, Yalçın Gürsel ve Aysel Baykal adındaki parlamenterlerin her üç fabrikayı da dolaşıp işçilere direnişlerinin yasal olduğu ve taraflarından desteklendiği bildirilmiş ayrıca bu destek 2.1.1980 günlü Gıda—İş sendikası bülteninde belirtildiği gibi aynı siyasi kuruluşun 11 milletvekili tarafından da pekiştirilmiştir.

4 – İşyerinde çalışan kamu görevlilerinden bir kısmının (Örnek olarak Cevizli Ambalaj fabrikası müdürü Halit Deringör) tüm çabalarıyla sendikalardan birini işyerine yetkili kılmak amacıyla, işçinin hareketini hoşgördüğü, toplantı halinde bunu işçiler önünde ifade edici beyanlarda bulundukları, bazı idarecilerin direniş günü izin veya istirahat almak suretiyle işyerini yönetimsiz bıraktıkları anlaşılmış, halen çalışmakta olan ve isimleri yine işveren tarafından bilinen bazı memurlarında ideolojik amaçlarla direnişi destekledikleri tesbit olunmuştur.

5— İşçinin yaklaşık %90'ı çalışmak arzusundadır. Ancak Sıkıyönetimce işyeri imalathaneleri dışında tedbir alınmış olmasına rağmen bazı işçilerin çalışmak isteyen işçilere engel olmak istedikleri hususu anlaşılmış, genel olarak bunların kimler olduğu Tekel Genel Müdürlüğü ve Ünite Müdürleri tarafından tesbit olunmuştur.

SONUÇ

Yukarıdan beri belirtilen hususlar ışığında:

a) Direniş olayı, Kahraman Maraş hadiselerinin yıl dönümü dolayısıyla birlikte eylem çağrısı yapan Demokratik kuruluşlar adlı bazı örgütlerin çağrısı doğrultusunda başlamış, ancak ilk günü olayın üzerine yeterince gidilememesi, masum işçi isteklerine bürünmüş yasal veçhe kazandırılmağa dönüştürülerek bu güne kadar devam etmiştir.

b) İşçi talepleri işçi ile sendika, sendika ile işveren arasında görüşülmesi gereken meseleler olduğundan, direniş yapılmasını gerektirmez.

c) İşçi; yetkili makamların daha güvendirici tedbiri sonucu işveren üst kademe yöneticilerinin kendilerini ısrarla ve ciddi şekilde işe davetlerini beklemekte, yasanın kendilerine tehdit savuran zorbalardan daha hakim olduğu inancını fiilen yaşamak istemektedir. Bu nedenle Sıkı Yönetim makamlarının bu konudaki girişimlerinin ve işçiye yaklaşımlarının büyük önem taşıdığı, işçi psikolojisini oluşturmak bakımından gereklidir.

Yapılan eylem gayri kanuni olup sonucu müsebbipleri hakkında 275 sayılı yasanın 29'uncu maddesinin tatbikini gerektirir.

Arzolunur."

Ahmet Karahasan
Bölge Çalışma Müdürü V.

TEKEL DİRENİŞİ

Tekel direnişi, Tekel Cibali Tütün Fabrikasında çalışan 2400 işçinin, DİSK'e bağlı Gıda—İş Sendikası işyeri temsilcisi Babahattin Çakmak'ın faşistler tarafından öldürülmesi üzerine işi bırakmalarıyla başladı. Buna, 25 Aralık günü, Cevizli Sigara Fabrikasında çalışan 5000 işçi, Tekel Ambalaj'da çalışan 2000 işçi katıldı. Aynıtarihte, Topkapı Tütün Depolarında çalışan 600 ve Paşabahçe Rakı Fabrikasında çalışan 1500 işçinin başlattığı direnişler iki gün sürdü. Aynı şekilde, Üsküdar Tütün Fabrikasında iki günlük bir direniş ve İzmir'de, 21 000 işçinin çalıştığı Tekel Fabrikalarında, İstanbul'da direnen işçileri desteklemek amacıyla yemek boykotu yapıldı.

Tekel işçilerinin talepleri şöyle:

– İşe gidiş gelişlerin topluca yapılması için vardıyalara servislerin konulması,

– Başka Tekel işyerinden, Cibali Tütün Fabrikasına sözleşme ve yasa–dışı yollarla yeniden alınan Ahmet Taşkınöz'ün çıkartılması,

– Sendikal hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sağlanması,

– Çalışanlar arasında ayrım doğuran %55 lerin herkese uygulanmasının sağlanması,

– Her işyeri için değişik nitelikte olan ve işyeri sözleşmeleri ile alınan giyim eşyası ve işçi sağlığını ve iş güvenliğini koruyucu malzemelerin alınması,

– Tek Gıda–İş Sendikasının söz verdiği ara zammının alınması, bu sendikanın toplu iş sözleşmesi imzalamak için yetkisini kullanması.

Tekel direnişi en başından beri, çeşitli saldırılarla karşı karşıya kaldı. Direnişin ilk başladığı Cibali Tütün Fabrikası 21 Aralık'tan beri jandarma kordonu altında. Tekel Genel Müdürlüğü, işçilere, ücret ve benzeri hiç bir ödemenin yapılmaması, yemek ve toplu iş sözleşmesi gereği her gün verilen bir paket Bafra sigarasının verilmemesi yolunda karar aldı. Cibali Tütün Fabrikasında, 0 6 yaş arasındaki çocukların kaldığı kreş ve yuvaya, yinç Müdürlüğün emriyle direnişin başından beri yemek verilmiyor. Açlıkla karşı karşıya kalan çocuklara, işçiler aralarında para toplayarak yemek alıyorlar.

2 Ocak'ta Güvenlik Güçleriyle birlikte gelen savcı tüm Tekel işçilerinin ifadesini aldı. İşçiler, direnişe geçmeleri konusunda kendilerine herhangi bir baskı yapılmasının söz konusu olmadığını vurguladılar.

9 Ocak günü, sabah saat 7.30'da, dört araba içinde, 30 polis Cibali'ye geldi. Önce, işçilerin oturduğu kahveye girip sendika yöneticilerini sordular. Daha sonra kimseyi kahveden dışarı bırakmayarak, sendikanın kapısını kırmaya başladılar. Bu arada işine gitmek üzere oradan geçmekte olan Şube Başkanı Hasan Tevfik Çebi'nin duruma müdahale etmeye çalışması ve arama izninin olup olmadığını sorması üzerine, Çebi'yi ağır hakaretlerde bulunarak dövdüler. Daha sonra sendikaya giren polisler açık kapıları kırarak, Atatürk büstünü bile yere atarak arama yaptılar ve hiç bir suç unsuru bulamamalarına rağmen Hasan Tevfik Çebi'yi ve kardeşini gözaltına aldılar. Kardeşini kısa bir süre sonra, Şube Başkanını da akşam salıverdiler.

İşçiler, daha önceki taleplerine ek olarak, direniş sonunda hiçbir işçinin cezalandırılmamasını ve direniş süresinde geçen ücretlerin ödenmesini istiyorlar.

Öte yandan, Tekel Genel Müdürlüğünde ve bağlı işyerlerinde son günlerde yapılan atama ve sürgünlerle ilgili olarak bir açıklama yapan DİSK'e bağlı Gıda-İş Sendikası Genel Başkan Vekili Mehmet Mıhlacı "Tekel işçileri kendi sorunlarına sahip çıktığı gibi Tekel işyerlerinde çalışan ilerici memurlara karşı girişilen anti-demokratik, keyfi uygulamalara da karşı çıkacaktır" dedi.

DÜNYA GÖZÜYLE

Müdahalelere karşı ilaç nedir?

TÜRKKAYA ATAÖV

Amerika'nın İran'a müdahale olasılığı tartışılırken, Sovyetler Birliği askerini, 5 Aralık 1978 tarihli Sovyet-Afgan Andlaşmasından hareket ettiğini ileri sürerek, bu komşu ülkeye yolladı. Yerli ve yabancı yorumcuların kimi bu olayı bir "enternasyonalist yardım" diye nitelerken, başkaları da "işgal" diye tanımlıyor. Yazarlarımızdan bir kısmı bunu aynı ülkeye Amerikan desteğinde daha önceki müdahalelere bir tepki olarak görüp "Afganistan'ın, müttefiki olan Sovyetler'den yardım istemesinin yadırganacak bir yanı olmadığını" savunurken, başkaları da, bu kez, olayın sosyalist blok içinde değil, son derece duyarlı dengeler üstünde duran bölgede yer almasına dikkati çekerek konunun Türkiye açısından da çeşitli yönlerden önemli olduğunu vurgulamaktadırlar.

Bu farklı yorumların bölünmeleri pekiştirdiği, uzlaşları zorlaştırdığı ortadadır. Bu durum sosyalist çevreler içinde "safların belli olması" çağrısını da birlikte getiriyor. Kuşkusuz kendini konuyla ilgili gören herkes konunun kendince önemli olan yanına dikkati çekmek isteyecektir. Kanımca, karşılıklı yermeden daha yapıcı ve daha önemli olan nokta çağdaş uluslararası ilişkiler koşullarında müdahale olaylarının gerisinde yatmakta olan dinamizme yansız bir teşhis konabilmesi ve müdahaleleri önleyecek dünya sistemi bulma ve onu herkesin yararına geliştirme çabasıdır. Herkese yararı olan böyle bir sistem anlayışında hepimizin birleşmesi olasıdır."

Sovyetler'e ait askeri birliklerin, bu kez, yabancı ve sosyalist bloka dahil olmayan bir ülkede bulunmakta olduğunu yadsıyan kimse herhalde çıkmamaktadır. Bu olayın çağımızın uluslararası ilişkiler gerçeklerinden ayrı olarak incelenmesi kanımca bizi geçerli bir çözüme götürmez. Büyük devletlerin, son zamanlarda fakat Afganistan ve İran olaylarından çok daha önce, "yaşamsal çıkarlarının korunması" kavramına gittikçe sıklaşan atıflarda bulunmuş oldukları anımsanmalıdır. Bu atıflara ilk önce batılı devletler temsilcilerinin siyasal teknolojisinde rastlanmağa başlandı. İşin kötüsü, bu kavramın Amerika açısından Orta Doğu'ya ilişkin olarakne anlama geldiğini resmi Amerikan sözcüleri açıklamışlardır. Fransız ve İngiliz temsilcileri aynı görüşleri üstü kapalı olarak geçiştirirken, Amerikalılar "yaşamsal çıkarların korunması" için özel kuvvetler geliştirmekte olduklarını gizlememişlerdi. O günlerde, bu oluşumun hemen ardından olayı değerlendirmeğe çalışan birkaç yazı yazdığımı anımsıyorum. Ve İran'a müdahale olasılığının baş göstermesiyle birlikte "Milliyet" gazetesinin geçen 6 Aralık'ta yayınlanan sayısında konuyu bugüne getirerek müdahale sistemi içine öteki büyük devletlerin de çekilebileceğini söylemiştim.

Bu yazılardan çıkan sonuç bazı büyük devletler tarafından yeni bir siyasal-stratejik doktrinin hızla geliştirilmekte olduğu gerçeğiydi. Sözkonusu gelişme enerji ve genel ekonomik bunalım gibi siyasal gerginliklere sözle gösterilen bir tepki değildi. İran'da, Nikaragua'da ve şimdi de Afganistan'da devrimci sayılabilecek gelişmeler oluyor, zincirleme tepkiler birbirini izliyordu. Bazı büyük devletler bu olayların parçası olduğu birtakım çağdaş dünya eğilimlerine karşı bir ideolojik-siyasal anlatım ve bunun yanı başında askeri potansiyalle de donanmış yeni bir siyasal-stratejik doktrinle çıkmağa hazırlanıyorlardı.

Afganistan olayını da bu geniş çerçeveden kopuk biçimde inceleme, karşılıklı yerginin verimsiz ve dar sınırında kalmağa mahkum olduğu gibi, müdahalesiz bir dünyaya varmak için bulunması ve güçlendirilmesi gereken sisteme açılarak ipuçları da vermez. Tam karşıtı, yapılması gereken "yaşamsal çıkarların korunması" kavramına dayalı son bir-iki yılın gelişmesindeki yeni özü etraflıca incelemek ve bunun neye karşı olduğunu saptamaktır. Burada, büyük devletlerin, tarih boyunca, "yaşamsal" saydıkları çıkarlarına zaten hep bağlı kalmış olduklarını söyleyenler çıkabilir. Hatta, bu görüşe geçen yüzyıldan örnek vermek bile olasıdır. Ancak, bugün için önemli olan "yaşamsal çıkarlar doktrini"'nin siyasal ve ekonomik kurtuluş savaşımının mevcut uluslararası ilişkiler anlayışı ve mekanizmasını değiştirme yönünde önemli kazançlar elde ettiği bir sırada, dünyanın yeni baştan daha demokratik ilişkiler temeline oluşturulması için sarfedilen çabaların yoğunlaştığı bir dönemde ortaya atılmasıdır.

İkinci Cihan Savaşının bitişini izleyen yıllara özgü iki-kutupluluk, kendiliğinden oluşan bugünkü uluslararası ilişkiler gerçeklerinin bütününü yansıtmaktan artık yoksundur. Eski bloklaşmalar, bir sistem olarak, 1970'lerin, giderek 1980'lerin oluşumlarını denetleyebilecek ya da onlara bir çözüm getirecek mekanizmalar olmaktan uzak kaldı. Bu gerçek herkesin iradesi dışında ve toplumların iç dinamizminin bir gereği olarak belirdi. Marksizm, yaşayan bir düşünce sistemi olarak, "Sovyet Komünist Partisi'nin 25.nci Kongre kararlarında da belirtildiği gibi, "gücünü sürekli ve yaratıcı gelişmeden" alıyorsa, bu yeni oluşumlara doğru teşhisler koymağa çalışanlar çıkacaktır. Nitekim, yıllar akıp geçerken, blok sistemi, bir bütün olarak, dinamiklikten statikliğe dönüşmekte, blokların böldüğü dünya içinde dinamizm bayraktarlığını o blokların önderi durumundaki büyük devletler daha artan ölçülerde yüklenme çabasını göstermektedirler. Resmen o bloklar içinde yer alan orta ve küçük devletler ise, bazan, karşı bloktaki devletlerle çıkarları gereği daha iyi ilişkiler kurabilmektedirler. Enerji sorunu gibi önemli dünya olayları uluslararası ilişkilere. bloklaşma dışında yeni boyutlar ekliyor.

Bu durumda, büyük devletler askeri-stratejik güç dağılımını kendi zararlarına olmayacak bir noktada tutabilmek için bloklar kapsamına girmeyen topraklar üstünde de kendi yararlarına a jeopolitik bir denge kurma peşindeler. Bloklar içinde de baş gösteren kayganlık büyük devletlerin bu eğilimini hızlandırıyor. Ortadoğu'da CENTO'nun ve Güneydoğu Asya'da SEATO'nun, Amerikan güdümünde birer ittifakken, kendiliklerinden parçalanmaları bloksal bölünmenin artık güvenilmez olduğunu da gösteriyor. Bazı ülkeler ya da bölgelerle "özel ilişkiler" kurmuş olmak da fayda vermiyor. Örneğin, İran bir uçtan bir uca gidebilmekte, Mısır Sovyetler'e sırt çevirebilmektedir. Bazan, bir büyük devletin kendine yakın saydığı bir ülke rakip devletin baskısına gerek kalmadan, kendi iç deviniminin sonucu olarak yön değiştirebiliyor.

Gene bu durumda aslında birbirine rakip olan bazı büyük devletlerin bloklar sistemini korumada birbirine destek olabileceği söylenebilir, çünkü son yirmi yılın olayları iki-kutuplu güç dağılımını etkilemiş ve değiştirmiştir. İkinci Cihan Savaşı'nı izleyen yıllara özgü bu sistemi olduğu gibi ayakta tutmaya yönelik her girişim eski sistemi daha yıpratıyor daha aşındırıyor. Bunun son belirgin örneği İran'dır. Avuçları içinde kaçıp giden İran Amerika'yı dünya dengesinde daha zayıf bir noktaya itmiştir.' "Yaşamsal çıkarların korunması"na ilişkin müdahaleler doktrinini, özel kuvvetler donanımı düşüncesiyle,ilk ortaya atan da Amerika'dır. Böyle olunca, Amerikan müdahalesi olasılığı hem rakip büyük devlete, hem de halkların kurtuluş savaşımına karşı bir olay olarak değerlendirilmelidir. Müdahaleler böyle bir temele bağlandığında, Afganistan'a yapılan müdahalede ağzını açamayacak bir devletin Amerika olması gerektiğine dair yargı haksız değildir. Yakın Amerikan tarihi, bir başka deyişle bir müdahaleler tarihidir. Ve konu, müdahalelerden yana olan bir dünya sistemine doğru teşhis konulamadıkça çözüme ulaştırılamaz. Ortadoğu'da Camp David Andlaşmalarını Sovyetler Birliği'ni dışta tuttuğu gerekçesiyle ve hatta bu ölçüde desteklemek, bu andlaşmalardan olumsuz yönde etkilenen Filistin halkının haklarına saygısızlık olduğu gibi, yabancı müdahalesini bir sistem olarak ayakta tutmağa yarar.

Daha önce salt müdahaleler olarak Süveyş'te, Lübnan'da, Dominik'te ve Çekoslovakya'da müdahaleler olmuştur. Ancak, içinde bulunduğumuz günlerin müdahalelerini "hukuksal" bir gerekçeye kavuşturma çabasının öncülüğünü daha dünlere kadar Amerika yapıyordu. Değişen dünya karşılaşmakta olduğu olayları bu müdahale doktrinine sığınarak karşılayacaktı. Amerika'nın müdahaleler doktrinine gönüllü olarak yapageldiği bu "teorik katkı" yadsınmamalıdır. O kadar ki, "yaşamsal çıkarlar"ın özel yetiştirilmekte olan askeri kuvvetlerin müdahalelerini kapsayacağı aylarca önce açıklanmıştı. Bu kuvvet yalnız düşmana karşı değil, ayrı çıkarları olan bir müttefike,Amerika ile uyuşmayan bir rejime, giderek iç muhalefete karşı bile kullanabilecekti.

Ama müdahale doktrininin meşrulaştırıldığı bir ortamda, kimin nereye müdahale edeceği belli olmaz. Hatta, büyük devletlere özgü olmaktan çıkıp gücü yetenin hizmetine girir. Zamanla da kanıksanır ve uluslararası ilişkilerin ayrılmaz bir parçası, doğal bir özelliği oluverir. Oysa, son yirmi yıllık çaba tam karşıt yöndeydi, ve küçümsenmeyecek bir mesafe de kazanılmıştı. 1956'da Süveyş'e İngiliz, Fransız ve İsrail saldırısı olduğunda, Sovyetler'in buna karşı çıkması olayı durdurmuş, Amerika'nın Vietnam'da yıllar süren kanlı macerası yenilgiyle son bulmuş, İran'daki acımasız mekanizma halkın baskısı karşısında dağılıvermişti. Hepsinden önemlisi, bağlantısız akım, içinde bulunduğumuz kuşkulu dengenin gerilimlerini azaltan bir dünya akımına dönüşmüştü.

Tehlikede olan, uluslararası düzenin ulusal egemenlik, toprak bütünlüğü, içişlerine karışmama ve benzeri demokratik ve ilerici değerler sistemidir. Müdahaleler olağan sayılmağa başlayacak olursa, uluslararası ilişkilere yeni belirsizlikler eklenecek müdahale doktrini büyük devletlerden orta büyüklüktekilere, giderek ufaklara inerken yalnız müdahaleye hedef olan değil, müdahaleyi yapanlar için de çok kötü durumlar ortaya çıkacaktır. Geçmişten ve Amerikan tarihinden anlamlı bir örnek verelim: Dünya çapında bir yayılma siyasetine ilk kez yönelen Amerika 1898'de Filipinler'i işgal ettiğinde, bu yayılmayı anti-demokratik bulan bazı Amerikan politikacıları yeni hükümet siyasetinin Anayasanın ruhunu değiştirir nitelikte olduğunu söylemişlerdi. Bunu yanıtlayan resmi ağızlar Anayasa maddelerinin olduğu gibi durduğunu ve değişen birşeyin bulunmadığını söylemişler, ancak o günün Amerikalı demokratları yabancı topraklarda insan öldüren Amerikan askerinin bundan böyle başka bir yaratık olacağını ve yasada kelimeler ne derse desin onları yorumlayıp uygulayacak olanların artık değiştiklerini söylemişlerdi.Bunu yanıtlayan resmi ağızlar Anayasa maddelerinin olduğu gibi durduğunu ve değişen birşeyin bulunmadığını söylemişler, ancak o günün Amerikan demokratları yabancı topraklarda insan öldüren Amerikan askerinin bundan böyle başka bir yaratık olacağını ve yasada kelimeler ne derse desin onları yorumlayıp uygulayacak olanların artık değiştiklerini söylemişlerdi. Bu sözler Vietnam'da haksız bir savaşı yıllarca sürdürürken kaç kez doğrulandı!.

"Yaşamsal çıkarların korunması" için müdahale doktrinini ortaya atan ve geliştiren Amerika Akdeniz'den Hind Okyanusu'na kadar olan geniş jeopolitik bölgede kendi varlığını sağlamlaştırma yollarını arıyordu. Burada başka güçlerle çatışmaya girmesi kaçınılmazdı. Arap petrolü ile birlikte tüm Ortadoğu hala bu çatışma alanının içindedir. Bu durumda, İran ve Afgan olayları iki-kutupluluğun ve ondan kaynaklanan bugünkü güç dengesinin "doğal" sonucudur. Tarihin hiç bir döneminde siyasal, ekonomik ve askeri güç birkaç merkezde böylesine toplanmamıştı. Bugünkü kutuplaşma ana-malcı düzen ile toplumcu düzen arasındaki bölünmeyi yansıtıyor. NATO (Türkiye, Yunanistan ve Portekiz dışında) ilerlemiş ana-malcı ülkelerin siyasal ve askeri ittifakıdır. Sovyetler Birliği'nin başını çektiği Varşova Paktı da buna tepki olarak ve tam karşıt amaçlarla kurulmuş bir bloktur.

Öte yandan, bağlantısızlık, yani hiç bir bloka bağlı olmama akımı dünya ölçüsündeki iki-kutupluluğun bir çeyrek yüzyıl sürüp gitmesine bir tepki olarak belirmiştir. 1961'de Belgrat'ta yer alan devlet ve hükümet başkanları birinci konferansından bu yana güçlenen bu akımın kendine göre dayanakları ve hedefleri vardır. Bağlantısız ülkeler uluslararası politikaya daha demokratik bir anlayış getirdikleri inancındalar. Konuya böyle bakıldığında, bağlantısızlık yalnızca iki -kutuplu dengeye bir tepki değil, aynı zamanda bir değişiklik programıdır.

Bağlantısızlar tehlikeli bir dengeye dayalı blok ayrımı yerine uluslararası politikayı müdahalelere gerek kalmayacak bir temele oturtan sistemin değer ölçülerini ortaya koydukların savunuyorlar. Bu değer ölçüleri içinde güçsüz devletler artık "uluslararası politikanın proleteryası"olmayacaklar. Bu gün, büyük devletler arasındaki çatışmalara konu olan onlar, bundan zarar görecekler de onlar; dünya politikasında ağırlığı olmayanlar da onlar....

Bağlantısızlığın sürekli olarak güçlenmesi bugün "uluslararası politikanın proletaryası" olan halkların özlemlerinde her halde ortak bir noktadadır. Bu bir temenni ya da tahmin de değil. sömürgelikten kurtulup bağımsızlığını yeni kazanan devletler bloklara girmiyor, bağlantısız akıma katılıyorlar. Peşpeşe gelen darbelerle bile yön değiştiren Afrika ülkelerinde bile değişmeyen politika bağlantısızlıktır. Onlar bugünkü güç dağılımını, bir sistem olarak, yetersiz,giderek tehlikeli buluyorlar. Bizi de "Uluslararası politikanın proletaryası"yapan dünya sisteminden temelli kurtulmanın yolu bağlantısızların görüşüne göre, bloksuzlar dışında kalmak, ancak bağlantısız akımı dokunulmaz bir dünya oluşumu olarak güçlü bir düzeye ulaştırmaktır. Bugünkü güç dağılımı dengesi içinde, bazı büyük devletlerin müdahale gereksinimini duymaları bağlantısız akımın güçlenmesiyle son bulacaktır. Ancak, bağlantısızlık, bir oyun ya da bir kulüp değil, kendi seçenekleri ve değer ölçüleri olan içinde bulunduğumuz çıkmazlara bir alternatif oluşturduğu savını ileri süren bir dünya akımıdır. Türkiye gibi hem NATO ile içiçe olup, hem de Sri Lanka ve Havana bağlantısızlar toplantılarından önce onların arasına katılmayı ummak bağlantısızlığın felsefesini anlamamaktadır. Hele Afganistan olaylarına bir tepki kabilinden, dış politikasını Birleşik Amerika'ya daha da yaklaştırmak kendi tarihi bir müdahaleler tarihi olan Amerika ile müdahale doktrini anlayışı içinde yer almak demektir. Oysa, bizim yerimiz demokratik yeni tip bir siyasal ve ekonomik ilişkilerden yana olan dünya akımının içinde olmalıdır.

politika ciddi bir iştir

Gazete haberleriyle manzarai umumiye

"36 yıla hükümlü Alpaslan ve iki arkadaşı cezaevinden kaçırıldı."

"İstanbul Maltepe Askeri Cezaevinden kaçırılan Mehmet Ali Ağca'nınsa izine rastlanmıyor."

"54 günde 264 komünist militan yakalandı." "TEP Başkanı Mihri Belli, üzerinde silah bulunduğu gerekçesiyle tutuklandı. Daha önce faşistlerce silahlı saldırıya uğrayan Belli, dört kurşun yarası almış, ölümden kılpayı kurtulmuştu."

* * * * *

"Mazot yokluğu vatandaşı, yeni çareler bulmağa zorluyor. Ankara-İstanbul arasında sefer yapan bir firmanın şoförleri, otobüsün bagajında sürekli taşıdıkları boş tabutu, mazot pompalama istasyonlarında "cenaze götürüyoruz" diye göstererek, mazot almağa çalışıyorlar."

"CHP ve AP muhtırayı tartışıyorlar."

* * * * *

"Evler buzdolabına döndü. Fuel-oil karaborsada 40 lira. Odun, kömür fiyatlarına yıldırım zamlar geldi. Yakıt yokluğundan fabrikalar durdu. Bursa'da Renault Fabrikası zorunlu olarak 2700 işçiyi izine ayırdı."

"Bir gizli örgüt daha ortaya çıkarıldı."

"Filitresiz sigaraların bile bulunmadığı bakkallar, müşterilerine sigara yerine,'Yok' satarken, İstanbul'da karaborsacılar elindeki stokların da bitmesi nedeniyle 15 Lira olan Samsun Sigarası, 35-40 Liraya müşteri bulmaktadır."

"Siyasi partiler, komutanların verdiği uyarı mektubunun yorumuna daldılar.

* * * * *

"SEKA'da üretim durdu. Kağıt yokluğundan yayıncılar kitap basamıyor. Günlük gazeteler, sayfalarını azalttılar. Bazıları yayınına ara vermek zorunda kaldı. Bu gidişle basın yaşamı da felç olacaktır..."

"TÖB–DER kapatıldı. Yöneticileri Mamak Askeri Cezaevi'nde tutuklu..."

* * * * *

"Kahramanmaraş katliamını protesto gösterilerine katılan Hüseyin Karakaş, gözaltına alındığı emniyette ölü olarak bulundu." "Bir haftadan beri gözaltında bulundurulan ve kendisinden haber alınamayan DEV–GENÇ Başkanı Necdet Bozkurt, karakolun dışında ölü olarak bulundu..." "Faşistler, "Davadan dönen" işçiye bir ay işkence yaptılar, sırtını dağlayarak, kızgın demirle yazılar yazdılar..."

"Senato ve Millet Meclisi Başkanları, "Demokrasi yaşayacak....!.. dediler."

"Üsler açılacak. 4. Beş Yıllık Plan değişecek." "Sermaye 12 Mart uygulamalarının tekrarını istiyor..." "İSO Başkanı, "Muhtıra bizim isteklerimizi dile getirdi" dedi. "Vehbi Koç ücretlerin dondurulmasını istedi."

"1711 öğretmen görevden alındı. - 10.994 öğretmenin işine son veriliyor."

* * * * * *

"Emperyalizmin askeri ekonomik temsilcileri Ankara'ya doluşuyor." TCK'nun 141-142.maddelerindeki cezalar arttırılıyor." "12 Mart'a çeyrek var."

"Meclis'de baskı yasaları görüşülüyor."

Yorum Okuyucuların....

SÜLEYMAN... SÜLEYMAN...

Afgan köpeği ve Bayar

Pazartesi gecesi TRT'nin 20.00 Haber Bülteni'ni dinleyenlerin ilk ağızda yüreği ağzına geldi. Spikerin konuşmaya Türkiye'nin eski Cumhurbaşkanlarından Celal Bayar diye başlaması dinleyenleri heyecanlandırdı.

Ne olmuştu? Bir asırdan beri başımızdan ayrılmamak için direnen Sayın Üçüncü Cumhurbaşkanımız Bayar (ağzımızdan yel alsın) vefat mı etmişti yoksa?

Sonra sözüne devam eden konuşmacı Sayın eski Cumhurbaşkanımızın Afganistan konusunda görüşlerini bildirmek istediğini bildirdi. TRT'de bu sayın büyüğümüzün görüşlerini iletmekten büyük bir kıvanç duymuştu.

Bayar'ın Afganistan konusundaki görüşleri "beynelmilel komünizm" edebiyatından öteye gidemedi. Kabil'de ne oluyorsa Sovyetler'in bilgisi altında yapılıyordu....

Bu arada Zahir Şah'ın 1960 öncesi Bayar'a hediye ettiği ünlü Afgan Tazısı akıllara geldi. Yoksa bu tazı da Sovyetler'in bilgisi ile mi Bayar'a hediye edilmişti. Eğer öyleyse Sovyetler bu işi mutlaka bilerek yaptılar. Çünkü Bayar o köpeği satarak başını belaya sokmuş, sonra da 27 Mayıs olunca Yassıada Mahkemelerinde Afgan Tazısı ünlü "Köpek Davası" olarak tarihimize geçmişti. Ve Sayın Bayar bu yüzden yerin dibine geçmişti. Tüm bunları Sovyetler hesaplayarak mı yaptırmışlardı?

TRT'nin de Sayın eski Cumhurbaşkanımız Celal Bayar'ın Afganistan konusunda yaptığı yorumu yayınlaması gerçekten ibreti alem için unutulmaması gereken bir olay.

Habercilik, gazetecilik ciddi bir iştir beyler. Biraz ayıp olmuyor mu acaba. Ne dersiniz?

İndira Gandi'nin kazanmasına Ecevit çok sevinmiş

CHP'li bir parlamenterle konuşuyoruz.

—Bülent Bey nasıl?

—Eskisi gibi.

—Muhtırayı nasıl yorumladı?

—Grupta başka türlü, Çankaya'da başka türlü, Parti Yönetim Kurulu'nda başka türlü ve basın toplantısında başka türlü.

—Sizce hangisi iyi?

—Bence hepsi uzun. Hepsinin bir noktadan sonra ne dediği karışık.

—Keyfi nasıl Sayın Ecevit'in bugünlerde ya da muhtıradan sonra.

—Bizim patronun keyfine diyecek yok.

—Muhtırayı çok mu beğendi?

—Yok canım bizim patronun keyfi muhtıra ile ilgili değil.

—Ya neden?

—Hindistan seçimlerinde Bayan Gandi'nin yeniden kazanmasından.

—O niye?

—Niye olacak birader kaybetmenin fazlaca önemi yok.

Yeniden kazanmak mümkün diye. Etrafına gelenlere durup durup bundan sözediyor bizim patron. Keyfine diyecek yok.

Hazırlayanlar: Tanju Cılızoğlu, Yaşar Gören

SANAT VE EĞİLİMLERİMİZ

Süleyman AVŞAROĞLU

Bir soruşturma düzenledik... Konusu "SANAT VE EĞİLİMLERİMİZ"... Sorularını, her sınıf ve kesimden ilişki kurabildiğimiz hemen herkese yönelttik... Örneğin: 12 yaşındaki çocuk bakıcısı bir çocuktan siyasacısına varıncaya dek herkese... İstedik ki, kim hangi sanat türüne ilgi duyuyor ve nedeni ne?... Aldığımız yanıtları geliş sırasına göre yayınlayacağız... Okurlarımızın da yanıtlarını bekliyoruz... Soruşturmamızın soruları ve gelen ilk yanıtları şöyle:

SORULAR:

1 - Sanatın hangi türlerine (Edebiyat, resim, müzik, sinema, tiyatro vs) ilgi duyuyorsunuz? Nedeni?
2 - İlgi duyduğunuz sanat türü ve türlerinin hangi nitelikte olmasını, neleri içermesini istersiniz?
3 - Beğendiğiniz sanat türü ya da türlerinin yerli ve yabancı sanatçılarından beğendikleriniz kimlerdir?

YANITLAR:

GÜLTEN AKBAŞ(12)
(12 yaşında çocuk bakıcısı)

1 - Müzik ve sinema... Müziği insan dinlediği zaman kendini dinlendiriyor. Sinema da insanı duygulandırıyor.
2- Türk Halk Müziği ve aranjmanları severim... Bence müzik ne çok acıklı olmalı... normal olmalı. Yalnız aranjmanların daha neşeli olanını severim.
Sinemada ise Türk filmlerini severim..Genellikle güldürü filmlerine ilgi duyarım.
3- Kemal Sunal, Fatma Girik, Cüneyt Arkın, Filiz Akın, Can Etili, Ali Rıza Gündoğdu, Ali Rıza Binboğa, Sezen Aksu, Ajda Pekkan.

TAHSİN BİRGEN(20)
(Lise 3.Sınıf öğrencisi)

1- Sanat türleri içinde en çok tiyatroya ilgi duyuyorum. Tiyatronun özelde insan yaşamında, genelde toplum yaşantısında büyük önemi olduğu kanısındayım. Tiyatroyu bir okul olarak görüyorum. Günlük dilin kullanım alanının artması, düşünceye yeni boyutlar getirmesi tiyatronun en büyük özelliklerindendir.
2- Tiyatronun içeriği derken anladığım, toplum sınıflarına seslenen, atılımcı olan(fakat bunun yanında geleneksel tiyatro anlayışını tümden reddetmiyorum) bir tiyatro, bu içeriğin özünü oluşturmalıdır. Günümüz Türk tiyatrosunda ise hâlâ büyük ustalara yer verilmemesine şaşıyorum. Devlet Tiyatrosunun ancak bu dönemde Brecht'i sahneleyebilmesi belki iyi bir başlangıçtır ama, çok geç kalınmıştır.
3- Türk tiyatro toplulukları içinde Genco Erkal(Dostlar) en ileri düzeyde tiyatro yapan, amacına ve içeriğine en uygun tiyatro yapan bir topluluk. Bu arada Zeliha Berksoy'u, Kenterleri, Ankara Sanat Tiyatrosu'nu da unutmamalıyız. Genco Erkal, Zeliha Berksoy ikilisinin Brecht Kabare'si sanırım en iyi (hiç olmazsa son yıllardaki) oyunlardandı. Ayrıca Paris'te yaşayan Mehmet Ulusoy'u da hem atılımcı tiyatroya hem de tiyatroya yeni bir soluk getirmesi açısından olağanüstü buluyorum.
Özel tiyatroların sanatı, halka indirirken yozlaştırılması, piyasa filmlerini atlama taşı yapan kişilere yarıyor.

İSTANBUL'DA BUGÜN

SERGİ:.....—Şahin Kaygun - Galata Sanat Galerisi - Fotoğraf sergisi açtı.

KONFERANS:....—Besteci Sarper Özsan - Tünel Kültür ve Sanat Evi - "Türkiye'de Müzik Türleri Geçmişi, Bugünü, Geleceği" adlı konferans saat: 18.00

İMZA GÜNÜ:.......—Turhan Selçuk— Saat. 15.00 -19.00 arası — "Söz Çizgi'nin" adlı karikatür albümünü— Nişantaşı Akademi Kitapevinde imzalayacak.

GÖSTERİ: Kültür Bakanlığı İstanbul Film Yapım ve Gösterim Merkezi'nce — Atatürk Kültür Merkezi - "Endişe" - Şerif Gören - Saat: 18.00

—Türk Sinematek Derneği "Maud'lardaki Gece" —Saat: 19.00
—Türk Fransız Kültür Derneği - "Kaynayan Tencere" - Saat: 18.30.

Bir serginin ardından:

GİZLİ KALMIŞ BİR RESSAM VE İLK SERGİSİ

MEHMET CAN KÖKSAL İLE BİR KONUŞMA

Enis RIZA

Öğretim görevliliği, tiyatro eleştirmenliği, avukatlık, çevirmenlik, yazarlık, kısaca zengin ve üretken bir yaşamı olan Mehmet Can Köksal yıllardır sürdürdüğü resim çalışmalarından bir kesiti ilk sergisinde sundu.

Alışılagelmiş bir soru ile başlamak istiyorum konuşmamıza: Resim ve yaşam serüveniniz? Ama bu arada, çok uzun yıllardır resim çalışmalarınızı sürdürdüğünüz halde —neredeyse binlere varan resimlerinizden anlaşılıyor bu— ilk serginizin gecikmesini de anlatmanızı istiyorum.

Çocukluğumdan başlamak gerekiyor sanırım. Çocukların bir sessiz dünyası var. Herkes mutlaka çocukluğundan bir şeyler hatırlar, görüntüler panoraması halinde. Bu bende daha çok oldu. Çünkü Türkçe benim ikinci dilim, geç öğrendim,

Babamın ataşemiliter oluşundan dolayı Moskova'da, orada doğdum. Biraz ilerlemiş çocuk yaşımda geldiğim için Türkiye'ye, çevre ile sözlü alışveriş kuramadığımdan, görüntü panoraması daha fazla oldu.

Görüntünün günlük hayatta sözcüklerle geçen yanı, bende yorumda ağır bastı .

İlkokulda ne resim yaptığımı pek bilmem. Bir suluboyadır gidiyordu, bu bende yılgınlık yarattı. Sonuç olarak iyi bir resim öğrencisi olamadım ve zayıf aldığımı bilirim.

Bir gün ilginç bir şey oldu. Resim ödevlerimi annem ya da babam yapardı. (Onlar namına orta aldığım olurdu kimi zaman). Bir arkadaşım, resim ödevini yapmadan gelmiş okula, —Armut, üzüm salkımı, yerli malı haftası gibi resimler yaptırırlardı— bana yaptırdı. Ve çocuk çok iyi not aldı resimden. Ben "vay canına" deyip, uyandım. Ondan sonra başladım resim yapmaya. Daha çok daha çok...

Edebiyat hocamız, o sıralar çıkmakta olan İstanbul diye bir dergide yazılarımı yayımlatıyordu. Zühtü Müridoğlu da orada yazıyordu, bu nedenle eğildi bana. Ve evden, kız ister gibi, beni akademiye istedi daha ortaokuldayken. Ailem çeşitli —belki haklı— nedenlerle izin vermedi. Gidemeyince bayağı yıkıldım.

Bu arada Cemal Nadir'in Arkadaş dergisine karikatür yolluyordum. Lise de öyle gitti.

Nazım ve Sait Faik sonra. Hep resim olarak etkilemişlerdir beni yapıtlarıyla. Ya da resimle onlar gibi bir şeyler anlatmak istemişimdir.

Lise bitti. Benim kafamda mimarlık. Derken gittiğimiz bir göz doktoru, gözümün kör olma tehlikesini ileri sürerek, bana "çizgi ilmini" yasak etti. Hafıza ile ilgili bir dal seçmemi önerdi. Sevmeye sevmeye bitirdim hukuku. Akademik kariyere girdim, istemeye istemeye okuduğum hukuk'ta; İdare hukuk - siyasi tek branş olarak görüyordum devletin incelendiğini—. Teori, politika, yazı falan derken sergi açamadım yine.

Hayatım boyunca resim yapmaktan sergi açacak zaman bulamadım sanki.

Bu arada doçentlik hazırlamaya Paris'e gittim 3 yıl. Dünya ressamları ile tanışmak için Paris'e gitmek varmış.

Etkilenmek uygarca bir şey. Bayrak yok ki uygarlığın üzerinde gerçekte...

Dalga geçmek yerine okumaya ayırdım zamanımı, çeşitli konularda. Zorunluydum bir kere, maaşlı ilim memuruydum. Türkiye değişim sürecinde idi. Bu nedenle tüm politik, teorik, kültürel klasikleri —güncel olanlarını da— okumak gerekliydi.

Öğrencilerin de çok aktif olduğu bir dönemdi. Soru sorarlardı. Biz belki onları hukuk branşından sınardık ama, onlar bizi her konuda sarsarlardı.

Hukukçu olmam, belki bazı yerlerde hakkını yiyerek, ama bazı yerlerde hakkını yükleyerek çok da işime yaramıştır.

Bir şeyin zorluklarını, eziyetlerini onu yapan bilir en iyi. Onu yapmak gereklidir. Yani, aslında, ölmemek için kavga ederiz, ölene kadar bu sürer. Ancak yaşayarak kurtulunur ölümden. Ve de herkes kendi türünde aşar bir şey yaparak.

Fransa bir güldeste . Başka yerler de var ama, gidebildiğinle doymak zorundasın.

Ve, altı aylık bir sersemlemeden sonra —o sıralar sırf siyaset okudum, dolandım, dolaştım— birden o portatif malzememle siyah-beyaz'a girdim. Bir süre sonra Selim Turan da atölyesini bıraktı bana. Atölye düzeni ile birlikte yağlıboya çalışma olasılığı da oldu böylece.

Fransa'da'da bir de 68 olayları çok etkiledi beni. O acele yazılmış duvar yazıları... Okuma-yazma bilmeyen bir adam, o yazıları resim sanır ve hoşlanır. Duvarlar boyandı —kimi Fransızlar kızdı duvarlar berbat oluyor diye ama— bir heyecan, harfe benzeyen şekiller halinde dökmeye başladı kendini. O yazıları yazanlar, yazarken polisin baskını ile majüskülü uzatarak kaçanlar... Elbette hiçbiri vurulmadı o duvarların önünde. Ama kovalamacanın, çalkantının resmi çizildi.

Paris'ten döndüğümde buradaki olaylar kızışmıştı. İlk durulma sırasında Alman Kültür'de sergi açacakken, bir konferanslar serisi engel oldu yine. Sonra 12 Mart. Sonra üniversiteden ayrılış.

Avukatlığa başladım. Sıfırdan başlayan yeni bir şey. Anladım ki resim serüveni böyle gitmeyecek. Bir atölye açtım. Avukatlığı asgariye indirip, resmi azamiye yükselttim. Yaptım yaptım... İçimde birikmiş her şeyi, tarzları büyük kağıtlara vaktim elverdiğince, sadece bana ait olan gökyüzündeki o gözde resimledim. Yaptığım eski resimleri saçtım orada.

Sergi açmamanızın nedenleri arasında bir de 12 Mart'tan söz ettiniz. 12 Mart ve bu gibi dönemlerin insanlar ve aydınlar üzerinde yarattığı çeşitli etkiler var. Bu etki sizin üzerinizde nasıl oldu?

12 Mart, evet.

Sanat çok iyi, çok hoş... Ve yaptığım şey hiçbir zaman toplumun ve insanın gerçeklerine aykırı değil, inanıyorum buna. Hesabını verebilirim. Ama öğrencilerim, gençler öldürülürken, işkenceler olurken ben resim sergisi açamazdım.

Onlar görsün diye resim yapmadım belki, ama onların göremediği bir dünyada da buruk oluyor insan. Senede bir gün radyoda matem müziği çalınan bir ülkede, her gün ölüm, arama listeleri okunuyor... Resim sergisi açmak işi hafife almak gibi geliyordu bana.

12 Mart benim yaşamımda dave toplumda olduğu gibi bir dönem. Hani hem vagon yürüyor, hem sen vagonun içinde yürüyorsun. Ama 12 Mart, bir bakıma, siyasal bilincime bir şey katarak beni yeniden biçimlendirmedi. Ben 12 Mart'a bir şey olarak geldim zaten.

12 Mart bana sadece resimlerimi sergiletmeme duygusu yarattı, o kadar.

Çalışan insanlar etkilemiştir en çok beni. Ve daha önce 12 Mart'ı getiren koşulların da resmini çizmeye çalıştım.

12 Mart bir de umutsuzluk değil ama kötümserlik yarattı bende. Zaten iyimser bir insan değilim. Kötü bir şeyi gördüğümde yıkılmam. Çünkü biliyorum, —aracımız neyse, onunla— bütün kötülüklerle savaşacağız ve o yıkılacak. Aracın neyse o seni eskitecek ve öldürecek. İnsanlar hep o şartlarda kalmayacaklar. Ama bugün gördüğüm bu. 12 Mart'ın kapanmamış acıları rengimi etkilemiştir sanırım. Işıl ışıl değilim.

Türkiye'nin resim çizgisine baktığımızda bir gelenekten söz edilebilir mi? Bu doğrultuda Türkiye resim çizgisi ile ilgili görüşlerinizi anlatır mısınız?

Türkiye'nin resim çizgisine baktığımızda, çok eskilerden başlayan birtakım şeyler var. Tek tek birtakım bir şeyler. Belirli bir kesimle ilgili örnekler, çok çok dar bir çevre... Bireysel yeltenmeler diyebiliriz.

Ama bir batıya dönmek var ki, aydınlaşalım gibi... Cumhuriyetle birlikte bu yeltenme hareketi resmileşiyor. Konservatuvarlar, devlet tiyatroları, bu tür kurumların statü ve işleyişleri...

Kurtuluş savaşının resmi çizilmiş örneğin; Ismarlama şeyler. Sanki abartmalı bir ilkokul dekoru.

Taksim'deki anıtı bir İtalyan yaptı, küçük bir katedral gibi Taksim'in alnında oturur. 27 Mayıs'ın diktiği bir süngü. İdeolojik yanı bir yana, bütün bunlarda bir sanat yapıtında olması gereken katışımlar yok.

Resmi dairelere resim ısmarlanıyor, halkevleri vb. Ama hep tanıtma ve kutlama resimleri.

Şimdi bu çizgiden biz, dolayısıyla sorumluyuz. Çünkü tercihlerimiz girmiş araya. Ama kimbilir, tarlanın neresi ekilidir bilmeden geçmişizdir belki. Belki borçlu olduğumuz bir şeyler var. Ama Meksika resmi örneğin, bizde öylesi bir gelenek yok. Bunun nedenleri kitaplar dolusu anlatılabilecek kadar çok. Böyle olunca bizde, diğer dallar gibi, resim de resmi dürtülü ve resmi makamların süzgecinden geçen bir sanat olarak varlığını sürdüregelmekte. Bu yapıtların "sanat" değerleri ayrıca tartışma konusu tabii.

Bizden önceki adamlara da bir şeyler borçluyuz kimbilir.

Örneğin, bir de yaptığı resimden, hocalığından da resme dair sevdayı toplumda yaratan bir Bedri Rahmi olayı var. Heyecanı ayakta tutmuş bir adamdı. Bu heyecanla her şeyin de resmi yapılabilirdi.

Öyleyse bugün, kökü geçmişte de olan ve sanatsal gelişmenin yatağını tıkayan engeller nelerdir? Egemen olan sanat anlayışları —özellikle devrimciler arasında— konusunda neler düşünüyorsunuz? Sanatçının tavrı ne olmalıdır?

Önce resim sevgisini yaratacağız. Yan tutarak, ama yandaşı olduğun sınıfın, yandaşı olarak. Onun yerine kendini geçirerek değil. Ben senin ressamınım, al gör. Sen böyle çizilirsin dememek lazım. O zaman abartmalı yumruklar giriyor işin içine örneğin.

Klasik, özlenen bir şemayı —Klasik olması da tartışılır, özlenen olması da— abarta abarta konulaştırarak, kanata kanata, sızlata sızlata ve çaresizliğin içinde şahlanmak gibi âdeta... yansıtan bir acaip (hem mazoist hem sadist) edebiyatımız da var resmimiz de.

İşçiye götüreceksen bunları, "ben bu değilim" der, korkuya ve umutsuzluğa düşer, çıkar işin içinden. Bu onları görmemekten doğuyor.

İlk neden o insanlar daha ressamlarını, sanatçılarını vermediler daha. Eğitim sorunundan, siyasal olarak bağımsız olup olmamaya kadar gider bu. Onlar kendi hayatlarını bizden bin defa daha iyi çizecekler. Biz sadece talihsiz bir dönemde "öncüler" falan da desek kendimize, onlar bizi silip geçeceklerdir.

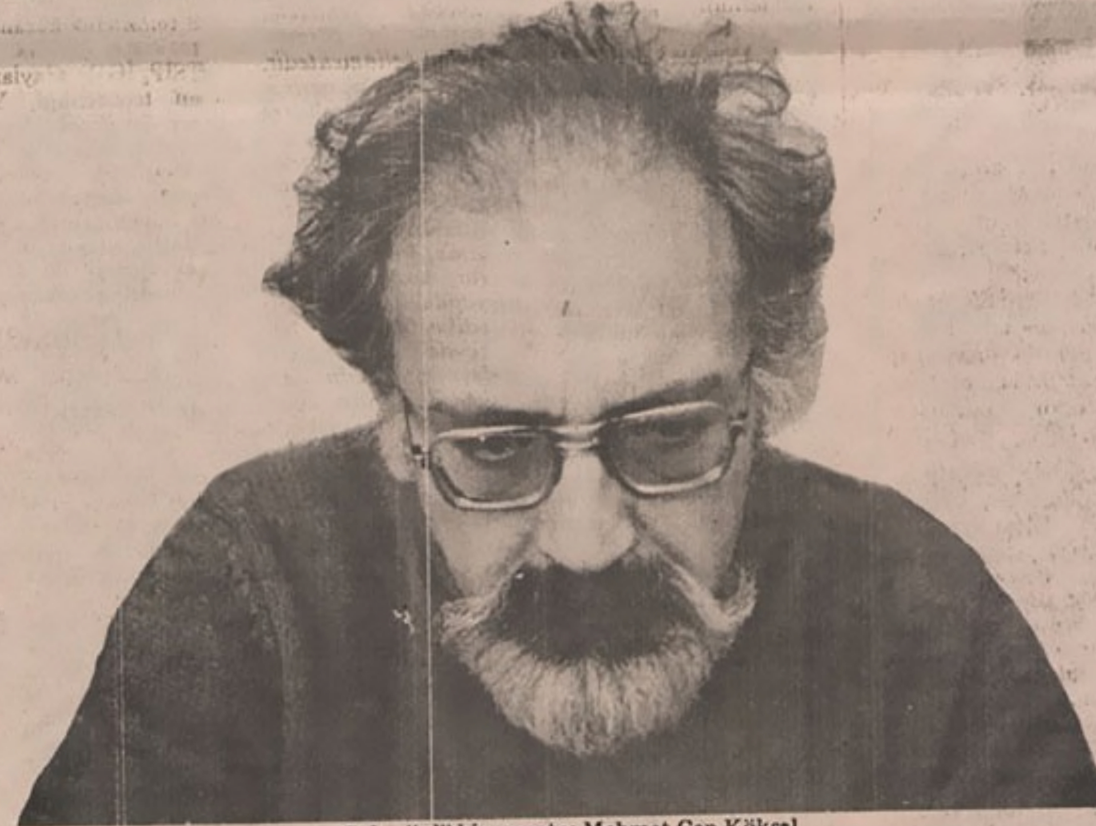
Bilinç ve yeti meselesi. İş kazası her düzende olabilir. Ama iş kazasının kapitalizme özgü yanını sergilemek...

Bir kuyrukçuluk, bir gösteriş var bir de bizde. En çıplak ayağın resmini ben çizdim, en fazla işçinin resmini ben çizdim. Bu ne nicelik, ne nitelik sorunu; başka bir nicelik ve başka bir nitelik sorunu.

Bugünden galip gelinmiş gibi çizmek yanlış olsa gerek. Ya da öldürülmüş bir insanın resmini çizmekle siyasal demeç vermek arasındaki farkı bilmek gerek.

Sanat sadece politik bir işlem değildir. Yoksa kuru anlamsız bir şey olurdu. Sanatsal yanı, kuralları da var, politik bir alaşımı da.

Önemli olan kimin yanında yer aldığını bileceksin. Ressam olacaksın. Ve gidebildiğin kadar —bilinç ve yeti sorunudur bu— sınırı zorlayacaksın.

Çok yönlü bir sanatçı:Mehmet Can Köksal

Gerçekçilik

Gülten AKIN

Çağımızın gelişmiş toplumlarında, yaşamın iyice karmaşık olması, bütünüyle algılanabilir, anlaşılabilir olmaktan gittikçe uzaklaşması, bir de incelmiş işbölümü, yabancılaşmayı da beraberinde getirmiştir.

Doğasıyla, toplumuyla yaşamı bir bütün olarak algılayamayan insan, onun parçalanmış, bölümlenmiş biçimini gerçek olarak algılamaktadır. Yaşamda bu parçalanma ve ayrışma gittikçe daha çok artmakta, parçaların ilintileri yokolmaktadır.

Çağımızda bir bölük sanatçı nesnel olma çabasıyla, o yüzden ayrıntıyı, daha çok ayrıntıyı vermektedir. Ayrıntı nesne ve olay kendi gerçekliğini sanat eserine taşımaktadır. Ama bu, sanatçının dünyasının bütünsel gerçekliğini oluşturmaya yetmemektedir. Tam tersine, bu gerçeklikler sanatçının bütünleyici anlağındaki soyuta çarpıp dönmedikleri, kendilerine sanatça bütünsel bir gerçeklik edinemedikleri için iletimde somutlaşamamakta, okurla, izleyiciyle bağlantı oluşturamamaktadır.

Tek tek, kopuk kopuk iletilen ayrıntı baştan ilginç de gelse, bir kez okunmakta, seyredilmekte ama sonraya kalamamaktadır. Bir kezde tüketilip bitirilmek için üretilmiş olmaktadır. (Söylediklerime yazınımızda pek çok örnek verebilirim. Ama şimdi değil. Örneklemeyi daha sonraya bırakıyorum.)

Sanatın kendiliğinden bir amacı daha vardır: Sanatsal dirimi sağlamakla yetinemez sanatçı, sürekliliği de sağlamak ister. Bunun için, tek tek olayın, nesnenin somut algılanması yani nesnel gerçeklik sanatçının anlağında bilinç bilgi birikimiyle yani tarihsel ve öznel gerçekliklerle karşılaşmalıdır. Bu tümevarma sürecinden sonra, sanatın yapılışı, yazılışı yani sanatçının biçemi bir tümdengelim olmalıdır. Eser bu tümdengelimle, yeniden somutlanmış özü içermelidir.

Sanat ne, nesnel gerçekliğin kendisidir ne de olması gerekendir sanat, nesnel gerçeğin, sanatçının anlağındaki önbilgi, bilinç birikimiyle karşılaşıp bütünlenmesiyle oluşur. Bu yeni bütün, olanı da olması gerekeni de bağrında taşır.

Sanatçının bilincinden, bilgi birikiminden söz ederken açıklamalıyım ki, bu bilgi ve bilinç de anlağın kendiliğinden bir soyut ürünü değildir. "Bilinçlilik, niteliğini nesnel yaşam sürecinin belirttiği bir varoluş biçimidir." Anlaktaki bu bilgi bütününden geçerek oluşan yeni gerçeklik sanatın kendisidir artık. Doğa ile, yaşam ile, sanatçının arasındaki ilişkilerin tümüdür. Geçmişteki, gündeki ve gelecekteki.

Bu nedenle, sanat gerçekliği yaşam gerçekliğine tıpatıp benzemez, onu olduğu gibi yansıtmaz, seçip, çoğaltıp ilginç kılar. Bağrında tohum olarak taşıdığı geleceğin çiçeği ile yaşamı zenginleştirir. Güçlüklere dayanma gücü, direnci verir. Sürekli dirimiyle, yaşamda diriliği taşıyana, devrimci olana güç katar.

Yaşamın yıkılıp gitmekte olan yanlarına tutunmuş kişilerin sanattan korkusu bu yüzdendir.

Gürer Aykal yeni görevinden alındı

AP Hükümetinin yönetime gelmesinden sonra Devlet opera ve Balesi genel Müdürlüğü görevinden alınan Gürer Aykal dün de verilen yazılı bir emirle "Carmina Burana" operasının orkestra şefliğinden alınmıştır.

Türkiye'nin yetiştirdiği uluslararası ünü olan Gürer Aykal'ın bu görevden de alınması Devlet Tiyatro ve Balesi içinde sürmekte olan huzursuzluğu arttırmıştır.

Behçet Necatigil için 20 Ocakta anma günü düzenlendi

İstanbul Devlet Tiyatrosu "Sanat İnsanları" isimli aylık programının Ocak bölümüne bir süre önce kaybettiğimiz Behçet Necatigil'i aldı.

20 Ocak günü Atatürk Kültür Merkezi'nde saat 14.30'da yapılacak "Sanat İnsanları" programında sanatçının öğrencilerinden Gazeteci yazar Hasan Pulur, eleştirmen edebiyat kuramcası ozan Hilmi Yavuz, hikayeci Kâmran Şipal, çevirmen Doğan Hızlan ve yazar-eleştirmen Rauf Mutluay katılarak sanatçının yapıtları ve kişiliği üstünde konuşmalar yapacaklar.

Öte yandan Devlet Tiyatrosu sanatçıları Behçet Necatigil'in şiirlerini okuyarak oyunlarından bölümler aktaracaklar.

Ayrıca yazarın yaşamı ile ilgili bir "Dia" filim gösterisi de programda yer alacaktır.

OLAYLAR GÜNLÜĞÜ

4 ÖLÜ, 17 YARALI, 7 PATLAMA

TRABZON

—Tonya ilçesinin Karasu köyünde Hayrullah Yüksel adlı bir genç tabancayla vurularak öldürüldü.

—Karadeniz Üniversitesi İnşaat, Mimarlık, Makina ve Elektrik Fakültelerini işgal eden faşistler öğrenimi engellediler.

—Cumhuriyet Mahallesinde çıkan olaylarda İhsan Hacımuratoğlu, Mehmet Özdemir ve İsmail Kadı yaralanarak hastaneye kaldırıldı.

—Zeytinlik Mahallesindeki Halkevi'nin kimliği belirsiz kişilerce kurşunlanmasıyla Erdoğan Altın bacağından yaralandı.

BALIKESİR

—TİP İl Yönetim Kurulu Üyesi Av. Mustafa Kayalı Balya ilçesinde bir grup faşistin saldırısına uğrayarak ağır biçimde yaralandı.

RİZE

—Merkez Mahallesi Maden Köyü İlkokulu Öğretmeni Murat Türkoğlu akşam evine dönerken uğradığı saldırıda yaralandı.

DEMİRCİ

—Hasan Felek adlı sağ görüşlü bir öğrenci açılan ateşle yaralandı. İbrahim Tüfekçi'nin otomobiline patlayıcı madde atıldı.

ADAPAZARI

—Kimliği belirsiz kişilerce Fitaş Sineması'na atılan patlayıcı madde hasara yolaçtı.

İSKENDERUN

—İskenderun'da üç banka şubesine konulan patlayıcı maddelerden ikisi patladı, biri ise patlamadan zararsız hale getirildi.

DİYARBAKIR

Türkiye Öğretmenler Bankası'na giren silahlı bir kişi kasada bulunan 167 bin 878 lirayı alarak arkadaşıyla beraber kaçtı.

SİİRT

—Sason Kaymakamı Orhan Başçivici'nin evine gece atılan patlayıcı madde binanın camlarının kırılmasına yolaçtı.

BURSA

—Bursa Kapalı Ceza ve Tutukevinden iki kişi kaçtı. Kaçan Eyüp Erdoğdu ve İlhan Hacıdurmuşoğlu'nun aranmaları sürdürülüyor.

KONYA

—Sarayönü ilçesinde lise öğrencisi Ömer Büyükyılmaz, İmam Hatip Lisesi öğrencisi Ahmet Kabak tarafından bıçaklanarak yaralandı. Kabak olaydan sonra suç aletiyle birlikte yakalandı.

—Kadınhan ilçesinde siyasal tartışma yüzünden Ahmet Fidan ve Celal Tetiki, Kadir Fidan tarafından bıçakla yaralandı. Sanık olaydan sonra yakalandı.

—Çumra ilçesinde Ahmet Genç, Bilal Demircan ve Ayhan Al adındaki öğrenciler sağ içerikli sloganlar attıkları gerekçesiyle yakalanarak gözaltına alındı.

—Türkiye İşçi Köylü Partisi İl Yönetim Kurulu Üyesi Ünal Erdoğan, Muharrem Özgürer ve yanlarında bulunan Orhan Kadıoğlu bir kahvede otururken uğradıkları saldırı sonucu yaralandılar. Polis saldırganların Halkın Kurtuluşu'ndan olduğunu iddia etti.

—Medrese seferini yapan bir belediye otobüsü 20 kişilik bir grubun saldırısı sonucu hasar gördü. Saldırı sırasında bazı yolcuların da atılan taşlarla yaralandığı bildirildi.

TARSUS

—Bir kuyumcu dükkanını soyan silahlı iki kişi 4 milyon lira değerinde altını alarak kaçtılar.

MİLAS'TA 8 ÖĞRETMEN SÜRÜLDÜ

Öte yandan Milas Lisesi, Merkez Ortaokulu ve İmam Hatip Okulunda görevli 8 öğretmen başka yerlere sürüldüler. Sürgün olayına karşı çıkan öğrenciler önceki gün Milas Lisesi'ni işgal ederek öğretmenlerinin görev yerlerinde kalmalarını istediler.

Milas dışına tayinleri çıkartılan öğretmenlerin adları şöyledir. Milas Lisesi'nden Tuncer Karabulut, Fatma Karabulut, Gülümser Karaköylü, Mukaddes Tescan, İmam Hatip Lisesi'nden Orhan Gündoğdu. Merkez Ortaokulu'ndan Mihriban Şengör, Nihal Gürsel, Mahmut Cuma Beyaz. Öğretmenlerin soğuk kış şartlarında yerlerinden edilmeleri ilçede tepkiyle karşılandı.

MALATYA

—Sıtmapınarı semtinde Ali Hüseyin Çolakoğlu adında 48 yaşında bir yurttaş tabancayla vurularak öldürüldü.

—Turan Emeksiz Lisesi öğrencilerinden 200 kişilik bir grup Necdet Bozkurt'un öldürülmesini protesto için gösteri yaptı.

—Malatya Cezaevinde Afganistan olaylarını protesto ederek isyan çıkartan faşistlerin eylemleri bastırıldı.

ANKARA

—Etlik Yükseltepe'de işçi Satılmış Sağlam evinin önünde vurularak öldürüldü. Kardeşi, Satılmış Sağlam'ın faşistler tarafından öldürüldüğünü söyledi.

—Yenişehir'de Atatürk Lisesi öğrencisi Fahri Özdağ silahlı saldırı sonucunda ağır yaralandı.

—Hasan Ali Yücel Caddesi'nde TRT Genel Müdürlüğü'nde teknisyen olarak çalışan Birsan Sipahi açılan ateş sonucu yaralandı.

—Türközü semtinde bir gecekonduya atılan patlayıcı madde sonucu çevrede hasar meydana geldi.

İSTANBUL

—Gaziosmanpaşa'da İbrahim Karagöz adlı 14 yaşındaki bir tamirci çırağı çalıştığı işyerinde boynundan sicimle asılmış olarak bulundu.

—Pangaltı'da bir lokantaya gelen silahlı beş kişi kasadaki 100 bin lirayı alarak kaçtı.

—Şaşkınbakkal'da bir paket içinde bırakılan patlayıcı maddenin patlamasıyla yaralanan Arslan Tandoğru ve Mazlum Usluata Göztepe SSK Hastahanesinde tedavi altına alındı.

—İran'lı öğrenciler Konsolosluğun baskılarını protesto etmek amacıyla Konsolosluk bahçesinde oturma eylemi yaptılar.

NECDET ERDOĞAN BOZKURT

(1954..............)

Devrimci önderimiz Necdet Erdoğan Bozkurt'u yitirdik.

Mücadelesi faşizme karşı mücadelemize ışık tutuyor.

Devrimci Teknik Öğretmenler

(Demokrat: 116)

YİTİK

Fen Fakültesinden aldığım öğrenci karnemi kaybettim hükümsüzdür.

Nebahat Durmuş

(Demokrat—148)

YİTİK

Nufüs cüzdanımı kaybettim, hükümsüzdür.

Ali Turan Açıkalın

Demokrat:135

Carrington

(Baştarafı 1 Sayfada)

ve NATO'nun güneydoğu kanadını güçlendirmeye yönelik İngiliz hükümetinin önerilerinin ele alındığı öğrenildi.

Bu arada Lord Carrington Türkiye, Suudi Arabistan ve Pakistan'ı içine alan yeni bir askeri pakt kurulmasına yönelik düşüncelerini iletti.

İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Carrington ve beraberindeki 7 kişilik heyet ile Bayan Carrington'un bugün saat 16'da ülkemizden ayrılacağı ve Suudi Arabistan, Pakistan gezisine devam edeceği açıklandı.

Bu arada İngiltere Büyükelçiliğinde saat 13'te Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen onuruna verilen öğle yemeğinde de görüşmelerin "gayrı resmi" sürdürüldüğü belirtildi.

Akıncıların

(Baştarafı 1 Sayfada)

geçirildi. Olayla ilgili olarak yurdun müdürü Kerim Aytekin, merkez vaizlerinden Ahmet Vanlıoğlu, öğrencilerden Hasan Birkan, Mustafa Genço, A.Salih Uysal, Sadık Cambaz, ve serbest meslek sahibi olan Hacı Evliyagil gözaltına alındı.

Öte yandan Trabzon Öğrenci Yurdu'nda 3 Ocak 1980 de yapılan aramada gözaltına alınanlar açıklandı.

Müfettiş

(Baştarafı 1. Sayfada)

Cumhurbaşkanı'na telgraf çekerek öğretmenlerini geri istediklerini belirttiler. Daha sonra kaymakamla görüşmek isteyen veli ve öğrenciler jandarma tarafından engellenince, gelenlerin tümü yürüyüşe geçti. Yürüyüşçüler Osmanbey'de jandarma tarafından dağıtıldı.

Hasköy Lisesi'nde öğretmenlerinin görevden alınmasını protesto eden öğrenciler, okulda forum düzenlediler. Daha sonra üç arkadaşlarının gözaltına alınması üzerine öğrenciler derslere girmeyerek boykot ilân etti.

Pertev Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri de Milli Eğitim Bakanlığına telgraf çekerek, öğretmenlerinin görevlerine geri verilmesini istedi.

4. Levent Sanayi bölgesinde bulunan Adem Yavuz, Çimentepe ve Metehan İlkokullarında açığa alınan öğretmenlerin yerine atanan vekil öğretmenler de arkadaşlarını desteklemek amacıyla derslere girmiyor. Aynı okulun öğrenci ve velileri de, öğretmenlerini geri istediklerini belirtiyorlar.

Tunceli'de

(Baştarafı 1 Sayfada)

Görevden alınan öğretmenlerin isim ve görevleri şöyle: Bekir Zeki Gökalp (Lise Müdürü), Çetin Yeşil (Müdür Yardımcısı) Muzaffer Yeşil (Müdür Yardımcısı), Özcan Yılmaz (Öğretmen) Sabit Geral (Öğretmen) Hasan Koca (Öğretmen) Hasan Uluşen (Öğretmen) Ali Kırmızıcicek

Anlaşma açıklanmalıdır

(Baştarafı 1. Sayfada)

tiği hala bilinmiyor. Büyük basın ABD üslerinin tümünün NATO bünyesi içine alınması talebini Demirel'in ABD'ye karşı direnmesi olarak göstermeğe çalışıyor. Dünyadaki uluslararası dengenin yeniden tartışma konusu olduğu ve ABD'nin Ortadoğu'ya ve Basra Körfezine müdahale hazırlığı içinde bulunduğu, DETANT'ın iki tarafça gömüldüğü bir ortam içinde, üslerin NATO yaftası altında çalışmaya başlaması Türkiye halkını sonu bilinmeyen bir maceraya sürüklenmesini ne ölçüde önler. Bugün Amerika bununla da yetinmiyor, daha da ileri giderek ABD üslerinin NATO bünyesi dışında gerçekleştirilecek askeri müdahaleler için yararlanmak istiyor. Üsler NATO bünyesi içine alınsa bile, ABD tarafından yapılacak emrivakilerle ya da NATO'nun da yapılacak bir müdahaleyi onaylanması halinde Türkiye'nin uluslararası bir maceraya sürüklenmesini hiç bir güç engelliyemiyecektir. Türkiye'nin bir süredir izlediği görece bağımsızlaşma, komşularıyla Arap ülkeleriyle ve İran'la sıcak ilişkiler geliştirme politikasının SİA anlaşması sonucunda yeniden yön değiştireceği aksi yönde yapılan tüm açıklamalara rağmen kesinleşmiştir. Bugün Demirel ve büyük basın ABD üslerine NATO bayrağının çekilmesini büyük bir başarı olarak göstermeğe çalışırken, Türkiye'nin geleceğinin NATO bünyesi altında güvence altına alındığını savunmaktadırlar. Öte yanda NATO'nun destekliyeceği bir ABD müdahalesinin Türkiye'yi sürükliyeceği tehlikeler sorunu ise görmezlikten gelinmektedir. SİA anlaşmasının mutlaka meclislere getirilmesi sağlanmalı, buradaki tartışmaların gizli oturumlarla oldu bittiye getirilmesine karşı çıkılarak, bu tartışmaların halkın önünde yürütülmesi talep edilmelidir. Ve her şeyden önce bu anlaşmanın metni derhal halkımıza açıklanmalıdır. Daha önce yaptığımız tesbitler doğrulanarak, SİA anlaşması gizli diplomasiyle oldu bittiye getirilmiştir. Üslerin kullanılma statüsü hala açıklanmamıştır. Türkiye'nin sonu bilinmeyen maceralara sürüklenmesine karşı önlemlerin bulunmadığı da ortadadır. Unutulmasın ki iki Alman zırhlısının yarattığı emri vaki Türkiye'nin 1. Dünya Savaşı'na sürüklemesi için yeterli olmuştur. O halde Demirel'in ve büyük basının Türkiye'nin geleceğinin kurtulduğu, ABD'ye ödün verilmediği gibi, onlardan olanaklar sağlandığı yolundaki safsataları çürütülmeli, Türkiye ile Amerika arasındaki görece kopukluğun giderilerek, Türkiye'nin ABD ve batı dünyasına sıkı bağlarla bağlandığı gerçeği açıkça ortaya serilmelidir. Yurtsever ve demokrat çevrelerin, dünyada yeniden dengeler oluşturma kavgalarının verildiği bugünlerde sürekli uyanık bulunarak, girişilebilecek maceralar ve verilecek ödünler karşısında sesini yükseltmesi, bunları kamuoyuna açıklaması, Demirel hükümetinin yada onu izleyen hükümetlerin daha ölçülü adımlar atmasını sağlıyacaktır.

ODTÜ-ÖTK

(Baştarafı 1. Sayfada)

ulaşımın yarı yarıya azaltıldığı, okuldaki askeri öğrencilerin oy kullanmasının yasaklandığı bildirildi.

Seçimlerin en ufak bir sürtüşmeye yer vermeden görevli öğretim üyelerinin denetiminde yapıldığı belirtilen açıklamada, ÖTK Yürütme Kurulu seçimlerinin ileri bir tarihte Üniversite Konseyi'nin geçen OTK yönetmeliği gereğince yapılacağı kaydedildi.

SONUÇLAR:

ODTÜ—ÖTK seçim sonuçları şöyle: DEV—GENÇ adayları 107 sınıf temsilciliği, 26 bölüm temsilciliği, 4 hazırlık okulu temsilciliği 8 yurtlar temsilciliği olmak üzere toplam 145 temsilcilik kazandılar.

Halkçı devrimci gençlik adayları ise 7 sınıf temsilciliği bir de bölüm temsilciliği olmak üzere 8 temsilcilik kazandı. Demokratik Birlik (TİP, TSİP, İGD) adayları 4 sınıf temsilciliği, Yurtsever Devrimci Gençlik 2 sınıf temsilciliği. Militan Gençlik 1 Yurt Temsilciliği, Kurtuluş için ileri 1 bölüm temsilciliği, Bağımsız adaylar da 9 sınıf temsilciliği ile 1 bölüm temsilciliği kazandılar.

Danıştay

(Baştarafı 1. Sayfada)

Bu arada, gazetecilerle konuşan bir temsilci böylesine tek taraflı bir genel kurula üniversite temsilcilerinin katılmadığını belirterek, özellikle çeşitli ticaret odalarına mensup temsilcilerin hazır bulunmasını "yetki belgesi denetimini ele geçirebilmek amacında olan sermaye gruplarının TSE'yi ele geçirmek uğraşı" olarak tanımladı.

TEKEL işyerlerinde

(Baştarafı 1. Sayfada)

ayında yeni yetki için çağrının gündeme geleceğini, bu durumda ise DİSK'e bağlı Gıda-İş Sendikası'nın işyeri düzeyinde çağrı yapması halinde, Tekel işyerlerindeki durumun sarsılacağını biliyor. Oysa 1 yıl s süreyle kullanılmayan toplu iş sözleşmesi yetkisinin düşeceği yolunda Yargıtay'ın kararı var. Ama nedense, bu karar işçilerin "faşist eğilimli" olarak niteledikleri ve ülkedeki sigara kaçakçılığını yürüten bir takım karanlık mihraklarla ilişkileri olduğunu söyledikleri Tek Gıda-İş Sendikası hakkında uygulanmamış.

Şu anda Tekel işyerlerinde direnişte bulunan işçilerin talepleri arasında, Tek Gıda-İş Sendikasının toplu iş sözleşmelerini imzalaması da var. Bundan sonra gündeme gelecek yetki çekişmesinin kimin lehine sonuçlanacağı konusunda Tekel direnişi ipuçları veriyor çünkü Tek Gıda-İş üyesi işçiler, Gıda-İş önderliğinde tüm işyerlerinde direnişe katılmaktalar.

DİRENİŞLERİN DURUMU

Tekel işyerlerinde sürmekte olan direniş ilk 2400 işçinin çalıştığı Cibali Tütün Fabrikası'nda Gıda-İş Sendikası işyeri temsilcisi Sabahattin Çakmak'ın faşistler tarafından öldürülmesi üzerine patlak verdi. Kısa zamanda da birçok işyerine yayıldı. Şu anda, Cevizlide kurulu İstanbul Sigara Fabrikasında 5000, Tekel Ambalaj'da 2000 ve Cibali Tütün'de 2400 kişi olmak üzere toplam 10.000'e yakın işçi direnişi sürdürüyor. Bu arada Üsküdar'da Tekel Yaprak Tütün Fabrikasında 1000 Topkapı depolarında 600 ve Paşabahçe Rakı Fabrikasında 1500 işçi ayrı zamanlarda iki günlük direnişler yaptılar.

CHP'li Tüzün

(Baştarafı 1. Sayfada)

gerçeklerine göre saptanabilecek konuları sıralıyabiliriz. Dış politikanın dış ekonomik ilişkilerle birlikte yürütülmesi, ekonomik yapıda tercihler saptanmalıdır. Yani Türkiye'de öncelikle ele alınması gereken sorun nedir? Enerji mi gözcülük mü? Bu konuda öncelikler saptanarak birlikte hareket etmek, dış politikanın büyük devletlerin empozesi ile değil, dünya Türkiye ve bölge gerçekleri gözönünde tutularak yapılması. Amerika, Rusya, NATO, AET, Varşova Paktı'nın dışında da dengelerin bulunduğu gözönüne alınmalıdır. Bürokrasinin üretken hale getirilmesi, tüketimi kısıtlamak, (cebinde parası olanın her şeyi buluyorda halkın ihtiyaç duyduğu zaruri maddelerin bulunmaması) gibi konularda işbirliğine gidilecek bazı çözümler getirilebilinir."

ABD-Türk

(Baştarafı 1 Sayfada)

elçi Ömer Faruk Şahinbaş tarafından parafe edilmiştir. Anlaşmaların önümüzdeki 45 gün içinde uygulama anlaşmaları ve protokollerin tamamlanmasından sonra iki hükümet tarafından imzalanması beklenmektedir."

İmza töreninden sonra konuşan ABD Büyükelçisi Spiers, anlaşma hakkında "Bu anlaşma benim için önemli bir kilometre taşıdır" dedi. Gazetecilerin anlaşma süresi konusunda, anlaşmanın içerdiği alanlardaki oranlar, miktarlar konusundaki sorularını her iki taraf temsilcisi de yanıtsız bıraktı.

ERKMEN'İN AÇIKLAMASI

Dışişleri bakanı Erkmen SİA anlaşmasının meclislerden geçirilmesi konusunu yuvarlak sözlerle geçiştirerek şunları söyledi:

Anlaşmanın meclislere sunulması zorunluğu yoktur. Ama meclise sunulmasında da bir mani yoktur. Meclise sunulması hususu düşünülebilir, her halukarda meclise anlaşmanın ne olduğu neyi içerdiği anlatılacaktır. Meclisin bilmediği hiç bir hususu hiç bir hükümet tatbikata koyamaz. "Erkman, Anlaşma"

Meclisin onayına sunulmayacak mı" Sorusuna ise yalnızca "Sunulabilir" demekle yetindi.

KONGRE

Derneğimizin Olağanüstü kongresi 26.1.1980 günü saat 10.00'da Cağaloğlu Türkocağı cad. İstanbul Tabib Odası toplantı salonunda yapılacaktır. Üyelerimize saygı ile duyurulur.

KAMU ECZACILARI DERNEĞİ
Yönetim Kurulu

GÜNDEM:
1. Açılış
2. Başkanlık Divanı seçimi.
3. Çalışma ve hesap raporunun görüşülmesi ve ibrası
4. Yönetim Kurulu Seçimi.
5. Dilekler.

(Demokrat: 151)

YİTİK

ODTÜ Şebekemi ve pasomu kaybettim. Geçersizdir.

Hızır K.ALTINÇABA

(Demokrat: 133)

YİTİK

14.12.1976 tarih ve 3541 nolu kahvehane Ruhsatımı yitirdim, hükümsüzdür.

Eşref Kara

(Demokrat: 141)

GÖSTERGE

(Baştarafı 3. Sayfada)

Aynı savaş içindeki Türkiye uygulamasında da Milli Korunma Kanunu ve ona dayanarak yapılan kontroller, Türk kapitalizminin açık enflâsyon yoluyla tarihinin o güne kadar en hızlı güçlenme dönemini yaşamasına engel olamamıştır. (İkinci büyük sıçrayışı kapitalizm Türkiye'de 12 Mart döneminde, üçüncü sıçrayışını ise 1978 1979 da yapmıştır) Bugünkü yapıda, fiyat artışları bir "dondurma" kararıyla önlenemez. Önlense bile "kalite enflâsyonu" yoluyla yine emekçi sınıf ezilir.

"Ücretler de fiyatlar da dondurulsun" demek, sadece ücretler dondurulsun demektir. Bu formül, hep bu sonucu vermiştir.

HASAN KARATAŞ
(1960 ....)

Devrimci mücadelesinde 7.1.1980'de faşistlerce katledildi.

Anısı mücadelemizi yükseltecektir.

ATATÜRK AKŞAM LİSESİ ÖĞRENCİLERİ

(Demokrat: 150)

NECDET ERDOĞAN BOZKURT
(1954..........)

O öldü
Uzun söz gerekmez
Her devrimci yaşarken,
zaten biraz,
hayata nişanlı, ölüme sözlü.

Kız Teknikli Devrimciler

(Demokrat: 138)

PROTESTO

Maraş katliamını protesto eden öğretmenlerimizin açığa alınması mücadelemizi durdurmayacak. Öğretmenlerimizin mücadelesini destekliyoruz.

Faşizme Ölüm
Halka Hürriyet.

Atatürk Lisesi
Yurtsever Devrimci
Öğrencileri

Demokrat: 137

YİTİK

Nüfüs cüzdanımı ve şebekemi yitirdim. Geçersizdir.

Hüseyin Günay

Demokrat: 136

YİTİK

Çalışma Bakanlığı hüviyetimi ve Tüm-Der kartımı yitirdim, geçersizdir.

Suat Eker

Demokrat: 134

İLAN

İSTANBUL LEVAZIM AMİRLİĞİ 3 NO—LU SATIN ALMA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINDAN:

Askeri ihtiyaç için 1000 Kg. ÇENBER PLASTİK 2490 sayılı kanunun 31. nci maddesine istinaden kapalı zarf usülü ile 28 OCAK 1980 Pazartesi günü saat: 10.30'da ihalesi komisyonumuzda yapılacaktır. Tahmini tutarı 468.000.00 TL. olup geçici teminatı 14.040.00 TL.'dir.

Teklif mektupları ihale saatinden bir saat önce komisyonda bulunması şarttır. Postadaki gecikmeler dikkate alınmaz.

İhaleye iştirak etmek isteyenler Ticaret Odası kayıt belgesi getirecektir. Bu belge tarihi ilan tarihinden sonra olacaktır.

Şartnamesi İstanbul Levazım Amirliğinde numunesi ile birlikte görülebilir.

(Basın: 10152)—143

İLAN

İSTANBUL LEVAZIM AMİRLİĞİ 3 NO—LU SATIN ALMA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINDAN:

Askeri ihtiyaç için 10.666 Kg. LENTE TELİ 2490 sayılı kanunun 31'nci maddesine istinaden kapalı zarf usulü ile 28 OCAK 1980 Pazartesi günü saat: 11.00 de ihalesi komisyonumuzda yapılacaktır.

Tahmini tutarı 159.990.00 TL. olup geçici teminatı 4.800.00 TL.dır.

Teklif mektuplarının ihale saatinden bir saat önce komisyona verilmesi şarttır. Postadaki gecikmeler dikkate alınmaz.

İhaleye iştirak edecek olanlar Ticaret Odasından kayıt belgesi getirmesi şarttır. Bu belge tarihi ilân tarihinden sonra olacaktır.

Şartnamesi İstanbul Levazım Amirliğinde görülebilir.

(Basın: 10150)—141

İLAN

İZMİR LEVAZIM AMİRLİĞİ 1 NUMARALI SATINALMA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINDAN

KARA BİRLİKLERİ ihtiyacı için müteahhit nam ve hesabına 56.000 Kilo Zeytin Tanesi AÇIK EKSİLTME usulü ile satın alınacaktır.

Muhammen bedeli: 2.240.000.— TL.sı olup kat'i teminatı 134.400.— TL.sıdır.

Eksiltmesi 29/OCAK/1980 SALI GÜNÜ SAAT: 10.00'da yapılacaktır.

Evsaf ve şartnamesi Ankara—İstanbul-Levazım Amirliklerinde ve komisyonumuzda mesai saatleri dahilinde görülebilir.

(Basın: 10.153) -144

NE ALIRSAN 12,5

TÜRKİYE
ZİRAATÇILAR DERNEĞİ
1980 TAKVİMİ ÇIKTI
RENKLİ OFSET BASKI
BÜYÜK BOY 5 POSTER

Kırsal kesimde yaşayan emekçi halkımızın yaşamını yansıtan poster ve şiirler...

FİYATI: 50 TL.

İsteme Adresi: Türkiye Ziraatçılar Derneği Akay Cad. No: 7 Bakanlıklar -ANKARA

Ayrıca tüm illerdeki şube başkanlıklarımızdan temin edilir. 10 adetten fazla istekler için yüzde yirmi indirim yapılır.

Derneğimize yüzlerce mektup, telgraf göndererek takvim isteyen, bizlere güç ve destek veren halkımıza teşekkür ederiz.

Takvimimize beklediğimizin üzerinde istek olduğundan ikinci baskısını yapmış bulunuyoruz. Daha önce istekte bulunanların takvimini bir hafta gecikmeyle gönderebileceğimizden özür dileriz.

ÖDEMELİ GÖNDERİLİR

(Demokrat 147)

Nevzat Şimşek
KALK YİĞİT ÖFKEM
–Şiirler–

İsteme adresi. YAR YAYINLARI Ticarethane çıkmazı, Bozkurt Han 25/1 Cağaloğlu -İSTANBUL

(Demokrat: 149)

İLAN

İSTANBUL LEVAZIM AMİRLİĞİ 3 NO—LU SATIN ALMA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINDAN

Askeri ihtiyaç için aşağıda yazılı mal 2490 sayılı kanunun 31'nci maddesine istinaden kapalı zarf usulü ile 28 OCAK 1980 Pazartesi günü saat: 11.30'da tamamı bir istekliye ihale edilecektir.

Teklif mektupları ihale saatinden bir saat önce komisyona verilmesi şarttır. Postadaki gecikmeler dikkate alınmaz.

İhaleye iştirak etmek isteyenlerin Ticaret Odası kayıt belgesi getirmesi şarttır. Bu belge tarihi ilân tarihinden sonra olacaktır.

Şartnamesi İstanbul, Ankara ve İzmir Lv. Amirliklerinde numunesi ise komisyonumuzda görülebilir.

CİNSİ	MİKTARI	TAHMİNİ TUTARI LİRA	GEÇİCİ TEMİNATI LİRA
ER YEMEK MASASI	1000 Ad.	—.—	—.—
ER YEMEK SANDALYESİ	6000 Ad.	—.—	—.—
	TAMAMI	9.400.000	282.000

(Basın: 10151—) 142

Halkın Gazetesi
Demokrat
Çatalçeşme sok.No:50
Cağaloğlu/İSTANBUL
Telefon: 28 08 15
Yıl: 11 Sayı: 3259/17
Ankara Bürosu:
Konur Sok. 24/19
Kızılay/ANKARA
Telefon: 17 01 41

BAS—SAN Basın Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş. adına imtiyaz sahibi Dursun AKÇAM

Genel Koordinatör Arslan B. KAFAOĞLU

Yazıişleri Yönetmeni Bülent ÖZÜKAN

Sorumlu Yazıişleri Müdürü Işık YURTÇU

Ankara Temsilcisi Dr. Ergin ATASÜ

ABONE KOŞULLARI
Yurt içi
3 aylık 675.— TL
6 aylık 1350.— TL.
1 yıllık 2700.— TL.
Yurt dışı
3 aylık: 1350
6 aylık: 2700
1 yıllık: 5400

İLAN KOŞULLARI
2,3. sayfalar (süt.cm) 400 — TL.
Devam sayfaları (süt-cm) 450 — TL.
İlan sayfaları (süt-cm) 320 — TL.
Doğum, nişan, evlenme, ölüm, teşekkür (1 süt, 5 cm) 700 — TL.
Yayın ilanları .... 400 — TL.
Küçük ilanlar (kelimesi) 10 — TL.

Demokrat ofset tesislerinde hazırlanmış Hürriyet ofset tesislerinde basılmıştır.

Muhtıralı bir dönem ve emekçiler

Türkiye'de sıkıyönetimli, muhtıralı olağanüstü dönemlerden karlı çıkan hep egemen sınıflar, yerli yabancı tekeller; zararlı çıkanlar ise emekçiler olmuştur. Yakın tarihimizin 12 Mart dönemi bunun en açık örneğidir.

DEMOKRAT ARAŞTIRMA SERVİSİ

● 12 Mart döneminde tekelci sermayeye devletten, halktan, işçiden, küçük köylü, küçük sanayici ve esnaftan, memurlardan, teknik elemandan büyük kaynaklar aktardı. Bunu da ancak emekçilerin her türlü ekonomik, demokratik siyasal hak ve özgürlüklerini gaspederek emekçilerden yana ve onların çıkarlarını savunan kişi ve örgütleri açık ve doğrudan baskı yöntemleriyle susturmaya çalışarak yapabildi.

Türkiye'de sıkıyönetimli, "Muhtıralı" olağanüstü dönemlerden karlı çıkan hep egemen sınıflar, yerli-yabancı tekeller, zararlı çıkanlar ise emekçiler olmuştur. Yakın tarihimizin 12 Mart dönemi bunun en açık örneğidir.

12 Mart ve tekeller

1971-1973 dönemi büyük ölçüde tekelci sermayenin bu dönemdeki faaliyetlerine ve bunun sonucu olarak da kârlarındaki artışa ilişkin verilerdir. Türkiye'nin en büyük 100 sanayi şirketinin 1970-1973 yıllarındaki faaliyetlerini özetleyen veriler Çizelge I'de sunulmaktadır.

çeşitli bankaların öz kaynaklarındaki bu gelişim kârlarındaki gelişimin bir sonucudur. Bankaların gayri safi kârlarında 1971-1973 döneminde büyük artış görülmektedir. Bankalar sisteminin 1970 yılında 6.1 milyar TL olan kârı, 1971 yılında 7.5, 1972 yılında 9.3 ve 1973 yılında 11.2 milyar TL'sına fırladı. Yani üç yıl içinde hemen hemen iki katına, En önemli üç bankadaki gayri safi kârın üç yıl içindeki artışı iki mislinden de fazladır. Kısacası bankaların kârları açık faşizm döneminde gittikçe artan bir hızla arttı.

1971-1973 döneminde tekelci sermayenin bu denli kazançlı çıkmasının ardında, tekellere sağlanan teşvikler, enflasyon,

(ÇİZELGE–1)

EN BÜYÜK 100 SANAYİ ŞİRKETİNİN FAALİYETLERİ

Yıllar	İstihdam (1000 kişi)	Öz Sermaye (Milyon TL)	Satış (Milyon TL)
1970	140	9.357	17.607
1971	149	13.363	21.458
1972	159	18.150	33.627
1973	172	25.336	42.881

Yukardaki çizelgeden de görüldüğü gibi, Türkiye'nin 100 büyük sanayi şirketi, yani uluslararası tekelci sermaye ile bütünleşmiş yerli tekelci sermayenin öz sermaye ve satışları bu üç yıl içinde iki buçuk katına çıktı.

Tekelci sanayi sermayesinin bu gelişiminin benzerini bankalarda da görmek mümkündür. Bir bankanın gücünün simgesi olan öz kaynaklardaki gelişime bakıldığında sözkonusu dönemde ani bir artış gözlemlenmektedir. 1969 yılında bütün bankalar sisteminin öz kaynakları artışı 795 milyon TL iken, 1970 yılında bu artış 187 milyon TL'sına düştü. 1971 yılında ise bu artışta ani bir yükselme görüldü. Açık faşizmin en yoğun biçimde sürdürüldüğü 1972 yılında ise öz kaynaklardaki artış 2.687 milyon ile rekor bir düzeye vardı. Türkiye'deki önemli üç bankaya (T.İş Bankası, Yapı ve Kredi Bankası, Akbank) ilişkin veriler incelendiğinde, kaynaklarda bankalar sistemindekine benzer bir gelişim görülmektedir.

Genel olarak bankalar sisteminin ve özel olarak

düşük işçi ücretleri, kredi ve tarım ürünleri fiyatı politikası gibi etkenler rol oynadı. Bütün bunlar dışa bağımlı tekelleşmenin mali kaynaklarını oluşturdu.

12 Mart döneminde tekelleşmenin birinci kaynağı teşvik uygulamaları oldu. Özellikle, artan işçi dövizleri bu doğrultuda kullanıldı. 12 Mart dönemi iktisadi politikasının en başta gelen hedefi özel büyük sanayii güçlendirmek oldu. 1973 yılında yapılan bir hesaba göre (Cumhuriyet, 23 Kasım) özel sektörün 10 milyar TL'lık yatırımının 4 milyarı kâr, amortisman, vb. kendi öz kaynaklarından, 3 milyarı teşvik uygulamasından, geri kalanın da kredilerden geldiği görülmektedir. Bu dönemde uygulanan belli başlı teşvik uygulamaları şunlardır: 1)Yatırım için ithal edilen makine, donanım, ve hammaddeler için uygulanan(Hiç gümrük almama, az gümrük alma ya da gümrük bedelini %5 faizle takside bağlama biçiminde somutlaşan) gümrük bağışıklığı, sermayedarın yatırım sermayesinin %50'ye kadar varan bölümünün kurumlar vergisi hesabına katılmaması anlamına gelen yatırım indirimi.

Yatırımcının normal kredi - faizlerinin altında bir faizle kredi alması demek olan yatırım kredisi ve ihracatçının yaptığı ihracatın değerinin %30 kadar olan bir kısmını devletten geri almasını sağlayan ihracatta vergi iadesi.

12 Mart ve işçiler

1971-1973 döneminin en belirgin özelliği işçilerin gerçek ücretlerindeki düşüştür. 1960-70 yılları arasında işçilerin satın alma gücünde milli gelir artışının gerisinde de olsa devamlı artışlar oldu. Oysa bu dönemde gerçek ücretlerde çok hızla bir düşüşün başladığı görülür

Bu dönemde sigortalı ve sendikalı işçiler için gerçek ücretler yüzde 5.1, 1972 yılında yüzde 1.4 ve 1973 yılında yüzde 3.9 düştü. Bilindiği kadarıyla, o dönemde sigortalı işçi sayısı yaklaşık 3 milyon ve Türkiye işçi sınıfının yarısı kadardı. Geri kalan işçiler için asgari ücret uygulaması sözkonusudur. Aynı dönemde asgari ücretteki gelişime bakıldığı zaman asgari ücret alan işçilerin satın alma gücünün yarı yarıya azaldığı görülür. Gerçek ücretlerde gözlenen bu düşüşe rağmen 12 Mart döneminde sanayiciler her zaman olduğu gibi fiyat artışlarının işçi ücretlerindeki artıştan kaynaklandığını ileri sürdüler.

12 Mart dönemi işçi sınıfı üzerinde her türlü baskı ve anti-demokratik uygulamanın getirildiği, sendikal hak ve özgürlüklerin kısıtlandığı bir dönem oldu. Büyük sermaye buna gerekçe olarak da 1971 öncesindeki işçi eylemlerini; işçi grev ve direnişlerini ve 15-16 Haziran eylemini gösteriyordu. Oysa 1971 öncesindeki işçi direnişlerinin esas nedeni işçilerin normal ücret artışlarını çok aşan ücret talepleri değil aksine işverenlerin işçilerin yasal haklarını çiğneyen tutumları oldu. Tekeller kendi yasa tanımaz tutumlarından kaynaklanan işçi direnişlerini, 12 Mart döneminde, işçilerin sendikal hak ve özgürlüklerini kısıtlamak için bahane ettiler. Sıkıyönetim illerinde grev yasaklaması getirildi. Büyük sanayi sermayesi ayrıca zaten büyük güçlüklerle sürdürülen grevleri kırmak için grev fonu oluşturdu. Bütün bunların sonucu da grev sayısında büyük bir düşüş gözlendi.

(ÇİZELGE–2)

Yıllar	Uygulanan grev sayısı	Grev yapılan işyeri sayısı	Ertelenen grevler
1970	56	135	–
1971	35	87	12
1972	14	25	4

Çizelge II'de görüldüğü gibi, grev sayısı dörtte bire indi, Grev uygulanan işyeri sayısı beşte bire indi, daha önce görülmeyen grev ertelemeleri özellikle devlet işletmelerinde gündeme geldi. Buna karşın aynı dönemde lokavtlar görülmemiş bir biçimde arttı.

(ÇİZELGE–3)

Yıllar	Lokavt sayısı	Lokavtın devam ettiği gün sayısı	Lokavta katılan işyeri sayısı	Kaybolan iş günü sayısı
1969	1	10	18	180
1970	4	276	1389	98.229
1971	2	165	2062	95.730
1972	8	239	2728	185.885

Artan lokavtlar sayesinde bir taşla iki kuş vuruluyordu. Bir yandan işçiler sindiriliyor, öte yandan, mal darlığı var iddiasına olanak yaratarak karaborsaya ve spekülasyona yardımcı olunuyordu.

Ayrıca, bu dönemde özel sektörün toplu iş sözleşmelerinde sayıca büyük düşüş gözlendi. 1971 den 1972'ye özel sektör toplu iş sözleşmeleri İstanbul'da beşte bire, İzmir'de onda birin altına, Ankara'da ve Adana'da yüzde 50'nin altına düştü.

Özetle, işçilerin gerçek ücretlerinin bu denli düşmesinin, onbinlerce işçinin işsizliğe ve açlığa mahkûm edilmesinin esas nedeni, bu dönemde uygulanan ve işçi sınıfının kazanılmış hak ve özgürlüklerini gaspeden faşist uygulamalar oldu.

12 Mart ve kır ve kent küçük üreticileri

Bu dönemde büyük sanayi sermayesi, gerek sanayideki gerek tarımdaki küçük üreticileri daha önce görülmemiş oranda baskı altına aldı. İflaslara, yoksullaşmaya ve mülksüzleşmeye neden oldu.

Bu dönemde tekelleşmenin esas yükünü orta ve küçük köylülük taşıdı. Büyük sanayi sermayesi, koylünün yarattığı değerin paylaşımında en az ticari sermaye kadar söz sahibi oldu.

Büyük sanayinin köylünün kullandığı tüketim mallarına ve tarımsal üretimde gerekli olan girdilere yaptığı zamlar geniş köylü kesimlerini derinden sarstı. Tarım ürünlerinin fiyatları(Bu dönemde tarım taban fiyatları büyük ölçüde sabit tutulduğu için) artmazken, tarımda kullanılan sanayi kökenli girdilerin, tüketim mallarının fiyatları ve tarım işçi ücretleri hızla arttı. Bunun sonucunda kır küçük üreticileri büyük zarar gördüler. Hem küçük toprak sahipleri, hem de onlarla birlikte yaşayan yarıcılar hızlı bir mülksüzleşme sürecine girdiler, bu da tarımda kapitalistleşmeyi hızlandırdı.

Köylülük sadece onun kullandığı girdilerin fiyatları artırılıp, onun sattığı ürünlerin fiyatları sabit tutularak yoksulluğa mahkum edilmedi. Aynı zamanda, kırsal, kesime giden kredilerin hacmi azaltılarak kır küçük üreticileri zor durumda bırakıldı.

Bu dönemde, bütün dünyada ilk kez köylülüğün ürettiği sanayi girdisi tarım ürünlerinin fiyatları sürekli artarken, taban fiyatları genellikle sabit tutuluyordu. Böylece köylüden büyük sanayiciye ve tüccara kaynak aktarılmış oluyordu. 12 Mart döneminin kırsal kesim aleyhindeki en şaşırtıcı ve en açık uygulaması da, ABD'nin buyruğu üzerine, onbinlerce üretici köylüyü ilgilendiren Haşhaş ekiminin yasaklanması oldu.

12 Mart dönemi küçük sanayici ve esnaf için de sıkıntılı bir dönemdir. Büyük sermaye kendi ürettiği malların fiyatlarını artırırken satın aldığı mamul malın fiyatını pek değiştirmiyordu. Bu da küçük sanayi üreticisini zor duruma sokuyordu. Hızlı fiyat artışı küçük sanayi üreticisinin elindeki sermayeyi kısa zamanda eritiyordu. Hammadde ve girdi fiyatlarındaki artışlar küçük sanayiin ürettiği malların fiyatlarına yansıyınca, bu kez satış hacminde bir daralma oluyordu. Bu durum küçük sanayicinin sermaye birikimini zayıflatıyor; bunun sonucu küçük üretici piyasadan çekilmek zorunda kalıyordu. Onun yerini ise, tekelleşen büyük sanayi alıyordu. Küçük sanayi büyük sanayie tanınan ayrıcalıklar ve spekülatörlerin yarattığı darlık sonucu ortaya çıkan işleyecek malzeme sıkıntısından büyük ölçüde etkileniyordu. Malzeme kıtlığı, sermaye yetersizliğinden daha da öldürücü idi. Bu dönemde ayrıca küçük sanayie ayrılan kredi hacminde de azalma oldu.

12 Mart ve öğretmenler, teknik elemanlar, sağlık emekçileri, memurlar

Bilindiği gibi, 1960 Anayasası'nın tanıdığı(sınırlı da olsa) örgütlenme hakkına dayanarak, öğretmenler, teknik elemanlar, memurlar ve sağlık emekçileri sendikalaşmıştı.

12 Mart'a doğru en çok hareketlenen kesimler içinde bu kesimler de yer alıyordu. Memur ve teknik eleman mitingleri, öğretmen ve sağlık emekçilerinin direnişleri birbirini izliyordu. Özellikle Personel Kanunu'nun bu kesimler aleyhine bir biçimde çıkarılması, birçok kamu personelinin direnişlerinin başlıca nedeniydi.

12 Mart döneminde, ücret artışları hükümet kârına bağlanmış olan kamu personeli fiyat artışlarındaki tırmanış nedeniyle hızlı bir yoksullaşma sürecine girdi. Diğer yandan bu kesim Anayasa'da yapılan değişiklikle sendikalaşma hakkından yoksun bırakıldı, varolan örgütlenmeleri ise dağıtıldı. Kamu personeli olanlara siyasal faaliyetlere katılma özgürlüğü tümden yasaklandı.

Cumhuriyet

Ordu, şartları uygulanmazsa yönetime el koymaya kararlı olduğunu bildirdi

Komutanların ültimatomu üzerine Demirel istifa etti

Yeni Başbakan partiler dışından olacak

Muhtıra bir "umut" olarak gösterilmişti. oysa halk ve demokrasi güçlerine karşı verildiği ortaya çıktı.

Enflasyon, tekeller ve emekçiler

12 Mart dönemindeki tekelleşme ve sermaye birikiminin en önemli kaynaklarından bir tanesi de enflasyondur. Enflasyon oranı bu üç yılda yüzde 20 idi. Emekçilerin gerçek gelirlerinde devamlı bir azalma sözkonusu iken toplam üretim artıyordu. Üretimdeki artış ve emekçi sınıf ve tabakaların kaybı, büyük sanayici ve spekülatörlerin ellerinde birikti. Emekçilerin gelirlerinin giderek artan bir kısmı artan fiyatlar aracılığıyla büyük sanayicilere aktarıldı. Kır ve kent küçük üreticilerinin kullandığı girdilerdeki fiyat artışları ile köylü ve küçük sanayici gelirlerinden önemli paylar da büyük sanayie aktarıldı. İflas eden küçük sanayici esnaf ve köylü, diğer yandan da, büyük sanayi ve tarım sermayesine yeni pazarlar da açıyordu.

SONUÇ

12 Mart döneminde tekelci sermayeye devletten, halktan, işçiden, küçük köylü, küçük sanayici ve esnaftan, memurdan, teknik elemandan, büyük kaynaklar aktardı. Bunu da ancak emekçilerin her türlü ekonomik, demokratik siyasal hak ve özgürlüklerini gaspederek, emekçilerden yana ve onların çıkarlarını savunan kişi ve örgütleri açık ve doğrudan baskı yöntemleriyle susturmaya çalışarak yapabildi. Kısacası bu muhtıralı dönem sadece egemen sınıfların yerli yabancı tekellerin yararına bir dönem oldu.

12 Mart dönemi grevlerin sıkıyönetim kararıyla yasaklandığı bakanlar kurulu kararlarıyla durmaksızın ertelendiği, dönemin maliye bakanlarından birinin ifadesiyle; toplu sözleşmeleri "Zapt-ı rapt" altına alabilmek için hükümetlerin büyük gayretler sarfettiği, grev hakkının izne bağlanmasına karşın lokavtların büyük ölçüde arttığı, büyük sermayeye yönelik kredi musluklarının sonuna kadar açıldığı, tekelci sermayeyi teşvik için yeni yasaların önerildiği, teşvik furyasının doruğa ulaştığı, enflasyonun had safhaya vardığı, ortalama yıllık fiyat artışlarının yüzde 20'ye yaklaştığı, düşük taban fiyatı politikasının izlendiği bir dönem oldu.

12 Mart, aynı zamanda, bütün hak ve özgürlüklerin askıya alındığı, ilericiler devrimciler için sürek avlarının düzenlendiği, yurtseverler için darağaçlarının kurulduğu bir dönem oldu.

ÇOCUK GAZETESİ

MERHABA ÇOCUKLAR

Sene 940.
Aylardan temmuz.
Ayın ilk perşembesi günlerden.
Saat: 9
Mektuplarınıza böyle mufassal tarih atın.
Öyle bir dünyada yaşıyoruz
ki en kalın kitaptan çok yazısı var:
ayın, günün ve saatın.

Merhaba, çocuklar,

Bir geniş
bir büyük «Merhaba» demek,
sonra bitirmeden sözümü
yüzünüze bakıp gülerek
—kurnaz ve bahtiyar—
kırpmak gözümü...

Biz ne mükemmel dostlarız ki
kelimesiz ve yazısız
anlaşırız...
Merhaba, çocuklar,
Merhaba cümleten...

NAZIM HİKMET

Nâzım Hikmet'in Merhaba Çocuklar adlı şiiri Gözlem çocuk aşama dizisinde çıkan "Yaşamaya Dair" adlı kitabından alınmıştır...

Nâzım, ne mutlu sana
cânü gönülden,
ferah ve emin
«Merhaba,» diyebildin

BRECHT ALFABESİ-

Resimleyen : Nural BİRDEN

P

Pek güzel bir bulgu degil
Boğazdaki deniz anaları
Yakar adamın etini iyice.
Oysa taş atsan durmaz üstünde.
(Çünkü yırtılır hemen)

TV/de Bugün

19.00 HABERLER

10.05 ŞEKER KIZ

19.30 TÜRK HALK MÜZİĞİ TOPLU PROGRAMI

20.00 HABERLER

20.35 MİNİK KONSER

20.45 KIBRIS'TA TÜRK ESERLERİ

Belgesel programın bugün yayınlanacak bölümünde Kıbrıs'ın 1571 yılından bu yana geçirdiği siyasal ilişkiler işleniyor.

21.15 TV'DE TÜRK SİNEMASI "HAYAT MI BU"

Yönetmenliğini Orhan Aksoy'un yaptığı filmin baş rollerini Zeynep Değirmencioğlu, İzzet Günay, Semra Sar, Serhan Acar ve Sertan Açar paylaşıyorlar...

22.45 HABERLER